

АНЕКС ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

На основу члана 79. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13), на предлог министра просвете, науке и технолошког развоја, Национални просветни савет доноси

**ПРАВИЛНИК О ДОПУНИ ПРАВИЛНИКА
О НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ ОПШТЕОБРАЗОВНИХ ПРЕДМЕТА СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА У ПОДРУЧЈУ
РАДА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА**

Члан 1.

У Правилнику о наставном плану и програму општеобразовних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Електротехника („Просветни гласник”, бр. 7/12 и 2/13), после наставног плана и програма општеобразовних предмета за образовни профил: електричар, додаје се наставни план и програм општеобразовних предмета за образовне профиле: електротехничар телекомуникација и електротехничар за електронику на возилима.

Наставни план и програм општеобразовних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Електротехника за образовне профиле: електротехничар телекомуникација и електротехничар за електронику на возилима одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Програм језика националне мањине остварује се на основу Правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама („Службени гласник СРС - Просветни гласник”, број 6/90 и „Просветни гласник”, бр. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10, 11/13 и 14/13).

Члан 3.

Програм верске наставе остварује се на основу Правилника о наставном плану и програму предмета Верска настава за средње школе („Просветни гласник” бр. 6/03, 23/04 и 9/05).

Члан 4.

Даном ступања на снагу овог правилника престају да важе:

1. Правилнико наставном плану и програму огледаза образовни профил електротехничар телекомуникација

(„Просветни гласник” бр. 9/07 и 5/11), у делу који се односи на наставни план и програм општеобразовних предмета.

2. Правилник о наставном плану и програму огледа за образовни профил електротехничар за електронику на возилима („Просветни гласник” бр. 13/04, 12/05, 8/06, 3/07, 5/11, 7/12 и 2/13), у делу који се односи на наставни план и програм општеобразовних предмета.

3. Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада електротехника („Просветни гласник”, бр. 4/93, 1/94, 1/95, 7/95, 7/96, 3/01, 8/02, 3/03, 1/05, 7/05, 2/07, 4/07, 10/07, 7/09, 3/13, 11/13 и 14/13), у делу који се односи на наставни план и програм општеобразовних предмета за образовни профил електротехничар телекомуникација.

Члан 5.

Ученици који су уписани у средњу школу закључно са школском 2013/2014. годином у подручју рада Електротехника за образовни профил: електротехничар телекомуникација и образовне профиле: електротехничар телекомуникација – оглед и електротехничар за електронику на возилима – оглед у четворогодишњем трајању, стичу образовање по наставном плану и програму који је био на снази до ступања на снагу овог правилника – до краја школске 2017/2018. године.

Члан 6.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Број: 110-00-206/14-02

У Београду, 17. јула 2014. године

ПРЕДСЕДНИК

НАЦИОНАЛНОГ ПРОСВЕТНОГ САВЕТА

Проф. др Десанка Радуновић

НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ (Сл.гласник РС-Просветни гласник“ бр.10/2014)

I НАСТАВНИ ПЛАН

за образовни профил Електротехничар телекомуникација

			I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО					
			недељн о			годишње					недељн о			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					годишње					
			Т	В	П	Н	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Σ			
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ			17	2		629	74			12			408			10			340			12			372			1749	74			1823								
1.	Српски језик и књижевност		3			111				3			102			3			102			3			93			408				408								
1.1.	_____ језик и књижевност*		3			111				3			102			3			102			3			93			408				408								
2.	Српски као нематерњи језик*		2			74				2			68			2			68			2			62			272				272								
3.	Страни језик		2			74				2			68			2			68			2			62			272				272								
4.	Физичко васпитање		2			74				2			68			2			68			2			62			272				272								
5.	Математика		3			111				3			102			3			102			3			93			408				408								
6.	Рачунарство и информатика			2			74																					74				74								
7.	Историја		2			74																					74				74									
8.	Ликовна култура		1			37																					37				37									
9.	Географија								2			68															68				68									
10.	Хемија		2			74																					74				74									
11.	Биологија		2			74																					74				74									
12.	Социологија са правима грађана																				2			62			62				62									
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ			1			37				1			34			3			102			3			93			266				266								
1.	Грађанско васпитање / Верска настава		1			37				1			34			1			34			1			31			136				136								
2.	Изборни предмет према програму образовног профила**														2			68			2			62			130				130									
Укупно A1+Б			18	2		666	74			13			442			11(13**)			374(442**)			13(15*)			403(465**)			1885(2015*)	74			1959(2089*)								
Укупно			20			740			13			442			11(13**)			374(442**)			13(15**)			403(465**)			1959(2089**)													

Напомена: * За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила					
Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1.	Музичка култура*			1	1
2.	Екологија и заштита животне средине*			1	1
3.	Изабрана поглавља математике			2	2
4.	Историја (одабране теме)*			2	2
5.	Физика			2	2
6.	Логика са етиком*			2	2

НАПОМЕНА: *Ученик изборни предмет бира једном у току школовања

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	74	68	68	62	272
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом друштва, образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	37	34	34	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		3	3	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	74			15

A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: **111**

Разред: **Први**

Циљеви предмета:

1. Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику;
2. Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању;
3. Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога;
4. Оспособљавање за ефикасно комуницирање;
5. Оспособљавање ученика да користе стручну литературу и језичке приручнике;
6. Продубљивање и проширивање знања о српској и светској књижевности;
7. Оспособљавање за интерпретацију књижевних текстова;
8. Унапређивање књижевних знања и читалачких вештина;
9. Упознавање и проучавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевноисторијских појава и процеса у књижевности;
10. Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа;
11. Развијање хуманистичког и књижевног образовања и васпитања на најбољим делима српске и светске културне баштине;
12. Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности;
13. Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности;
14. Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у проучавање књижевног дела	Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	- разликује врсте уметности и њихова изражајна средства - објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности - наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности - познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике - одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу - износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	- Врсте уметности, подела уметности - Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности - Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика - Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору - Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су цветале тикве“) - Драма као књижевни род: драма по избору	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Место реализације наставе</u> - Теоријска настава се реализује у учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> - Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност - Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама) <u>Оцењивање</u>
Књижевност старог века	Упознавање ученика са митологијом, репрезентативним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	- објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе - наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама - тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима - објасни универзалне поруке књижевности старог века	- Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломка) - Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип... - Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) - Софокле: Антигона - Стари и Нови завет (текстови по избору)	
Средњовековна	Упознавање са	наведе најзначајније споменике	Почеци словенске	

књижевност	споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали • именује ауторе и дела • разуме поетику жанрова средњовековне књижевности • лоцира обрађене текстове у историјски контекст • објасни значај средњовековне књижевности за српску културу • анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака	писмености: Црноризац Храбар : „Слово о писменима“ • Рад Ћирила и Методија • Словенска писма и развој књижевног језика • Најстарији споменици јужнословенске културе • Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) • Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ • Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“	Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања <u>Оквирни број часова по темама</u> • Увод у проучавање књижевног дела (15 часова) • Књижевност старог века (12 часова) • Средњовековна књижевност (12 часова) • Народна књижевност (14 часова) • Хуманизам и ренесанса (11 часова) • Општи појмови о језику (5 часова) • Фонетика (10 часова) • Правопис (11 часова) • Култура изражавања (21 час)
Народна књижевност	• Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, кодекс етичких норми	• разликује лирске, епске и лирско-епске песме • уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) • процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности • тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима • упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	• Врсте народне књижевности • Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) • Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ • Лирско-епске песме (по избору) • Народне проза (бајка по избору) • Кратке народне прозне врсте (избор)	
Хуманизам и ренесанса	• Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним представницима и књижевним	• наведе најзначајније представнике и њихова дела • објасни значење појмова хуманизам и ренесанса • наводи и на обрађеним делима образлаже одлике епохе • упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и	• Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници • Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) • Ђовани Бокачо: „Декамерон“ (приповетка по избору) или Данте Алигијери: „Пакао“	

	делима	ренесансе објасни значај уметности хуманизма и ренесансе за развој европске културе и цивилизације	(приказ дела, одломак) - Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ - Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак)	
Општи појмови о језику	Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	- објасни функцију језика и појам језичког знака - разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика - наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века - наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	- Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација - Књижевни језик, језичка норма и стандардизација - Језички систем и науке које се њиме баве - Књижевни језици код Срба до 19. Века	
Фонетика	Сстицање знања из области фонетике (фонологије) и морфофонологије књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању.	- уме да се служи правописом - разликује гласовне алтернације - влада акценатским гласовним системом књижевног (стандардног) језика и да га примењује у говору	- Фонетика и фонологија - Гласови књижевног језика и њихов изговор - Гласовне алтернације сугласника (звучних и беззвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), гласовне алтернације самогласника (промена о у е, непостојано а, промена сонанта л у вокал о), и губљење сугласника са правописним решењима - Акценатски систем књижевног језика, диференцијација у односу на дијалекатско окружење - Основна правила акцентуације српског књижевног језика	

Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	- примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом - примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом - подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	- Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на <i>–ов</i> и <i>–ин</i>, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и апстрактних појмова, звања, титуле...) - Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	- опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању - разликује функционалне стилове - препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила - попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	- Језичке вежбе - Стилске вежбе - Врсте функционалних стилова - основне одлике - Разговорни функционални стил - Књижевноуметнички функционални стил - Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. - Школски писмени задаци 4x2+2 - Домаћи задаци	

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Годишњи фонд часова: **102**

Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Барок, класицизам, просветитељство	Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	- наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности - објасне значај Венцловића и Орфелина за развој језика и књижевности код Срба - препозна одлике просветитељства на обрађеним делима - објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност - направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности - наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	- Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности - Гаврил Стефановић Венцловић: „Песме, беседе, легенде“ - Значај Венцловића и Орфелина за развој књижевног језика код Срба - Молијер: „Тврдица“ - Просветитељство у Европи и код нас - Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића - Доситеј Обрадовић: „Писмо Харалампију“ - Доситеј Обрадовић: „Живот и прикљученија“ (одломци) - Јован Стерија Поповић: „Тврдица“	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Место реализације наставе</u> - Теоријска настава се реализује у учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> - Мogućност гледања екранизације неких од дела реалистичке књижевности <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања <u>Оквирни број часова по темама</u> - Барок , класицизам, просветитељство (13 часова)

Романтизам	Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	- наведе представнике романтизма и њихова дела - уочава и образлаже одлике романтизма - изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања - препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	- Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) А. С. Пушкин: „Цигани“ (одломак) А. С. Пушкин: „Евгеније Оњегин“ (анализа Татјаниног писма Оњегину и Оњегиновог одговора и анализа Оњегиновог писма Татјани и Татјаниног одговора) Х. Хајне: „Лорелај“ Ш. Петефи: „Слобода света“ - Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад, Вук као књижевни критичар и полемичар, Вук као писац, историчар и биограф - Значај 1847. године - Петар Петровић Његош: „Горски вијенац“ - Бранко Радичевић: „Кад млидија умрети“ - Ђура Јакшић: „На Липару“, „Отаџбина“ - Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор), Змајева сатирична поезија (избор)	- Романтизам (24 часа) - Реализам (27 часова) - Морфологија (10 часова) - Правопис (5 часова) - Култура изражавања (23 часа)
------------	--	--	---	---

			Лаза Костић: „Међу јавом и мед сном“, „Santa Maria della Salute“	
--	--	--	--	--

Реализам	Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	- наведе представнике правца и њихова дела - дефинише одлике реализма и објасни их на обрађеним књижевним делима - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела - процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело - развије критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима	- Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) - Балзак: „Чича Горио“ или Толстој „Ана Карењина“ - Гогољ : „Ревизор“ - Милован Глишић: „Глава шећера“ - Лаза Лазаревић: „Ветар“ - Радоје Домановић: „Данга“ или „Вођа“ - Симо Матавуљ: „Поварета“ - Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ - Војислав Илић: (избор поезије)	
Морфологија	Систематизовање знања о врстама речи и њиховим облицима	- одреди врсту речи и граматичке категорије - употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом	- Морфологија у ужем смислу - Променљиве и непроменљиве врсте речи - Именице, придеви, заменице (њихове граматичке категорије), бројеви (укључујући бројне именице и бројне придеве) - Глаголи. Граматичке категорије глагола - Прилози, предлози, везници, речце, узвици	
Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном	примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање	

	нормом		заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације)	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, користе различите облике казивања и функционалне стилове	- изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу - препозна одлике стручно-научног стила - примени одлике новинарског стила	- Лексичке вежбе - Стилске вежбе - Домаћи задаци - Школски писмени задаци 4x2+2 - Упознавање са одликама новинарског стила - Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања - Упознавање са одликама стручно-научног стила - Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**
Годишњи фонд часова: **102**
Разред: **Трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Модерна	Упознавање са основним одликама правца, представницима и њиховим делима	- наведе одлике правца, представнике и њихова дела - уочи и тумачи модерне елементе у изразу и форми књижевног дела - анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	- Модерна у европској и српској књижевности. Одлике симболизма и импресионизма - Шарл Бодлер: „Албатрос“ А. П. Чехов: „Ујка Вања“ - Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ - Алекса Шантић: „Претпразничко вече“, „Вече на шкољу“ - Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор), „Јабланови“ - Милан Ракић: „Долап“, „Искрена песма“ В. П. Дис: „Тамница“, „Можда спава“ - Сима Пандуровић: „Светковина“ - Бора Станковић: „Нечиста крв“, „Коштана“ или „Божји људи“ (приповетка по избору) - Јован Скерлић: „О Коштани“ или „Божји људи“ - Петар Кочић: „Мрачајски прото“ или приповетка по избору	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Место реализације наставе</u> - Теоријска настава се реализује у учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања <u>Оквирни број часова по темама</u> - Модерна (28) - Међуратна књижевност (33) - Лексикологија (10) - Правопис 3 (8) - Култура изражавања (23)

Књижевност између два рата	Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	- наведе одлике праваца, представнике и њихова дела - наведе манифесте, књижевне покрете и струје у књижевности између два светска рата - успостави узајамни однос књижевних дела и времена у коме су настала - анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	- Европска књижевност између два рата Одлике експресионизма, футуризма, надреализма В. Мајаковски: „Облак у панталонама“ Ф. Кафка: „Преображај“ или Х. Хесе: роман по избору или Е. Хемингвеј: „Старац и море“ Р. Тагора: „Градинар“ (избор) - Српска међуратна књижевност М. Бојић: „Плава гробница“ Д. Васиљев: „Човек пева после рата“ М. Црњански: „Суматра“ М. Црњански: „Сеобе I“ И. Андрић: „Ex Ponto“ И. Андрић: „Мост на Жепи“ И. Андрић: „На Дрини ћуприја“ М. Настасијевић: „Туга у камену“ или Т. Ујевић: „Свакидашња јадиковка“ Р. Петровић: „Људи говоре“ (избор) И. Секулић: „Госпа Нола“	
Творба речи	Систематизовање знања о основним правилима грађења речи	- препозна просте, изведене и сложене речи - примени основне принципе творбе речи	- Просте, изведене и сложене речи - Основни појмови о извођењу речи - Важнији модели за извођење именица, придева и глагола - Основни појмови о творби сложеница и полусложеница	
Лексикологија	Упознавање ученика са	препозна и одреди вредност лексеме	Основни појмови из лексикологије (лексема, њено	

	основама лексикологије	• уме да се служи речницима • наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона...	значење) • Полисемија и хомонимија • Синонимија и антонимија • Састав лексики српског књижевног (стандардног) језика • Дијалектизми, архаизми и историзми, неологизми, жаргонизми, вулгаризми • Фразеологизми • Термини • Речници и служење њима	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописна правила у писању сложеница, полусложеница и синтагми • скраћује речи у складу са прописаним правилима	• Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања • Скраћенице	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању	• износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 4x2+2	

Назив предмета: **СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

Годишњи фонд часова: **93**

Разред: **Четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Савремена поезија	Упознавање са одликама савремене поезије, њеним представницима и делима	- наведе обележја савремене поезије - тумачи песничка дела износећи доживљаје, запажања и образложења о њима - изведе закључак о карактеристикама песничког језика, мотивима и форми у обрађеним песмама	- Одлике савремене поезије - Избор из светске лирике 20. века (Превр, Ахматова, Цветајева, Бродски) - Васко Попа: „Каленић“, „Манасија“, „Кора“ (избор из циклуса Списак) - Миодраг Павловић: „Научите пјесан“, „Реквијем“ (или две песме по избору) - Десанка Максимовић: „Тражим помиловање“ (избор) - Бранко Миљковић: „Поезију ће сви писати“ - Стеван Раичковић: „Камена успаванка“ (избор)	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Место реализације наставе</u> - Теоријска настава се реализује у учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> - Могућност обраде савремене драме кроз повезивање са другим медијима - драмски текст као позоришна представа, радио драма или ТВ драма <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања <u>Оквирни број часова по темама</u> - Савремена поезија (12 часова) - Савремена проза (28 часова) - Савремена драма (9 часова) - Класици светске књижевности (10 часова)
Савремена проза	Упознавање са књижевнотеоријски м појмовима, специфичностима савремене прозе, њеним	- именује различите прозне врсте и приповедне поступке - тумачи дело у складу са његовим жанровским особеностима - интегрише лично искуство	- Структурни чиниоци прозног књижевноуметничког дела и типологија романа - Есеј. Исидора Секулић:	

	представници-ма и делима	током читања и тумачења дела • вреднује дело износећи аргументе	„О култури“, • Иво Андрић: „Разговор с Гојом“ или „О причи и причању“ • Приповетка. Бранко Ћопић: „Башта слезове боје“ (избор) • Данило Киш: „Енциклопедија мртвих“ • Борхес: „Чекање“ • Роман. Албер Ками: „Странац“ • Иво Андрић: „Проклета авлија“ • Владан Десница: „Прољећа Ивана Галеба“ (одломак по избору као пример за роман-есеј) • Меша Селимовић: „Дервиш и смрт“ • Добрица Ћосић: „Корени“ • Добрица Ћосић: „Време смрти“ (избор одломака) • Књижевна критика. Петар Цацић: „О Проклетој авлији“	• Синтакса (7 часова) • Правопис (5 часова) • Култура изражавања (22 часа)
Савремена драма	• Упознавање са основним одликама савремене драме, представницима и делима	• увиди разлику између традиционалне и савремене драме • упореди драмски књижевни текст са другим облицима његове интерпретације • формулише личне утиске и запажања о драмском делу	• Одлике савремене драме • С. Бекет: „Чекајући Годоа“ • Душан Ковачевић: „Балкански шпијун“ • Драмска књижевност и други медији - Б. Пекић: „Чај у пет“ или А. Поповић: „Развојни пут Боре снајдера“ или Ј. Симовић: „Путујуће	

			позориште Шопаловић“	
Класици светске књижевности	Упознавање са писцима и делима светске књижевне баштине	- препозна свевременост обрађених тема - тумачи дела изnoseћи своја запажања и утиске и образложења о њима	- В: Шекспир: „Хамлет“ Е. А. По: „Гавран“ Ф. М: Достојевски: „Злочин и казна“ - Процена остварености исхода	
Синтакса	Систематизовање знања из синтаксе	- одреди синтаксичке јединице и њихову функцију - одреди типове независних и зависних реченица, типове синтагми и типове напоредних конструкција - разуме појам конгруенције - познаје систем глаголских облика	- Синтаксичке јединице (комуникативна реченица, предикатска реченица, синтагма, реч) - Основне реченичне и синтагматске конструкције - Падежни систем и његова употреба. Предлошко-падежне конструкције - Конгруенција. Синтакса глаголских облика. - Систем зависних реченица, - Систем независних реченица (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне и жељне) - Напоредне конструкције. Појам напоредног односа. Главни типови напоредних конструкција (саставне, раставне, супротне, искључне, закључне и градационе)	
Правопис	Оспособљавање ученика за примењивање знања	- примени правописне знаке у складу са језичком нормом - употреби знаке интерпункције	- Правописни знаци - Општа правила интерпункције у	

	из језика и правописа у складу са језичком нормом	у складу са језичком нормом	реченици	
Култура изражавања	Усавршавање културе изражавања и неговање интересовања за праћење културних садржаја и критички однос према њима, као и оспособљавање за операционализацију функционалних стилова	- напише есеј поштујући структуру ове књижевне врсте - састави биографију, молбу, жалбу, приговор... - процењује вредност понуђених културних садржаја	- Лексичке вежбе - Стилске вежбе - Писање есеја - Говорне вежбе - Школски писмени задаци 4x2+2 - Административни функционални стил (писање молбе, жалбе, биографије)	

Назив предмета: **СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **Први**

- Циљеви предмета:
1. Овладавање српским као нематерњим језиком у оквиру програмом предвиђених садржаја;
 2. Усвајање граматичких садржаја и лексики;
 3. Усвајање правилног изговора и писања;
 4. Оспособљавање за комуникацију у свакодневним животним ситуацијама;
 5. Оспособљавање ученика за самостално усмено и писмено изражавање;
 6. Разликовање функционалних стилова српског језика и овладавање њиховим особинама;
 7. Упознавање ученика са значајним карактеристикама културе народа који говоре српским језиком;
 8. Упознавање ученика са репрезентативним делима српске књижевности;
 9. Упознавање ученика са одликама различитих типова текстова: књижевноуметничким и осталим (научнопопуларним, информативним и сл.);
 10. Продубљивање знања о књижевним родовима и врстама;
 11. Оспособљавање ученика за тумачење језичко-стилских одлика текстова на српском језику;
 12. Развијање интересовања ученика за даље учење српског језика;
 13. Овладавање терминологијом у оквиру подручја рада.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Фонетика	Оспособљавање ученика за правилан изговор гласова српског језика и правилно акцентовање речи.	• правилно артикулише гласове српског језика, • разликује акцентоване и неакцентоване речи, • примењује основна правила акцентовања речи.	• Вокалски и консонантски систем стандардног српског језика. • Основе акценатског система српског језика. • Алтернације гласова.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује у оквиру следећих облика наставе: • теоријска наставаса вежбама
Морфологија	Упознавање ученика са правилном употребом врста и облика речи.	• разликује врсте речи, • правилно употребљава род и број именских речи, • правилно употребљава лице, род и број глагола, • разликује глаголе по виду	• Врсте речи и њихове граматичке категорије. • Речи са деklinацијом, речи са конјугацијом. • Глаголски облици – лични и нелични. • Основне лексиколошке категорије.	Место реализације наставе • учионица Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити путем:

		и роду, • разликује основне лексиколошке категорије.		1. праћења остварености исхода, 2. тестова знања. Оквирни број часова по темама: – фонетика – 10, – морфологија – 10, – творба речи – 8, – синтакса – 9, – правопис – 9, – култура изражавања – 14, – књижевност – 14. Препоруке за реализацију садржаја програма Наставни програм српског као нематерњег језика за средњу школу представља продужетак програма основне школе и обезбеђује континуитет наставе овог предмета. Стога, неопходно је да се наставник упозна са садржајем програма предмета српски као нематерњи језик за основну школу. Ниво знања ученика из основне школе, у погледу овладаности српским језиком, веома је различит. Зато настава <i>српског као нематерњег језика</i> не може бити једнообразна и у њој се морају уважавати различите могућности и потребе ученика различитих средина и различитих матерњих језика. При том се у наставу наглашено укључује принцип индивидуализације и спровођење диференцираног рада на различитим нивоима ученичког знања. С обзиром на то да је
Творба речи	Упознавање и оспособљавање ученика за примену правила творбе речи.	• правилно гради различите типове твореница.	• Изведене и сложене речи (улога префикса, суфиксаи спојних вокалау грађењу речи).	
Синтакса	Оспособљавање ученика за правилно грађење синтагми и реченица.	• прошири просту реченицу зависним члановима, • препознаје врсту комуникативне реченице, као и њену функцију.	• Основни реченични чланови (одредбени и допунски), изражавање лексемама и синтагмама. • Врсте реченице по комуникативној функцији.	
Правопис	Оспособљавање ученика за примену правописних правила српског језика.	• примењује правописна правила српског језика.	• Карактеристике фонетског правописа (посебно с обзиром на гласовне алтернације). • Велико и мало слово. • Састављено и растављено писање речи. • Правописни знаци и знаци интерпункције.	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика за усмено и писмено изражавање.	• комуницира на српском језику у складу са темом или ситуацијом, • даје комплексније одговоре на постављена питања и поставља питања.	• Тематика: - Школа; - Занимања; - Из живота младих; - Свакодневни живот. • Комуникативне функције: исказивање осећања и ставова. • Богаћење ученичког речника новом општом и стручном лексиком. • Писмени задатак (један годишње). • Домаћи задаци.	

Књижевност	Упознавање са различитим књижевним родовима и врстама и значајним делима српске књижевности.	• разликује књижевне родове и врсте и користи познавање жанровских посредности при интерпретацији књижевног дела у настави, • чита, препричава и тумачи књижевноуметничке и остале типове текстова, • анализира идејне аспекте текстова обухваћених школским програмом.	• Вук Стефановић Караџић – сакупљач народних умотворина; • Избор из лирске народне поезије („Српска дјевојка“, „Девојка и сунце“, „Мајка Јова у ружи родила“); • Епска народна песма – „Косовка девојка“; • Легенде и предања о светом Сави; • Народна бајка (по избору) – „Међедовић“, „Биберче“...; • Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“; • Лаза Лазаревић: „Први пут с оцем на јутрење“; • Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор); • Десанка Максимовић: „Сребрне плесачице“; • Ђура Јакшић: „Вече“; • Данило Киш: избор из приповедака; • Иво Андрић: „Мост на Жепи“ – одломак; • Радоје Домановић: „Вођа“; • Избор текстова из енциклопедија и часописа за децу и младе (из различитих функционалних стилова); • Избор песама: староградске и савремене музике. (Обавезно треба обрадити седам дела.)	основни циљ наставе овога предмета продуктивно овладавање српским језиком и оспособљавање ученика за комуникацију у свакодневним ситуацијама, организација ове наставе треба да се базира на принципима комуникативног приступа у усвајању и учењу језика. Садржаји програма из граматике повезани су са садржајима граматике у основној школи, којима се сада приступа когнитивно. Тиме се знања употпуњују и подижу на виши ниво, коригују се евентуалне грешке настале услед интерференције матерњег језика и недовољно савладаних садржаја из претходних разреда. Наставу граматике треба организовати као средство учења употребе језика, без нефункционалног учења граматичких правила и парадигми. Граматичке елементе треба презентовати и увежбавати у контексту, у реалним говорним ситуацијама, као и на књижевним и другим текстовима. Настава српског као нематерњег језика мора бити хуманистички оријентисана и богата како језичким тако и садржајима из културе. Поред језичких, морају бити заступљени књижевни, уметнички, стручни и други потребни типови текстова. У оквиру часова књижевности обрађују се одабрани
--------------------------	---	---	--	---

				одломци из српске књижевности у складу са нивоом знања и интересовањима ученика. Поред предложених књижевних текстова у настави треба користити и друге пригодне текстове (научне, стручне...) преко којих ће ученици упознати различите форме изражавања у књижевном делу, различите функционалне стилове и врсте текстова. Изузетну пажњу треба посветити мотивацији ученика за рад организовањем различитих метода и облика рада и разноврсним лексичким, граматичким и комуникативним вежбама. Ученике треба подстицати и на уочавање сличности и разлика српског и матерњег језика, али и ширих, културолошких карактеристика. <i>Посебне напомене</i> за остваривање појединих садржаја у оквиру тема. • У оквиру фонетике обратити пажњу на разлику у акценту речи између матерњег и српског језика. • У садржајима морфологије тежиште треба ставити на род и број именских речи (слагање именица са придевима и придевским заменицама). • Код глаголског вида увежбавати коришћење заменице и речце се (код најчешће коришћених глагола). • Код творбе речи префиксацију и суфиксацију повезати са
--	--	--	--	---

				глаголским видом. • У остваривању садржаја програма који се односе на падеже детаљније обрадити месна значења генитива, акузатива и локатива. Увежбавање падежа повезивати са проширивањем реченице синтагмама. • Обратити пажњу на структуру реченице и њихову комуникативну функцију. • Код глаголских облика увежбавати презент, перфекат и футур I. • У области правописа обавезно треба увежбавати писање речце не. • У тематици књижевност, међу седам књижевних дела обавезних за обраду, укључити дела из <u>народне књижевности</u>. • Приликом интерпретације књижевноуметничких текстова, указивати на особености књижевних родова и врста као и на језичко-стилске одлике књижевних дела. • На примерима текстова српске књижевности обнављати и систематизовати садржаје из историје књижевности, теорије књижевности и књижевне критике, које ученик познаје из програма прописаног за савладавање његовог матерњег језика.
--	--	--	--	--

Назив предмета: **СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК**
 Годишњи фонд часова: **68**
 Разред: **Други**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Фонетика	Оспособљавање ученика за правилно акцентовање речи и реченица. Оспособљавање ученика за примену гласовних промена.	• примењује основна правила акцентовања речи и реченица, • правилно употребљава облике речи са гласовним променама.	• Квалитет и квантитет акцента. • Једначење сугласника по звучности. • Једначење сугласника по месту творбе. • Палатализација и сибиларизација.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Облици наставе</u> Предмет се реализује у оквиру следећих облика наставе: • теоријска настава са вежбама <u>Место реализације наставе</u> • учионица <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити путем: 1. праћења остварености исхода, 2. тестова знања. <u>Оквирни број часова по темама:</u> – фонетика –8, – морфологија и морфосинтакса –
Морфологија и морфосинтакса	Упознавање ученика са правилном употребом и оспособљавање за правилну употребу облика речи.	• правилно употребљава именице природног мушког рода, • препознаје именице типа singularia tantum и pluralia tantum, • правилно употребљава облике именских речи, • употребљава прилоге за време, • разликује типове глагола по виду и роду, • разликује глаголске начине, • препознаје и употребљава врсте придевских заменица.	• Именице: - природни мушки род, - именице типа singularia tantum и pluralia tantum. • Падежи (облици и основна значења – са предлозима и без предлога). • Прилози за место, време и начин. • Бројеви. • Обнављање: презент,	

			перфекат, футур I. • Глаголи: - императив, - потенцијал, - глаголски вид: свршени и нествршени глаголи, - глаголски род: узајамно-повратни глаголи. • Придевске заменице.	13, – творба речи – 6, – синтакса – 10, – правопис – 5, – култура изражавања – 13, – књижевност – 13. Препоруке за реализацију садржаја програма Наставни програм <i>српског као нематерњег језика</i> за средњу школу представља продужетак програма основне школе и обезбеђује континуитет наставе овог предмета. Стога, неопходно је да се наставник упозна са садржајем програма предмета <i>српски као нематерњи језик</i> за основну школу и за први разред средње школе. Ниво знања ученика из основне школе, у погледу овладаности српским језиком, веома је различит. Зато настава <i>српског као нематерњег језика</i> не може бити једнообразна и у њој се морају уважавати различите могућности и потребе ученика различитих средина и различитих матерњих
Творба речи	Оспособљавање ученика за примену правила творбе речи.	• правилно гради речи префиксацијом.	• Префиксација у врстама речи.	
Синтакса	Оспособљавање ученика за правилно грађење синтагми и реченица.	• прошири просту реченицу зависним члановима, • саставља временске и узрочне реченице.	• Неправи објекат. • Прилошке одредбе за место, време, узрок. • Партитивни генитив. • Врсте зависних реченица: адвербијалне.	
Правопис	Оспособљавање ученика за примену правописних правила српског језика.	• примењује правописна правила српског језика.	• Употреба запете. • Писање бројева. • Писање датума.	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика за усмено и писмено изражавање.	• комуницира на српском језику у складу са темом или ситуацијом, • даје одговоре на постављена питања и поставља питања.	• Тематика: - пријатељи и родбина; - становање (просторије, намештај, кућни апарати); - основне животне намирнице; - јавно објекти, службе и установе (продавница, амбуланта, пошта, ресторан); - биљни и животињски свет;	

			- прославе и свечаности; - мерне јединице, временске одреднице. • Комуникативне функције: - ословљавање и обраћање, - исказивање молбе, - тражење и давање упутстава, - позивање и прихватање/одбијање позива. • Проширивање језичке и лексичке грађе новим речима и фразеолошким изразима. • Писмени задатак (један годишње). • Домаћи задаци.	језика. При том се у наставу наглашено укључује принцип индивидуализације и спровођење диференцираног рада на различитим нивоима ученичког знања. С обзиром на то да је основни циљ наставе овога предмета продуктивно овладавање српским језиком и оспособљавање ученика за комуникацију у свакодневним ситуацијама, организација ове наставе треба да се базира на принципима комуникативног приступа у усвајању и учењу језика. Наставу граматике треба организовати као средство учења употребе језика, без нефункционалног учења граматичких правила и парадигми. Граматичке елементе треба презентовати и увежбавати у контексту, у реалним говорним ситуацијама, као и на књижевним и другим текстовима. Настава <i>српског као нематерњег језика</i> мора бити хуманистички оријентисана и богата како језичким тако и садржајима из културе.
Књижевност	Упознавање са значајним делима српске књижевности.	• чита, препричава и тумачи књижевноуметничке и остале типове текстова, • користи познавање жанровских посебности при интерпретацији књижевног дела у настави, • анализира идејне аспекте текстова обухваћених школским програмом.	ОБАВЕЗНИ: • „Смрт Омера и Мериме“; • „У цара Тројана козје уши“; • Бранко Радичевић: „Ђачки растанак“ (одломци); • Милован Глишић: „Глава шећера“; • Десанка Максимовић: „Тражим помиловање“ (<i>За калуђера</i> или <i>За лажу изговорене из милосрђа</i>); • Бранислав Нушић: „Аутобиографија“ (поглавље <i>Српски језик</i> – два одломка); • Бранко Ћопић: „Башта сљезове боје“ (приповетка по избору); • Иво Андрић: „На Дрини ћуприја“ (о Фати Авдагиној). ИЗБОРНИ: • Јован Јовановић Змај: „Песмо моја, закити се цветом“ (XLVII Ђулић);	

			• Текст о Милени Павловић Барили; • Антологија савремених српских писаца (избор); • Пеђа Милосављевић: „Потера за пејзажима“; • Веселин Чајкановић: „Главније биље у веровању код нас Срба“. • Текстови из других функционалних стилова: публицистички (избор); • Избор текстова из енциклопедија и часописа за децу и младе (из различитих функционалних стилова); (Треба одабрати 2 дела)	Поред предложених књижевних текстова у настави треба користити и друге пригодне текстове (научне, стручне...) преко којих ће ученици упознати различите форме изражавања у књижевном делу, различите функционалне стилове и врсте текстова. Изузетну пажњу треба посветити мотивацији ученика за рад организовањем различитих метода и облика рада и разноврсним лексичким, граматичким и комуникативним вежбама. Ученике треба подстицати и на уочавање сличности и разлика српског и матерњег језика, али и ширих, културолошких карактеристика. Приликом интерпретације књижевноуметничких текстова, указивати на особености књижевних родова и врста као и на језичко-стилске одлике књижевних дела. На примерима текстова српске књижевности обнављати и систематизовати садржаје из историје књижевности, теорије књижевности и књижевне критике, које ученик познаје из програма
--	--	--	--	---

			прописаног за савладавање његовог матерњег језика.
--	--	--	--

Назив предмета: **СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК**

Годишњи фонд **68**

часова:

Разред: **Трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Фонетика	Оспособљавање ученика за препознавање акценатских целина. Оспособљавање ученика за примену гласовних промена.	• уочава разлику између акценатоване и неакцентоване речи и групе речи, • правилно употребљава облике речи са гласовним променама.	• Проклитике, енклитике. • Непостојано а. • Губљење сугласника.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује у оквиру следећих облика наставе: • теоријска настава са вежбама
Морфологија и морфосинтакса	Оспособљавање за правилну употребу облика речи.	• правилно употребљава именице женског рода на консонант, • правилно употребљава облике именских речи, • правилно компарира придеве, • разликује праве повратне и неправе повратне глаголе, • препознаје аорист, футур II.	• Именице: - именице женског рода на консонант, - проширивање падежних функција и значења. • Глаголи: - аорист, футур II; - глаголски вид (учестали глаголи); - глаголски род: неправи повратни глаголи. • Придеви: компарација.	Место реализације наставе • учионица Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити путем: 1. праћења остварености исхода, 2. тестова знања.
Творба речи	Оспособљавање ученика за примену правила творбе речи.	• правилно гради деминутиве и аугментативе.	• Деминутиви и аугментативи.	Оквирни број часова по темама: – фонетика – 9, – морфологија и морфосинтакса – 13,
Синтакса				

	Оспособљавање ученика за правилно грађење синтагми и реченица.	- прошири просту реченицу зависним члановима, - препознаје реченице са логичким субјектом, - саставља условне и намерне реченице, - правилно употребљава безличне реченице.	- Безличне реченице. - Логички субјекти. - Неконгруентни атрибути. - Проширивање прилошко одредбених значења. - Односне и изричне реченице.	– творба речи – 7, – синтакса – 9, – правопис – 4, – култура изражавања – 13, – књижевност – 13. <u>Препоруке за реализацију садржаја програма</u>
Правопис	Оспособљавање ученика за примену правописних правила српског језика.	примењује правописна правила српског језика.	- Састављено и растављено писање речи. - Управни и неуправни говор.	Наставник треба да се упозна са садржајем програма предмета <i>српски као нематерњи језик</i> за први и други разред средње школе. Осим овладавања садржајима предвиђеним за овај разред у настави је неопходно обезбедити обнављање и утврђивање градива из претходних разреда како би се спречило његово заборављање и учврстиле стечене навике, а ново градиво усвајало као природни наставак претходног и као део једног целовитог система.
Култура изражавања	Оспособљавање ученика за усмено и писмено изражавање.	- комуницира на српском језику у складу са темом или ситуацијом, - даје комплексне одговоре на постављена питања и поставља питања.	- Тематика: - међуљудски односи; - култура становања; - здравље; - спорт; - саобраћај; - привреда у окружењу; - клима, атмосферске појаве; - обичаји, празници. - Комуникативне функције: - исказивање расположења, допадања/недопадања; - предлагање и прихватање/неприхватање предлога; - честитање. - Проширивање језичке и лексичке грађе новим речима и фразеолошким изразима. - Писмени задатак (један годишње). - Домаћи задаци.	Настава <i>српског као нематерњег језика</i> не може бити једнообразна и у њој се морају уважавати различите могућности и потребе ученика различитих средина и различитих матерњих језика. При том се у наставу наглашено укључује принцип индивидуализације и спровођење диференцираног рада на различитим нивоима ученичког знања.
Књижевност			ОБАВЕЗНИ:	С обзиром на то да је основни циљ наставе овога предмета продуктивно овладавање српским језиком и оспособљавање ученика за

	Упознавање са значајним делима српске књижевности и њиховим најзначајнијим одликама и особеностима.	• чита, препричава и тумачи књижевно уметничке и остале типове текстова, • анализира идејне аспекте текста, • уочава основне интеграционе чиниоце интерпретације књижевноуметничког текста (тему, мотиве, песничке слике, типове јунака, структуру, композицију, облике казивања, језичко-стилске карактеристике...).	• „Бановић Страхиња“; • „Немушти језик“; • Милан Ракић: „Искрена песма“; • Милош Црњански: „Прича“ или „Живот“; • Момо Капор: „Белешке једне Ане“ (одломци из 1, 9. и 12. главе); • Лаза Лазаревић: „Ветар“ (одломак); • Александар Поповић: „Путујуће позориште Шопаловић“ (VII слика Видова трава или Шишање Софије – док Дробац не изађе са сцене). ИЗБОРНИ: • Иво Андрић: „Ех ponto“ (одломак); • Милован Витезовић: „Шешир професора Косте Вујића“ (одломак у коме се Коста Вујић суди са каменоресцем); • Бора Станковић: приповетка „У ноћи“ (одломак); • Текст о Сави Шумановићу; • Избор текстова песама које се певају; • Текст из функционалне стилистике: административно правни стил; • Избор текстова из енциклопедија и часописа за децу и младе (из различитих функционалних стилова). (Треба обрадити два дела.)	комуникацију у свакодневним ситуацијама, организација ове наставе треба да се базира на принципима комуникативног приступа у усвајању и учењу језика. Наставу граматике треба организовати као средство учења употребе језика, без нефункционалног учења граматичких правила и парадигми. Граматичке елементе треба презентовати и увежбавати у контексту, у реалним говорним ситуацијама, као и на књижевним и другим текстовима. Настава <i>српског</i> као <i>нематерњег језика</i> мора бити хуманистички оријентисана и богата како језичким тако и садржајима из културе. Поред предложених књижевних текстова у настави треба користити и друге пригодне текстове (научне, стручне...) преко којих ће ученици упознати различите форме изражавања у књижевном делу, различите функционалне стилове и врсте текстова. Изузетну пажњу треба посветити мотивацији ученика за рад организовањем различитих метода и облика рада и разноврсним лексичким, граматичким и комуникативним вежбама. Ученике треба подстицати и на уочавање сличности и разлика српског и матерњег језика, али и ширих,
--	--	---	---	--

				културолошких карактеристика. Приликом интерпретације књижевноуметничких текстова, указивати на особености књижевних родова и врста као и на језичко-стилске одлике књижевних дела. На примерима текстова српске књижевности обнављати и систематизовати садржаје из историје књижевности, теорије књижевности и књижевне критике, које ученик познаје из програма прописаног за савладавање његовог матерњег језика.
--	--	--	--	--

Назив предмета:

СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова:

62

Разред:

четврти

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Фонетика	Оспособљавање ученика за правилно акцентовање речи и реченица. Оспособљавање ученика за објашњавање и примену гласовних промена.	• примењује основна правила акцентовања речи и реченица, • препознаје акценатске целине и разликује акцентоване и неакцентоване речи, • правилно употребљава облике речи са гласовним променама.	• Увежбавање садржаја програма из претходних разреда	На почетку теме ученике упознају са циљевима и исходима наставе/учења по плану рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује у оквиру следећих облика наставе: • теоријска настава са вежбама
Морфологија	Упознавање ученика са правилном употребом и оспособљавање за правилну употребу облика речи.	• разликује врсте речи, променљиве и непроменљиве речи, • правилно употребљава облике именских и глаголских речи, • правилно употребљава различите врсте непроменљивих речи, • разликује и правилно употребљава све глаголске облике са значењем радње која се десила у прошлости, • разликује и правилно употребљава глаголске прилоге.	• Имперфекат. • Плукамперфекат. • Глаголски прилог садашњи. • Глаголски прилог прошли. • Врсте речи: систематизација.	Место реализације наставе • учионица Оцењивање Вредновање остварености исхода врши се путем: 1. праћења остварености исхода 2. тестова знања. Оквирни број часова по темама – фонетика – 8, – морфологија – 9, – творба речи – 5, – синтакса – 9, – правопис – 5, – култура изражавања – 5, – књижевност – 13.
Творба речи	Оспособљавање ученика за примену правила творбе речи.	• правилно гради речи префиксацијом и суфиксацијом.	• Увежбавање садржаја програма из претходних разреда.	
Синтакса	Оспособљавање ученика за правилно	• твори просту реченицу са зависним	• Активне и пасивне реченице.	Препоруке за реализацију садржаја програма

	грађење синтагми и реченица.	члановима, • препознаје и саставља независносложене реченице, • препознаје и саставља врсте односних реченице, • употребљава реченице са логичким субјектима, • разликује и саставља активне и пасивне реченице.	• Односне реченице: атрибушке и адвербијалне реченице. • Напоредни односи у сложеној реченици. • Однос логичког и граматичког субјекта.	Наставник треба да се у садржајем програма предмета <i>српског нематерњег језика</i> у претходним разредама. Настава <i>српског нематерњег језика</i> не може бити једнообразна и у њој се морају уважавати различите могуће потребе ученика различитих српских различитих матерњих језика. Према томе, у наставу наглашено укључује индивидуализације и специјализованог диференцираног рада на различитим нивоима ученичког знања.
Правопис	Оспособљавање ученика за примену правописних правила српског језика.	• примењује правописна правила српског језика.	• Увежбавање садржаја програма из претходних разреда.	С обзиром на то да је циљ наставе овога предмета продуктивно овладавање језиком и оспособљавање ученика комуникацију у свакој ситуацијама, организација ове наставе треба да се базира на принципима комуникативног приступа у учењу језика.
Култура изражавања	Оспособљавање ученика за усмено и писмено изражавање.	• комуницира на српском језику у складу са темом или ситуацијом, • даје комплексније одговоре на постављена питања, поставља питања и саставља дуже текстове о задатој теми, • разликује и саставља текстове жалби, молби и сличних текстова.	• Тематика: - обавезе и слободно време; - култура и медији; - млади и друштво; - екологија и очување животне средине; - специфичности струке; - радна биографија, службено и пословно писмо. • Комуникативне функције: - слагање/неслагање с мишљењем саговорника; - исказивање психолошких стања; - реферисање о себи и о другима. • Богаћење ученичког речника новом општом и стручном лексиком. • Писање молби, жалби и сличних текстова. • Писмени задатак (један годишње). • Домаћи задаци.	Наставу граматике организовати као средство употребе језика, без нефункционалног учења граматичких правила и парадигми. Граматичке елементе презентовати и увежбавати у контексту у реалним говорним ситуацијама на књижевним и другим текстовима. Настава <i>српског нематерњег језика</i> мора бити хуманистички оријентисана и садржати како језичким тако и садржајем културе. Поред предложених књижевних текстова у настави треба користити и друге пригодне текстове (стручне...) преко којих ће ученици упознати различите форме изражавања.
Књижевност	Упознавање са различитим књижевним родовима и врстама и значајним	• чита, препричава и тумачи књижевноуметничке и остале типове текстова, • користи познавање жанровских	ОБАВЕЗНИ: • „Хасанагиница“; • „Златоруни ован“; • Вељко Петровић: „Салашар“ (одломак); • Јован Дучић: „Благо цара Радована“	

	делима српске књижевности.	посебности при интерпретацији књижевног дела у настави, • анализира идејне аспекте текстова обухваћених школским програмом, • уочава основне интеграционе чиниоце интерпретације књижевноуметничког текста (тему, мотиве, песничке слике, типове јунака, структуру, композицију, облике казивања, језичко-стилске карактеристике...).	(одломак); • Васко Попа: „Врати ми моје крпице“; • Данило Киш: „Енциклопедија мртвих“ (приповетка Славно је за отаџбину мрети); • Светлана Велмар Јанковић: „Дорћол“ (избор). ИЗБОРНИ: • Стеван Сремац : „Зона Замфирова“; • Владислав Петковић Дис: „Можда спава“; • Горан Петровић: „Ситничарница Код срећне руке“ (11. поглавље, одломци); • Гроздана Олујић: „Принц облака“; • Слободан Селенић: „Очеви и оци“ (4. поглавље – одломци); • Текст о Милутину Миланковићу; • Избор текстова песама које се певају; • Избор текстова из енциклопедија и часописа за децу и младе (из различитих функционалних стилова). (Треба обрадити три дела.)	књижевном делу, ра функционалне стилове и врсте те Изузетну пажњу посветити мотивацији ученика организовањем различитих ме облика рада и разноврсним лек граматичким и комуник вежбама. Ученике треба подстиц уочавање сличности и разлика ср матерњег језика, али и културолошких карактеристика. Приликом интерп књижевноуметничких т указивати на особености књи родова и врста као и на језичко одлике књижевних дела. На примерима текстова књижевности обнављати систематизовати садржаје из књижевности, теорије књижев књижевне критике, које ученик из програма прописаног за савл његовог матерњег језика.
--	-----------------------------------	---	--	--

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова:

74

Разред:

први

Циљ предмета:

Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз

уважавање различитости и

усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику.

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
Разумевање на слух Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- разуме реченице, питања и упутства из свакодневног говора (кратка упутства изговорена споро и разговетно) - разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, ознакама, етикетама) - разуме бројеве (цене, рачуне, тачно време)	ОПШТЕ ТЕМЕ - Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) - Храна и здравље (навице у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) - Познати градови и њихове знаменитости - Спортови и позната спортска такмичења - Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе) - Медији (штампа, телевизија) - Иинтересантне животне приче и догађаји - Свет компјутера (распрострањеност и примена) СТРУЧНЕ ТЕМЕ - Материјали, средства, сировине и производи - Алати, машине и уређаји у струци - Припрема, производња и	- Представљање себе и других - Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) - Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) - Давање једноставних упутстава и команди - Изражавање молби и захвалности - Изражавање извињења - Изражавање потврде и негирање - Изражавање допадања и недопадања - Изражавање физичких сензација и потреба - Исказивање просторних и временских односа - Давање и тражење информација и обавештења - Описивање и упоређивање лица и предмета - Изрицање забране и реаговање на забрану - Изражавање припадања и поседовања - Скретање пажње - Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања - Тражење и давање дозволе - Исказивање честитки - Исказивање препоруке - Изражавање хитности и обавезности - Исказивање сумње и несигурности
Разумевање прочитаног текста Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	- у непознатом тексту препознаје познате речи, изразе и реченице (нпр. у огласима, на плакатима) - разуме општи садржај и смисао краћих текстова (саопштења, формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компјутеру, декларације о производима, упутства за употребу и коришћење)		
Усмена продукција Оспособљавање ученика за кратко	употребљава једноставне изразе и реченице да би представио свакодневне, себи блиске личности, активности, ситуације и догађаје		

монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику		контрола производног процеса	
Писмена продукција Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	- саставља кратак текст о одговарајућој теми - пише кратке поруке релевантне за посао (место, термини састанка) - пише краћи текст о себи и свом окружењу - попуњава формулар где се траже лични подаци	- Мере заштите и очувања радне и животне средине - Праћење новина у области струке - Пословна комуникација на страном језику релевантна за струку	
Интеракција Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	- на једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговетно - поставља једноставна питања у вези са познатим темама из живота и струке као и да усмено или писмено одговара на иста (бројеви, подаци о количинама, време, датум) - напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку		
Медијација Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	<i>На овом нивоу није предвиђена</i>		
Медијска писменост Оспособљавање ученика да	препознаје и правилно користи основне фонолошке (интонација, прозодија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци,		

користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	основни ред речи) • користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи, компакт диск, интернет итд.)		
---	--	--	--

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА

Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу.

- Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.
- *Tag questions*
- Индиректни говор
 - а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
 - б) молбе, захтеви, наредбе
 - в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
- *Yes/No* питања
- “*WH*” питања
- Директна и индиректна питања

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

- Обновити употребу одређеног и неодређеног члана
- Нулти члан уз градивне и апстрактне именице

2. Именице

- Множина именица – обновити
- Изражавање припадања и својине – саксонски генитив
- Бројиве и небројиве именице

3. Заменички облици

а) Заменице

- Личне заменице у функцији субјекта и објекта
- Показне заменице
- Односне заменице

б) детерминаотри

- Показни детерминаотри
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори

4. Придеви

- Обновити компарацију придева
- *too/not...enough/not as...(as)/...than*

5. Бројеви

- Обновити просте и редне бројеве
-

6. Кванитификатори

III ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

- Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу
- Модални глаголи: *may can, must*
- Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simplepresent/past (прошло време рецептивно)
- *going to* трајни презент за планове и намере, *going to will* (за будућа предвиђања)
- *used to*

2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might, will*

3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.

4. Кондиционал први

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Морфосинтаксички и фонетски садржаји

Члан

Одређени и неодређени члан. Основна употреба.

Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*.

Одређени члан уз основне и редне бројеве.

Именица

Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -sa, -ga*.

Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*), скраћене именице (*la foto, le foto*), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на *i* (*la tesi, le tesi*).

Заменице

Личне заменице у служби субјекта (*io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*).

Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*)

Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*).

Показне заменице (*questo, quello*).

Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?*)

Неодрђене заменице (*ognuno i qualcuno*).

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono i bello*; неодрђени придев *tutto*.

Придеви на— *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)*

Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве.

Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*.

Неодрђени придеви *ogniqualche*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.

Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.

Глагол

Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*.

Садашње време модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*.

Употреба глагола *piacere*.

Партицип прошли и прошло свршено време *Passato prossimo*: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола.

Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама.

Предбудуће време (*Futuro anteriore*).

Прилози

Врсте прилога: за начин, место и време

Прилошке речце *cinqui*.

Предлози

Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, frai* њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro*.

Синтакса

Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu sei utaluano. No, io non sono utaluano. (Tu) sei utaluano?*

Сложена реченица:

Adesso non lavoro più, ma ho più tempo per leggere e scrivere e giocare con i miei nipoti.

Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu de professoru e altre unformazuonu utulu.*

Лексикографија

Структура и коришћење двојезичних речника.

Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт са писаном литературом, електронским садржајима и сл.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставка. Номинатив, генитив, датив и акузатив једине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив.

Детерминативи

Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени)

Заменице

Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*

Придеви

Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација са *ebenso....wie, nicht sowie*

Бројеви

Основни и редни бројеви

Предлози

Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном

Глаголи

Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола

Реченице

Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)

Зависно сложене – узрочне (*weil*), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.

Именице

Варијанте падежних наставка: локатив јединице на -у; о берега/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на -а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя.

Именице плуралиа тантум (рецептивно).

Обнављање и систематизација основних именичких промена.

Заменице

Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие).

Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некорый, несколько обрађивати као лексику.

Придеви

Промена придева

Поређење придева типа: страшый, младашый; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худий.

Рекција придева: уочавање разлика између руског и матерњег језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл).

Бројеви

Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу.

Глаголи

Најчешће алтернатије основе у презенту и простом и будућем времену. Творбс вида помоћу префикса, суфикса и основе.

Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить).

Рекција глагола: уочавање разлика између руског и матерњег језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл).

Прилози

Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога.

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**для** с генитивом, **из-за** с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, **из-под** с генитивом у одредби одвајања од места, **к** с дативом у временској одредби, **по** с дативом у атрибутој, просторној и узрочној одредби исл).

Везници

Најфреквентнији прости везници у независно сложеним и зависно сложеним реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл).

Реченични модели

Субјекатско – предикатски односи

Реченице са именским предикатом

1) копуле: **быть, стать, являться**

Его отец был врачом, а он станет инженером.

Это утверждение является спорным.

2) отсуство копуле

Его брат токарь по металлу.

Она сегодня весёлая.

Он сильнее всех.

Објекатски односи

1) директним објектом

Мы купили новый учебник.

Я не получил ответа.

2) индиректним објектом

Он их поблагодарил за помощь.

Эта фотография напоминает о прошлом.

3) Зависном реченицом

Брат в письме сообщает, **что он летом приедет к нам.**

Временски односи

Реченице с одредбом

1) изражене прилогом

Я пришёл раньше тебя.

2) изражене зависним падежом

Они вернулись к вечеру (к трём часам).

Я сегодona работал с пяти до семи часов.

Начински односи

Реченице са одредбом израженом прилогом

Он хорошо говорит по-русски.

Он пишет более красиво, чем ты.

Она поёт красивее всех.

Узрочни односи

Реленице са одредбом израженом зависним падежом.

Он не приехал в срок по болезни.

Атрибутивни односи

Реченице с атрибутом

1) у суперлативу

А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом.

2) у зависном падежу

Я забыл тетрадь по русскому языку.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције

est + партицип перфекта

Финалне реченице са употребом pour + inf.

Питања:

Qui est-ce qui/que

Qu'est-ce qui/que

Que;

Индиректна питања

Негација

pas du tout, non plus, personne

Казивање претпоставке

si + имперфект/кондиционал

Казивање времена

avant de, quand

Казивање жеље, воље, намере

а) субјунктивом б) инфинитивом

Одредбе за време

- дани у недељи, prochain/dernier; ил у а/dans; pendant/depuis;

Поређење придева

Одредбе за начин

Изрази за меру и количину

une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл.

Слагање времена - само са индикативом, и то:

présent - présent (истовремена радња); présent - passé composé (пре); présent - futur (после)

Именичка група

Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставка у тексту.

les déterminants interrogatifs - exclamatifs – relatifs; les déterminants indéfinis **Наставци именица и придева**

teur/trice; al/aux, ail/aux и неки изузеци на -s), ou -s/x

Глаголска група

Субјунктив презента - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима.

Слагање партиципа перфекта са субјектом

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Именичка група

Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи

(*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима

Tráeme algún libro de García Márquez.

Todas las mañanas, todo el mundo...

Un muchacho cualquiera...

Морфеме типичне за мушки и женски род именица и придева

muchacho/muchacha

actor/actriz

trabajador/trabajadora

generoso/generosa

као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода

violinista, cantante, interesante, verde...

Глаголска група

Облици индикатива: сва глаголска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту.

Облици субјунктива: презент

(изражавање жеља, осећања, мишљења, вероватноће)

Слагање партиципа са субјектом и пасивним конструкцијама.

Питања саупитним речима

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Индиректна питања

¿ Sabes si ha llegado ?

Pregúntale si ha cogido la tarjeta.

Yo te pregundo que has comprado.

Негација

Nada, nadie, ningún (o/a), nunca, tampoco.

¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.

No me gusta esta película. – A mí también.

Хипотетичне реченице (први тип)

Simevisitaselveranoqueviene, tellevaré a la playa.

Казивање жеље, воље, намере

- инфинитивом

- субјунктивом

Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermana mayor. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿ Qué quieren Ustedes que haga ? El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor

Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу

Un hombre grande / Un gran hombre.

Казивање времена и одредбе за време

Дани у недељи, mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...

Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.

¿ Cuando lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje.

El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos... regresa dentro de una hora...

Поређење

Más que, menos que, el/la más, tan...como,

Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.

Одредбе за начин

Прилози на –mente и прилошке конструкције

Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Изрази за меру и количину

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...

¿ Cuántos estudiantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.

Сложене реченице:**а) Зависна реченица у индикативу**

Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen.

б) зависна реченица у субјунктиву

Употреба субјунктива презента

(временске и финалне реченице).

Пасивне конструкције

a) *ser + participio pasado*

La casa fue construida en 1984.

b) *pasiva refleja*

Se venden libros aquí.

Ортографија

Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику).

Писање великог слова.

Лексикографија

Служење двојезичним речницима.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова:

68

Разред:

други

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- разуме караће исказе који садрже фреквентне речи и структуре (информације о личностима, послу, породици, куповини, школи, ближем окружењу) - разуме најбитније информације у кратким и једноставним обавештењима (преко разгласа, на улици, на шалтеру) и правилно их користи	ОПШТЕ ТЕМЕ - Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) - Образовање (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) - Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја - Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) - Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад) - Медији (штампа, телевизија, електронски медији) - Интересантне животне приче и догађаји - Свет компјутера (млади и друштвене мреже)	- Представљање себе и других - Поздрављање (састајање, растанак, формално, неформално, специфично по регионима) - Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) - Давање једноставних упутстава и команди - Изражавање молби и захвалности - Изражавање извињења - Изражавање потврде и негирање - Изражавање допадања и недопадања - Изражавање физичких сензација и потреба - Исказивање просторних и временских односа - Давање и тражење информација и обавештења - Описивање и упоређивање лица и предмета - Изрицање забране и реаговање на забрану	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспект у употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потражи за
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	- чита и разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, термини, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље - открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника	СТРУЧНЕ ТЕМЕ Материјали, средства, сировине и		

	• уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико) у свакодневним текстовима (рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји)	производи • Алати, машине и уређаји у струци • Припрема, производња и контрола производног процеса • Мере заштите и очувања радне и животне средине • Праћење новина у области струке • Пословна комуникација на страном језику релевантна за струку	14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • ученици су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• описује ситуације, прича о догађајима и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице • води једноставне разговоре (телефонира), даје информације и упутства, уговара термине • реагује учтиво на питања, захтеве, позиве, извињења саговорника			
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	• комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено)			

МЕДИЈАЦИЈА	• преводи усмено или писмено кратке поруке у складу са потребама комуникације			дан
Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова				Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики:
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ	• аргументује свој став о медијском тексту			
Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима				

				шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
--	--	--	--	---

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА

- Систематизација свих типова упитних реченица
- Директна и индиректна питања
- Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
- а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
- б) молбе, захтеви, наредбе
- Индиректни говор: само рецептивно
- а) изјаве са променом глаголских времена
- Одређене релативне клаузе
- Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

- Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту

2. Именице

- Бројиве и небројиве именице

3. Заменички облици

а) Заменице

- Личне заменице у функцији субјекта и објекта
- Показне заменице
- Односне заменице

б) детерминатори

- Показни детерминаотри
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори

4. Придеви

- Обновити компарацију придева
- too/not...enough/not as...(as)/...than

5. Бројеви

- Обновити просте и редне бројеве

6. Кванитификатори

1. Глаголи

- Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; PastSimple, PastContinuous
- Обновити све употребе Present Perfect

- *Used to*

- Начини изражавања будућности, планова у будућности (*going to, will*)

- Модални глаголи: *should, must, will, may, might*

- Пасивне конструкције – садашње и прошло време – the Present Simple, Past Simple (продуктивно и рецептивно),

- Present perfect passive (рецептивно)

3. Предлози и најчешћи прилози за оријентацију у времену и простору.

4. Први кондиционал (рецептивно и продуктивно) , други кондиционал (рецептивно)

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

1. Именице

Властите именице изаједничке, одговарајући роду и броју са детерминативом: *Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, quest' studente, questa ragazza, quell' amico, quella casa*, итд.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

2. Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su i con*.

Одређени чланови с предлогом: *Oggi è il 25 novembre. Ispredimena dana u nedelji Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì.*

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.*).

Употребачлана уз присвојни придеви именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni.*).

Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele.* Изостављање унегацији. *Non mangio pane.* Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину. *Prendo un bicchiere d'acqua minerale.*

3. Заменице

Личне заменице у служби субјекта.

Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта.

Ненаглашене личне заменице у пару: *Compro il libro a Luigi. Glielo compro.*

Присвојне заменице. Показне заменице (*questo, quello*).

Упитне заменице *chi? che?/ che cosa?*

Неодређене заменице придеви (*niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)

Релативне заменице (*che, cui, il quale/la quale*)

4. Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*

Компарација придева: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria è la più alta della classe.*

Апсолутнисуперлатив *Maria è bellissima.*

Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативног апсолутног) придева *piccolo, grande, buono, cattivo.*

Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и суперлатива (*più grande : maggiore; più buono : migliore*).

Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве.

Показни придеви: *questo, quello.*

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione.*

Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.

5. Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.

Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro.*

Употреба предлога **di** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), **a** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.*), **da** (*Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni*), **in** (*vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

6. Глаголи

Садашње време (*Presente Indicativo*)

Императив (*Imperativo*), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri!*

Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore

Повратни глаголи.

Употреба глагола *piacere.*

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere. Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*

Футур правилних и неправилних глагола. *Noi torneremo a casa alle cinque*

Имперфект (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфект (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Презент конјунктива (*Congiuntivo presente*): *Penso che Maria debba studiare di più.* Само рецептивно

Прости перфект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.* Правилних и неправилних глаголи.

Плусквамперфект (*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.* Само рецептивно.

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола. Имперфект (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

7. Прилози

Потврдни, одређни (*sì, no*). Основни прилози *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* и прилошки изрази за одређивање времена (*prima, durante, dopo*) и простора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*

Упитни прилози: *quando?, come?, perché? dove?*

Грађење прилога од придева помоћу суфикса *mente*

8. Речца *ci* (с прилошком вредношћу), *ne*.

9. Везници.

10. Реченица:

Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.

Упитна реченица:

С конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом.

С конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом.

Ред речи у реченици.

Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)

Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremo in gita.*

Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протазу и аподози: *Se avevi tempo, andavamo in gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставка. Номинатив, генитив, датив и акузатив једине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. п -Деклинација

Детерминативи

Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени)

Заменице и показне заменице као детерминативи уз

именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*

Придеви

Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (рецептивно и продуктивно). Поређење придева, описна компарација *sa ebenso....wie, nichtsowie*

Бројеви

Основни и редни бројеви

Предлози

Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном

Глаголски облици

Презент,перфект, претерит и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Плусквамперфект најфреквентнијих глагола

Конјуктив претерита и плусквамперфекта, потенцијал

Пасив радње (сва времена)

Реченице

Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)

Зависно сложене – узрочне (*weil*), временске (*wenn, als, während, bis, bevor, nachdem*), концесивне (*obwohl*), релативне,финалне (*damit*), кондиционалне реченице

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Реченице са глаголским прилозима. Употреба **нет** и **не** у реченици.

Именице

Генитив једнине на –у.

Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними.

Заменице

Неодређене заменице **кто-то, кто-нибудь, некоторый, несколько**

Одричне заменице **никто, ничто, никакой**

Опште заменице **сам, самый, любой, каждый**

Придеви

Дужи и краћи облик придева.Употреба кратког облика.

Бројеви

Редни бројеви

Глаголи

Императив

Прошло време глагола од инфинитива на сугласник

Глаголи кретања са префиксима в-, вы-, у-, при-

Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)

Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)

Глаголски прилози

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (**у, около, вокруг,в, на**)

СИНТАКСА

Реченице са кратким придевским обликом у предикату (Он болен гриппом, Я способен к математике)

Реченице са објектом у инфинитиву(Я уговорил товарища молчать)

Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)

Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)

Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам)
Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Именичка група

- употреба детерминаната: редослед у реченици; употреба речи *même, autre, seul*;
- детерминанти у функцији заменице, посебно: показне заменице испред предлога *de* + именичка група; испред релативне реченице; испред партикула *si* и *là*; неодређене заменице;
- бројеви: основни, редни, разломачки, апроксимативни;
- род и број именица и придева специфичних за дату струку; поређење придева, посебно суперлатив.

Глаголска група

- глаголски начини и времена: презент, сложени перфект, имперфект, плусквамперфект (рецептивно), футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције: блиски футур, блиска прошлост; *il faut que, je veux que, j'aimerais que* праћени презентом субјунктива глагола прве групе (*Il faut que tu racontes ça à ton frère*), као и рецептивно: *Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives*; презент кондиционала: *Ses parents melaissaient partir, je viendrais avec toi !* императив (рецептивно): *aie un peu de patience, n'ayez pas peur; sois sage!*
- партицип презента и герундив; партиципи презента и перфекта као придеви;
 - фреквентни униперсонални глаголи и конструкције.

Предлози

- најчешћи предлози; предложни изрази *à côté de, à l'occasion de, à l'aide de*;
- контраховање члана и предлога.

Прилози

- за место, за време, за начин, за количину;
- *alors* – за исказивање последице;
- место прилога;
- прилошке заменице *en* и *у* (рецептивно).

Модалитети и форме реченице

- декларативни, интерогативни, ексclamативни и императивни модалитет;
- афирмација и негација; актив и пасив;
- реченице са презентативима;
- наглашавање реченичних делова помоћу формуле *c'est... qui* и *c'est ... que*.

Основни типови сложених реченица

- координиране реченице са везницима *et, ou, mais, car, ni* и прилозима/прилошким изразима *c'estpourquoi, donc, puis, pourtant, parcontre, parconséquent, aucontraire*;

- зависне реченице: релативне са заменицама *qui, que, où* и *dont*; компаративне са везницима/везничким изразима *comme, autant que, le même ... que, plus ... que, moins ... que*; временске са везницима/везничким изразима *quand, avantque/avantde*+инфинитив, *chaquefoisque, pendantque, aprèsque, depuis que*; узрочне са везницима *parceque*и *puisque*; (рецептивно) концесивне и опозитивне са везницима *bienque* и *alorsque*; финалне са везницима *pourque/pour*+инфинитив и *afinque/afinde*+инфинитив; хипотетичне са везником *si* (вероватни и могући потенцијал); реченице са *que* у функцији објекта (нпр. *Nousespéronsqueturêussirastonexamen*); слагање времена у објекатским реченицама.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Глаголска група

Облици субјунктива: презент

Сложена реченица

а) Зависна реченица у индикативу

Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen?

Са инфинитивом (са модалним глаголима)

Quiero viajar. Pienso viajar mañana.

Указати на изражавање узрока (*porque, por*), последице (*si, para*) и на смисао реченице са другим чешћим везницима кад се појаве у тексту.

Б) Зависне реченице у субјунктиву

Употреба субјунктива презента (изражавање футура)

C pluscuamperfecto), облици и употреба (рецептивно)

Казивање жеље, воље, намере

а) субјунктивом

б) инфинитивом

Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermano. Hay que luchar contra la contaminación del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para ayudar a sus hijos. El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor.

Управни и неуправни говор (потврдне, одричне и упитне реченице, императив).

Dime si/donde/cuando/quién/que...

Sabes si/ donde/cuando/quién/que...

Me puedes decir donde/cuando/quién/que...

Хипотетичне реченице (други тип)

Si me visitaras, te llevaría a la playa.

Пасивне конструкције

- субјунктив прошлих времена (*preteritoimperfecto, preteritoperfectosimple, pretéritoperfectocompuesto, pretérito*

а) *ser + participio pasado*

La casa fue construida en 1984.

b) *pasiva refleja*

Se venden libros aquí

Лексикографија

Служење двојезичним рецницима.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова:

68

Разред:

трећи

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- разуме основне поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (кола, посао, хоби) - разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	ОПШТЕ ТЕМЕ - Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) - Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) - Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи - Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) - Заштита човекове околине (волонтерски рад) - Медији (штампа, телевизија, електронски медији) - Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи - Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспект у употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	- разуме једноставније текстове (стандардна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани обичним језиком или језиком струке - разуме опис догађаја и осећања	СТРУЧНЕ ТЕМЕ Материјали, средства, сировине и производи		

	• разуме основни садржај као и важније детаље у извештајима, брошурама и уговорима везаним за струку	• Алати, машине и уређаји у струци • Припрема, производња и контрола производног процеса • Мере заштите и очувања радне и животне средине • Праћење новина у области струке • Пословна комуникација на страном језику релевантна за струку	13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потражи за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни,
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење • опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике • образложи краће своје намере, одлуке, поступке			
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности • напише једноставно пословно писмо према одређеном моделу • опише и појасни садржај схема и графикана везаних за струку			
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих	• поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником • буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у			

писаних порука	предвидљивим, свакодневним ситуацијама			креативни, активни учесници у друштвеном чину
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	сажима садржај текста, филма, разговара и сл.			- уџбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама - учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	идентификује различита гледишта о истој теми			
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)			Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације

				струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку
--	--	--	--	---

				подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
--	--	--	--	--

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА

- Сви типови упитних реченица
- Директна и индиректна питања
- Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
 - а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
 - б) молбе, захтеви, наредбе
- Индиректни говор: само рецептивно

а) изјаве са променом глаголских времена

- Одређене релативне клаузе

- Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе, допусне клаузе

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

- Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту

2. Именице

- Бројиве и небројиве именице

3. Заменички облици

а) Заменице

- Личне заменице у функцији субјекта и објекта

- Показне заменице

- Односне заменице

б) детерминатори

- Показни детерминаотри

- Неодређени детерминатори

- Присвојни детерминатори

4. Придеви

- Обновити компарацију придева

- too/not...enough/not as...(as)/...than

5. Бројеви

- Обновити просте и редне бројеве

6. Кванитификатори

III ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

- Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; PastSimple, PastContinuous

- Обновити све употребе Present Perfect

- Past perfect

Used to

- Обновити и утврдити начине за изражавање будућности, планова у будућности (*going to, will*)

- Модални глаголи: *should, must, will, may, might*

- Пасивне конструкције – садашње и прошло време – the Present Simple, Past Simple (продуктивно и рецептивно),

- Presentperfectpassive (рецептивно)

3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.

4. Кондиционал први и други (и рецептивно и продуктивно)

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице

Властите именице из једничке, одговарајући роду и броју са детерминативом: *Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, quest' studente, quest' ragazza, quell' amico, quella casa*, итд.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su i con*.

Одређени члан испред датума: *Oggi è il 25 novembre*. Испред имена дана у недељи *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì*.

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Hounamico italiano: Hodegliamici italiani*).

Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele*. Изостављање у негацији. *Non mangio pane*. Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину.

Prendo un bicchiere d'acqua minerale.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Члан спојен с предлозима *di, a, da, in, su i con*.

Одређени члан испред датума: *Oggi è il 25 novembre*. Испред имена дана у недељи *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì*.

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Hounamico italiano: Hodegliamici italiani*).

Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele*. Изостављање у негацији. *Non mangio pane*. Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину.

Prendo un bicchiere d'acqua minerale.

Заменице

Личне заменице у служби субјекта.

Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта.

Ненаглашене личне заменице у пару: *Compro il libro a Luigi. Glielo compro*.

Измештање индиректног објекта испред предика (*Chiedi di Maria? Non l'ho vista da tanto*).

Присвојнезаменице. Показнезаменице (*questo, quello*).

Упитнезаменице*chi? che?/ che cosa?*

Неодређене заменице, придеви (*niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)

Неодређене заменице, придеви : *alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio*.

Неодређене заменице: *nulla, niente, qualcosa*.

Релативне заменице (*che, cui, il quale/la quale*)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*

Компарација придева: *Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria è la più alta della classe.*

Апсолутнисуперлатив*Maria è bellissima.*

Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативног апсолутног) придева *piccolo, grande, buono, cattivo*.

Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и суперлатива (*più grande : maggiore; più buono : migliore*).

Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве.

Показни придеви: *questo, quello*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.

Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.

Алтеративни суфикси -etto, -ello, -uccio, -otto.

Суфикси -enne и -ina за бројеве *quarantenne, sulla quarantina*

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.

Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro*.

Употреба предлога **di** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), **a** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.*), **da** (*Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni*), **in** (*vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садaшњeвpeмe (*Presente Indicativo*)

Императив (*Imperativo*), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri!*

Ми дај ун етто ди проsciutto е тре тосетте, пер фаворе

Повратни глаголи.

Употреба глагола *piacere*.

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere. Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*

Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*

Футур правилних и неправилних глагола. *Noi torneremo a casa alle cinque.*

Предбудуће време (*Futuro anteriore*). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.*

Имперфект (*Imperfetto*): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Презент конјунктива (*Congiuntivo presente*): *Penso che Maria debba studiare di più.*

Прошло време конјунктива (*Congiuntivo passato*). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.*

Прости пефект (*Passato Remoto*) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.*

Правилниинеправилниглаголи.

Плусквамперфекат(*Trapassato prossimo*): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Перфект (*Passato Prossimo*) Правилнихинеправилнихглагола. Имперфекат (*Imperfetto*). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

Прилози

Потврдни, одређни (*sì, no*). Основниприлози*bene, male, molto, poco, troppo, meno, più*иприлошкиизразизаодређивањевремена (*prima, durante, dopo*) ипростора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*

Упитниприлози: *quando?, come?, perché? dove?*

Грађење прилога од придева помоћу суфикса*mente*

Положајприлога*mai, sempre, ancora, già* уз*passato prossimo*(*Non ho mai viato una cosa tanto bella*).

Речца *ci* (с прилошком вредношћу)и ***ne*** (*Ne torno adesso*) изаменичкомвредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца *ci* сазаменичкомвредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri*).

Везници.

Реченица:

Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.

Упитна реченица:

с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом

с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом

Ред речи у реченици.

Ред речи у реченици.

Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)

Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremo in gita.*

Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протазу и аподози: *Se avevi tempo, andavamo in gita.*

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставка. Номинатив, генитив, датив и акузатив једине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив.

Детерминативи

Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени)

Заменице

Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи у именицу. Деклинације неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*

Придеви

Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији. Поређење придева, описна компарација *ca ebenso....wie, nichtsowie*

Бројеви

Основни и редни бројеви

Предлози

Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном

Глаголски облици

Пасив са модалним глаголом

Конјуктив презента, перфекта, фугура

Пасив стања, дистинкција употребе пасива стања и радње

Инфинитивске конструкције (*zu + Infinitiv, um/ohne/statt ... zu + Infinitiv*)

Реченице

Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)

Зависно сложене реченице

Модалне (*indem, anstatt, ohne dass*)

Индиректан говор

РУСКИ ЈЕЗИК

Именице

Скраћенице (**вуз, МГУ**). Род абривијатура. Познатији наши и страни географски називи са специфичностима у роду, броју и промени.

Заменице

Систематизација неодређених заменица са –то, нибуди

Придеви

Утврђивање и систематизација придевских облика

Бројеви

Читање децимала и разломака (**0,1-ноль целых одна десятая, 2,4-две целых четыре десятых, ½-одна вторая (половина)**)).

Глаголи

Радни глаголски придев садашњег времена

Радни глаголски придев прошлог времена

Пасивни глаголски придеви-употреба

СИНТАКСА

Реченице са субјектом типа **мы с вами**

Реченице с куполама **являются, называются**

Реченице са куполом **есть**

Реченице са трпним глаголским придевом у предикату (**Лес посажен недавно**)

Реченице са одредбом за приближну количину (**В классе было учеников тридцать**)

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Именичка група

- систематизација употребе детерминаната: одређених, неодређених и партитивних чланова; присвојних и показних придева; основних, редних и апроксимативних бројева; неодређених речи; одсуство детерминаната (на пример: код етикетања производа – *fromagedebrebis*, натписа на продавницама и установама – *boulangerie, banque*, назива рубрика у штампањем медијима – *faitsdivers*, на знаковима упозорења – *entréeinterdite*; испред именице у позицији атрибута: *ilestboulangier* и слично);

- род и број именица и придева; место придева *petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais*; промена значења неких придева у зависности од места: *ungrandhomme / unhommegrand ; unbravehomme / unhommebrave*; поређење придева;

- заменице: личне ненаглашене (укључујући и заменицу *on*) и наглашене; заменице за директни и за индиректни објекат; показне и присвојне; упитне и неодређене.

Глаголска група

- систематизација глаголских начина и времена: времена индикатива, перифрастичне конструкције, посебно за исказивање радње у току *êtreentraîné* ...; презент субјунктива глагола прве и друге групе и фреквентних неправилних глагола: *Ilestimportantquetuviennes... / quenousallions... / quevoussoyez...*; перфект кондиционала: *Sij'avaissu, jeseraisvenueplustôt*; императив: *sachonsattendre, ayonsconfiance; soyezlesbienvenus!*

- темпорална, каузална, концесивна и погодбена вредност герундива;

- униперсонални глагол *s'agir* и униперсоналне конструкције са глаголима *suffirede + inf.*, *défendre/interdirede + inf.*, *recommanderde + inf.*, *rester à + inf.*

Предлози

- предложна група са придевском вредношћу;
- предложна група иза прилога за количину.

Прилози, систематизација

Модалитети и форме реченице

- систематизација: декларативни, интерогативни, екскламативни и императивни модалитет;
- негација, изостављање форклузива *pas*, употреба осталих форклузива;
- пасив: везивање агенса предлозима *de* и *par*;
- позиционо наглашавање реченичних делова.

Основни типови сложених реченица

- систематизација координираних реченица;
- зависне реченице, систематизација: релативне, компаративне, временске; концесивне и опозитивне са везницима *bienque* и *alorsque*; каузалне са везницима *comme* и *surtoutque*; финалне конструкције и обрти са инфинитивом; хипотетичне са везником *si* (вероватни, могући и иреални потенцијал); реченице са *que* у функцији субјекта (нпр. *Il est possible qu'il soit parti*); систематизација слагања времена.

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције са и без агенса

Miguel fue invitado por María

Miguel fue nombrado secretario de la Asociación

Употреба инфинитива у функцији субјекта, објекта и атрибута.

Piensen viajar mañana.

Es necesario estudiar lenguas extranjeras.

Hacer ejercicio es muy importante para la salud.

Estar + gerundio

Estaban discutiendo cuando entró Juan.

Хипотетичке реченице (све три могућности)

Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa

Si me visitaras, te llevaré a la playa.

Si me hubieras visitado el año pasado, te habría llevado a la playa

Сложена реченица

зависна реченица у субјунктиву(изражавање футура)

Основе употреба глаголских начина индикатива и субјунктива у најчешћим типовима сложених реченица (релативна, временска, узрочна, последица).

Безличне конструкције

Са глаголима *llover, nevar...*

Ser + adjetivo: esnecesario, esobligatorio, esimportante...

(указати на употребу субјунктива у неким од ових реченица)

Изражавање

- бојазни: *temoquehayallegadoatempo.*

- жеље: *Esperoquevenga*

- заповести, воље: *Quiero que me digas la verdad. Es necesario que aprendan estos verbos.*

Бројеви

Разломци, математички знакови и радње.

Лексикографија

Структура стручних речника и њихово коришћење.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд часова:

62

Разред:

четврти

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	разуме суштину битних информација са радија или телевизије, презентација или дискусија о актуелним збивањима или о стварима које се њега тичу на приватном и професионалном плану, уколико се говори разговетно стандардним језиком	ОПШТЕ ТЕМЕ - Свакодневни живот (планови за будућност, посао и каријера) - Образовање (могућност образовања у иностранству, размена ученика, усавршавање у струци) - Друштвено уређење и политички систем у земљама чији се језик учи - Културни живот (манифестације, сајмови и изложбе општег карактера и везане за струку) - Медији (утицај медија) - Историјске везе Србије и земаља чији се језик учи - Свет компјутера	- Представљање себе и других - Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) - Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) - Давање једноставних упутстава и команди - Изражавање молби и захвалности - Изражавање извињења - Изражавање потврде и негирање - Изражавање допадања и недопадања - Изражавање физичких сензација и потреба - Исказивање просторних и временских односа - Давање и тражење информација и обавештења - Описивање и упоређивање лица и предмета - Изрицање забране и реаговање на забрану - Изражавање припадања и поседовања	Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teachertalk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспект у употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности. Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потражи за информацијама и мање или
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	- разуме смисао сложенијих текстова шематских приказа, упутстава, уговора - разуме и користи обавештења из стручних текстова везаних за струку - разуме текстове у којима се износи лични став или посебно гледиште	(оглашавње на различитим глобалним мрежама, виртуелни свет комуникације) СТРУЧНЕ ТЕМЕ - Материјали, средства, сировине и производи - Алати, машине и уређаји у струци - Припрема, производња и контрола производног процеса - Мере заштите и очувања радне и животне средине - Праћење новина у области струке - Пословна комуникација на		

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	• представи припремљену презентацију која се односи на теме везане за области личног интересовања, школско градиво или струку • говори о утисцима, употребљавајући и комплексније изразе • даје дужи опис свакодневних радњи из свог окружења, описује прошле активности, свакодневне обавезе, планове, радне задатке и начин организовања • даје релевантне податке са неке презентације или из дискусије везане за струку	страном језику релевантна за струку	15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно<интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненете: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • ученици су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учioniца постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	• напише писмо или нешто дужи текст да би саопштио информацију или указао на лични став или супротстављање мишљења • напише извештај или протокол о догађају или са састанка • писмено конкурише за неки посао			
ИНТЕРАКЦИЈА	• оствари			

Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	комуникацију о основним темама, под условом да је у стању да тражи помоћ од саговорника • образложи и одбрани свој став, разјасни неспоразуме			дан
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	• препричава садржај текста, разговора, договора			
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	• пореди различите приказе истог догађаја у различитим медијима			
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	• коректно употребљава сложеније структуре и процесе (номинализације, градације, трнаформације)			
				Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који

	• контролише граматичка знања и исправља своје грешке			се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
--	---	--	--	---

--	--	--	--	--

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА

- Сви типови упитних реченица
- Директна и индиректна питања
- Индиректни говор: рецептивно и продуктивно
- а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
- б) молбе, захтеви, наредбе
- в) изјаве и питања са променом глаголских времена
- Релативне клаузе
- Све врсте сложених реченица (временске, клаузе, клаузе, итд).

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

- Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту

2. Именице

- Бројиве и небројиве именице

3. Заменички облици

а) Заменице

Личне заменице у функцији субјекта и објекта

- Показне заменице
- Односне заменице

б) детерминатори

- Показни детерминаотри
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори

4. Придеви

- Обновити компарацију придева
- too/not...enough/not as...(as)/...than

5. Бројеви

- Обновити просте и редне бројеве

6. Квантификатори

III ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

- Обновити и утврдити сва садашња времена
 - Обновити и утврдити сва прошла времена
 - Разлика између *Used to* Past Continuous
 - Обновити и утврдити све начине за изражавање будућности
 - Глаголи стања
 - Модални глаголи: *should, must, will, may, might*,
 - Пасивне конструкције – the Present Simple, Past Simple, Present Perfect (продуктивно и рецептивно), плстала времена само рецептивно
 - *wish + Past simple /would- Have something done* (само рецептивно)
2. Први и други кондиционал (рецептивно и продуктивно); трећи кондиционал (рецептивно)

3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Именице

Властите именице из једничке, одговарајући роду и броју са детерминативом: *Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, quest' studente, quest' ragazza, quell' amico, quella casa*, итд.

Системски приказ морфолошких карактеристика.

Члан. Употреба члана. Систематизација.

Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба.

Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.

Члан спојен предлозима *di, a, da, in, su i con*.

Одређени члан испред датума: *Oggi è il 25 novembre*. Испред имена дана у недељи *Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì*.

Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена.

Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (*Hounamico italiano: Ho degli amici italiani*).

Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (*Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni*).

Положај члана и предлога уз неодређени придев *tutto*.

Партитивни члан. *Mangio delle mele*. Изостављање у негацији. *Non mangio pane*. Употреба предлога *di* уз изразе који изражавају одређену количину.

Prendo un bicchiere d'acqua minerale.

Заменице

Личне заменице у служби субјекта.

Наглашене личне заменице у служби објекта.

Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта.
 Ненаглашене личне заменице у пару: *Compro il libro a Luigi. Glielocompro.*
 Измештање индиректног објекта испред предиката (*ChiedidiMaria? Non l'ho vista da tanto*).
 Присвојнезаменице. Показнезаменице (*questo, quello*).
 Упитнезаменице*chi? iche?/ che cosa?*
 Неодређене заменице, придеви (*niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni*)
 Неодређене заменице, придеви : *alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio.*
 Неодређене заменице: *nulla, niente, qualcosa.*
 Релативне заменице (*che, cui, il quale/la quale*)

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви *buono* и *bello*; неодређени придев *tutto*. Посебне карактеристике придева *santo* и *grande*
 Компарација придева: *Maria è più altadiMarta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.*
 Апсолутнисуперлатив*Maria è bellissima.*
 Синтетички(органски) облици компаратива и суперлатива (релативногиапсолутног) придева *piccolo, grande, buono, cattivo.*
 Разликау значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и супетлатива (*più grande : maggiore; più buono : migliore*).
 Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве.
 Показни придеви: *questo, quello.*
 Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione.*
 Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.
 Алтеративни суфикси *-etto, -ello, -uccio, -otto.*
 Суфикси *-enne* и *-ina* за бројева *quarantenne, sulla quarantina.*

Предлози

Прости предлози *di, a, da, in, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба.
 Предлози *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro.*
 Употреба предлога **di** (*Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi*), **a** (*Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.*), **da** (*Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni, in* (*vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa*)

Глаголи

Садашње време (*Presente Indicativo*)
 Императив (*Imperativo*), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: *Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri!*
 Ми дајмо ето ди прошиутто е тре тосетте, пер фаворе
 Повратни глаголи.
 Употреба глагола *piacere.*
 Перфект (*Passato Prossimo*) Правилних и неправилних глагола: *Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.* Перфект модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere. Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.*
 Кондиционал презента (*Condizionale Presente*): *Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?*
 Прошло време погодбеног начина (*Condizionale Passato*). *Avrei preso volentieri una pizza ieri sera.*

Футур правилних и неправилних глагола. *Noi torneremo a casa alle cinque.*

Предбудуће време (Futuro anteriore). *Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.*

Имперфекат (Imperfetto): *C'era una volta un re e viveva in un castello.*

Плусквамперфекат (Trapassato prossimo): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Презент конјунктива (Congiuntivo presente): *Penso che Maria debba studiare di più.*

Прошло време конјунктива (Congiuntivo passato). *Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.*

Прости пефект (Passato Remoto) творба и основна употреба: *Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.* Правилни и неправилни глаголи.

Плусквамперфекат (Trapassato prossimo): *Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.*

Перфект (Passato Prossimo) Правилних и неправилних глагола. Имперфекат (Imperfetto). Употреба и однос перфекта и имперфекта.

Герунд, глаголски прилог садашњи. Gerundio. Облици трију конјугација и неправилних глагола.

Структура stare + gerundio.

Прилози

Потврдни, одређни (*sì, no*). Основни прилози *bene, male, molto, poco, troppo, meno, più* и прилошки изрази за одређивање времена (*prima, durante, dopo*) и простора. *a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù*

Упитни прилози: *quando?, come?, perché? dove?*

Грађење прилога од придева помоћу суфикса *mente*

Поређење прилога. Компаратив и суперлатив прилога *bene* и *male*.

Грађење суперлатива апсолутног прилога помоћу наставка *-issimo*.

Положај прилога *mai, sempre, ancora, già* у *passato prossimo* (*Non ho mai viato una cosa tanto bella*).

Речца *ci* (с прилошком вредношћу) и ***ne*** (*Ne torno adesso*) изаменичког вредношћу (*Marco? Ne parliamo spesso*). Речца *ci* са заменичког вредношћу (*Marco? Ci ho parlato ieri*).

Везници.

Реченица: Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику.

питна реченица:

с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом

с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом

Ред речи у реченици.

Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период)

Хипотетички период: Реална погодбена реченица: *Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremo in gita.*

Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протазу и аподози: *Se avevi tempo, andavamo in gita.*

Правила олагања времена. Исказивање претпрошлости и будућности у прошлости.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Деклинација именица страног порекла, суфиксација именица страног порекла, скраћенице

Негација

Keineswegs, nirgendwohin, niemand, niemals, weder....noch, unbequem, desinteressiert, arbeitslos

Глаголи

Партицип презента и перфекта - атрибутивна и предикативна употреба (рецептивно)

Конкурентне форме (Das lässt sich reparieren./ Das kann repariert werden./Das ist zu reparieren)

Везници и везнички изрази

Поредбени – реална (индикатив) и иреална (конјуктив) поредба (wie, als, als ob, als wenn, je...desto)

РУСКИ ЈЕЗИК

Именице

Обнављање и систематизација типова именица, обрађених у претходним разредима

Заменице

Присвојне заменице 1.,2. и 3. лица и заменица свой

Показне заменице этот, тот

Неодређене заменице са речцом –либо, кое

Придеви

Продуктивни суфикси описних придева –ист, -аст, -ат, -ив, -лив, -чив

Поређење придева и прилога

Глаголи

Обнављање и систематизација:

Времена

Прошло време глагола са основом на сугласник

Бројеви

Слагање бројева са именицама и придевима

Речце

Разве, неужели, ли, хоть, даже

Синтакса

Инфинитивне реченице (**Что мне сказать тебе**)

Именски предикат (**Ломоносов- знаменитый учёный**)

Исказивање отсуства, присуства (**В природе имеются разные минералы**)

Основне мерне јединице и њихове скраћенице

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

У четвртом разреду средње школе граматички садржаји обрађени у претходним разедима систематизују се како би ученици спонтано, прецизно и што тачније користили француски језик у приватној и у пословној комуникацији.

Посебна пажња посвећује се:

- оним елементима граматике који се теже усвајају, нпр, када су у питању изворни говорници српског језика, употреба члана, систем прошлих времена, глаголске конструкције, негација и друго;

- оним елементима граматике који се чешће срећу у оквиру језика дате струке.

Имајући у виду наведено, ауторима уџбеника и наставницима француског језика препоручује се да избор граматичких садржаја које ће обрађивати у четвртом разреду заснују пре свега на потребама ученика (на основу анализе њихових честих грешака), као и на референтним материјалима за нивое А2 и Б1 за француски језик

ШПАНСКИ ЈЕЗИК

Именичке групе

Именице. Род и број именица. Род и број сложеница. *Pluraliatantum*.

Одређени члан. Одсуство одређеног члана.

Неодређени члан (значење у једнини и множини)

Бројеви. Редни бројеви.

Придеви. Положај придева у односу на именицу.

Личне заменице. Систематизација морфосинтаксе ненаглашених заменица.

Сложена реченица

Препознавање односа глечне и зависне реченице у тексту, употреба субјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно); изражавање хипотетичности; кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно).

Изражавање компаративности

Tan(to)...como...Esta pelicula es tan interesante como la que vimos la semana pasada.

Tanto los adultos como los niños deben prestar atención al medio ambiente.

Más / menos....que

Menor / mayor...que

Major / peor...que

Суперлатив (Релативни и апсолутни: указати на разлике у значењу.)

Ellibromásinteresantequeheleído...

Esunlibrointeresantísimo

Именице

Системски преглед рода и броја.

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи.

Творба речи

Сложенице (најчешће комбинације):

Sacacorchos, paraguas, parabrasas, limpiarabrasas...

деривација

а) помоћу префикса

a-, in-, anti-, super-...

б) помоћу суфикса

-mente, -able, -so/a,

Номинализација најчешћих граматичких категорија инфинитива

los deberes,

Придева

El lindo, la bonita

Прилога

El bien, el mal....

Лексикологија

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија.

Лексикографија

Стручни и енциклопедијски речници

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

74

Разред:

први

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препозна везе између физичке активности и здравља; - Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	- Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); - Вежбе из корективне гимнастике; - Провера стања моторичких и функционалних способности;	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове

Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гибкости, спретности и окретности;	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); - Трчање на 60 м и 100 м; - Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик;	професије, а које негативно утичу на здравље; Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама.
- Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода - Атлетика	- Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; - Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада;	- Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; - Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја - Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; - Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; - Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење;	АТЛЕТИКА У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; Трчања: Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе: -100 m ученици и ученице; -800 m ученици и ученице -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000m ученици. Скокови: Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником Бацања: Бацање кугле, једна од рационалних	Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (4 часа) мерење и тестирање (6 часова) практична настава (64 часа) Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан.

• Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу)	• Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно	• Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; • Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; • Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке, односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у коме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествоје на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења	техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ Напомене: - Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. 1. Вежбенатлу За ученике и ученице: - вага претклоном и заножњем и спојено, одразом једне ноге колут напред; - став на шакама, издржај, колут напред; - два повезана предмета странце удесно и улево; - за напредни ниво предмет странце са окретом за 180⁰ и доскоком на обе ноге („рондат“) 2. Прескок За ученике коњ у ширину висине 120 цм; за ученице 110 цм: - згрчка; - разношка - за напредни ниво: склонка 3.Кругови За ученике /дохватни кругови/: - из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражњи, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. За ученице /дохватни кругови/: - уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи	<u>Место реализације наставе</u> • Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; • Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). <u>Препоруке за реализацију наставе</u> • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један.
--	--	---	--	--

	упражњавање;		4. Разбој енике /паралелни разбој/: - из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180^0 (окрет према притци); - њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек За ученице /двовисински разбој или једна притка вратила/: - наскок у упор на н/п, премах једном ногом до упора јашућег, прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне премах и саскок са окретом за 90^0 (одношка), завршити боком према притци. 5. Вратило За ученике /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; ковртљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножње (зањихом). 6. Греда За ученице /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90^0, упором рукама испред тела преднос разножно; ослонцем ногу иза тела (напреднији ниво: замахом у заножње) до упора чућећег; усправ, усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) 7. Коњ са хватаљкама За ученике: - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах	<u>Начин остваривања програма</u> Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења ни на спортском терену ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа <u>Праћење, вредновање и оцењивање</u> Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве
--	--------------	--	--	---

• Спортска игра (по избору) • Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе.			удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90⁰ улево до става на тлу, леви бок према коњу. Школско такмичење (одељење, школа): актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. За напредније ученике: састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. Минимални образовни захтеви: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • СПОРТСКА ИГРА (по избору) - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси из програма четвртог разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање.	школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма Минимални образовни захтеви • Атлетика : трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • Вежбе на справама и тлу: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. Оквирни број часова по темама • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (13 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (13 часова). • Спортска игра: по избору школе(14 часова) • Физичка активност, односно
---	--	--	---	---

			• Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче)	спортска активност: у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа).
--	--	--	---	---

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Општи циљ предмета:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Посебни циљеви предмета:

1. Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
2. Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних самостални рад на њима;
3. Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
4. Проширење и продубљивање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
5. Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
6. Мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
7. Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

68

Разред:

други

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препозна везе између физичке активности и здравља; - Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	- Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); - Вежбе из корективне гимнастике; - Провера стања моторичких и функционалних способности;	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље;
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гибкости, спретности и окретности;	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); - Трчање на 60 м и 100 м; - Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик;	- Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. - Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама.
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода	- Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивних психосоцијалних образаца	- Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче. - Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) - Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју	АТЛЕТИКА У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; <i>Трчања:</i> Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе: -100 m ученици и ученице;	

- Атлетика; - Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	понашања - Примена стечених умења, знања и навика које се користе у свакодневним условима живота и рада - Естетско истраживање покретом и доживљавање естетских вредности; - Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика - Стицање и усавршавање моторичких знања, умења, вештина, техника и навика предвиђених програмом за базичне спортске гране. - Повезивање моторичких задатака у целине, али без стварања крутих моторичких аутоматизама; - Увођење ученика у организовани систем припрема за игре, сусрете и	школа има услове. - Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. - Ученици ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. - Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима могуће је предупредити негативне утицаје - Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима. - Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким, односно спортским активностима и правилном исхраном. - Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке, односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја). - Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. - Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену. - Препознаје нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим	-800 m ученици и ученице ; -штафета 4 x 100 m ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000m ученици. Скокови: Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником. Бацања: Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свимреализованим атлетским дисциплинама. СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. 1. Вежбена тлу За ученике и ученице: - из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); - колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножњем, издржај - премет странце упором у „бољу“ страну и спојено, предмет странце у „слабију“ страну - за напредни ниво предмет напред упором 2. Прескок	Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (4 часа) мерење и тестирање (6 часова) практична настава (58 часова) Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). Препоруке за реализацију наставе - Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од
--	---	---	--	---

	манифестације; - Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских елемената у целине: рад-одмор; на-презање-релаксација; убрзање-успо-равање; - Избор спортова, односно спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.	активностима. Има правилан однос према окружењу у коме вежба, рекреира се и бави се спортом.	За ученике коњ у ширину висине 120 цм; за ученице 110 цм: - згрчка; - разношка - за напредни ниво: склонка и прескоци са заножењем 3.Кругови За ученике /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. 4. Разбој За ученике /паралелни разбој/: - из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. За ученице /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; - једна притка: наскок у упр предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). 5.Вратило За ученике /доскочно вратило/ - из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито 6. Греда За ученице /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90⁰ усправ у успон, окрет за 180⁰, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону	потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Начин остваривања програма Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се
--	--	---	--	---

• Спортска игра (по избору) • Физичка, односно спортска активност у складу са			до краја греде; саскок згрчено (бочно у односу на греду). 7.Коњ са хватаљкама За ученике: - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. Школско такмичење (одељење, школа): актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. За напредније ученике: састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. Минимални образовни захтеви: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • СПОРТСКА ИГРА (по избору) - Понављање и учвршћивање раније обучавањих елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма четвртог разреда	одржавати као блок часови.Настава се не може одржавати истовремено са два одељења ни на спортском терену ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља sukcesивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма Минимални образовни захтеви • Атлетика : трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • Вежбе на справама и тлу: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и
--	--	--	---	---

могућностима школе			(програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. Оквирни број часова по темама • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (10 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10 часова). • Спортска игра: по избору школе(14 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Иразред до 12км (укупно у оба правца); - Празреддо 14 км (укупно у оба правца);
---------------------------	--	--	---	--

				- Школа разредно 16 km(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије које је уједно и организатор ових такмичења.
--	--	--	--	---

Назив предмета:

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

68

Разред:

трећи

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препознати везе између физичке активности и здравља. - Објаснити карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочити оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабрати и извести вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији.	- Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање). - Вежбе из корективне гимнастике - Провера стања моторичких и функционалних способности-	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; - Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. - Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и

Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именовати моторичке способности које треба развијати и која су средства и методе за њихов развој; - Применити (изводити) адекватна средства за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, гipкости, спретности и окретности.	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); - Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; - Трчање на 60 м и 100 м; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик - Обука техника пливања	релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (4 часа) - мерење и тестирање (6 часова) - практична настава (58 часова) Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште).
- Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода - Атлетика; - Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	- Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; - Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; - Естетско изражавање покретом и доживљавање	- Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче. - Демонстрирати – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину) - Детаљније описати правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове. - Објаснити због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности. - Ученици ће желети да се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледати (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење. - Сагледати негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским	АТЛЕТИКА У свим атлетским дисциплинама треба радити на усавршавању технике и развијању водећих моторичких особина за дату дисциплину. Трчање Трчање на 100 м – ученици и ученице, на 1000 м – ученици, на 800 м – ученице, Штафета 4x100 м ученици и ученице. Скокови Скок удаљ – одабраном техником; Скок увис – одабраном техником. Бацање Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 кг и ученице 4 кг). СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. 1. Вежбе на тлу За ученике и ученице:	

	естетских вредности покрета и кретања; • Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	активностима могуће је предупредити негативне утицаје • Путем физичких односно спортских активности комуницирати са својим друговима и уживати у дружењу и контактима. • Довести у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном. • Објаснити да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке, односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја). • Ученик ужива у извођењу покрета и кретања. • Ученик наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену. • Препознаје нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. • Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	- из упора за рукама, зибом, премах одбочно до упора пред рукама (опружено). - комбинација вежби која садржи (вежбе се бирају, одузимају или додају у складу са могућностима ученика): плесне кораке; скок са окретом за 180°; окрет на две или једној ноzi; прамет странце; колут напред суножним одразом и малим летом; вагу претклоном и заножењем; став на шакама колут напред и сп. скок са окретом (произвољан број степени); - за напреднији ниво: колут летећи и прекопит напред, уз помоћ. 2. Прескок За ученике коњ у ширину висине 120 цм; за ученице 110 цм: - згрчка; - разношка - за напредни ниво: склонка; прескоци са заножењем и „прекопит“ 3. Кругови За ученике /доскочни кругови/: - вучењем вис узнето; вис стрмоглаво; вис узнето; спуст у вис стражњи – издржај; вучењем вис узнето; спуст у вис предњи (полако); саскок 4. Разбој енике /паралелни разбој/: - из замаха у упору предњихом спуст у склек, зањих у склеку и спојено упор (у зањиху); предњих и спојено склек, зањихом упор (поновити 2 до 3 пута) За ученице /двовисински разбој, једна претка, вратило/: - лицем према н/п, залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) у упора јашући; прехват на в/п; премах одножно	Препоруке за реализацију наставе • Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Начин остваривања програма Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања.
--	--	--	--	---

			заножном до виса седећег, подметним опружањем или одривом од н/п предњих и спојено саскок у предњиху (уз помоћ) до става на тлу, леђима према в/п; - <i>једна притка</i>: залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) до упора јашућег, премах одножно заножном до упора стражњег; сасед са окретом за 90^0. 5.Вратило За ученике /доскочно и дохватно или дочелно вратило/: - /доскочно/: подметно успостављање ниха; њихање са повећавањем амплитуде и саскок у предњиху или зањиху уз помоћ; - /дохватно или дочелно/:ковртљај назад у упору. 6. Греда За ученице /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи одножно; окрет за 90^0 доупора чучећег; усправ, одручити; кораци у успону докорацима; вага претклоном и заножењем, усклон; суножним одскоком скок са померањем; окрет за 90^0 у успону; саскок пруженим телом или, за напреднији ниво – са предножним разножењем 7.Коњ са хватаљкама За ученике: - из упора предњег кола предложно десном, кола предножно левом; - из упорастражњегкола одножнодесном, кола одножнолевом Школско такмичење (одељење, школа): актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се	Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења ни на спортском терену ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма Оквирни број часова по темама • Тестирање и провера савладаности стандарда из
--	--	--	---	--

• Спортска игра (по избору) • Физичка, односно спортска активност: у складу са могућностима школе			ученици такмичити. За напредније ученике: састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. Минимални образовни захтеви: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • СПОРТСКА ИГРА (по избору) - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (11 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (11 часова). • Спортска игра: по избору школе(12 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (10 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: - Два целодневна излета са пешачењем - Иразред до 12км (укупно у оба правца); - Празреддо 14 км (укупно у оба правца); - Празреддо 16 км(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи
--	--	--	---	--

				спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије, које је уједно и организатор ових такмичења.
--	--	--	--	---

Назив предмета: **ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **62**

Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
------	-----	--	-----------------------------------	-------------------------------

Здравствена култураи физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препозна везе између физичке активности и здравља; - Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	- Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); - Вежбе из корективне гимнастике; - Провера стања моторичких и функционалних способности;	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; - Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. - Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за укупним бављењем физичким вежбама. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (4 часа) мерење и тестирање (6 часова) практична настава (52 часа)
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гipкости, спретности и окретности;	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг.); - Трчање на 60 м и 100 м; - Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају), - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик;	

				Подела одељења на групе Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан.
- Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода Програм по избору ученика: - Ритмичка гимнастика и народни плесови - Спортска игра (по избору)	- Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; - Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; - Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; - Усвајање етичких вредности и	- Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране- дисциплина које се уче; - Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја - Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; - Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; - Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; - Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; - Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; - Доводи у везу свакодневни живот и	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ - Савладавање основних вежби: „докорак“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице“; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо, - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова. - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. СПОРТСКА ИГРА (по избору) - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним	Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). Препоруке за реализацију наставе - Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика –

• Рукомет • Фудбал • Кошарка	подстицање вољних особина ученика ; • Повезивање моторичких задатака у целине; • Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; • Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; • Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; • самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи. • Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); • Ужива у извођењу покрета и кретања; • Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; • Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. • Се правилно односи према окружењу у коме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот • Учествоје на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења	програмом за дату игру. РУКОМЕТ - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играча у одбрани и нападу. Напад са једним и два играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре. - Учествовање на разредним, школским и међушколским такмичењима. ФУДБАЛ - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу. - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила малог фудбала. - Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. КОШАРКА - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу	два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Начин остваривања програма Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења ни на спортском терену ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа
--	--	--	---	---

- Оdboјка - Пливање - Борилачке вештине			- Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока. - Правила игре и суђење. - Учествовање на разредним и школским такмичењима. ОДБОЈКА - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес. - Правила игре и суђења. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. ПЛИВАЊЕ - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети. - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима	Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма Оквирни број часова по темама • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова) • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту). • Атлетика (10 часова) • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10 часова). • Спортска игра: по избору школе(10 часова) • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова). • Пливање (8 часова). • Провера знања и вештина (4 часа). ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује:
---	--	--	--	---

Клизање, скијање			спорта и физичког васпитања и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета скијање на матичним факултетима	- Два целодневна излета са пешачењем - Иразред до 12км (укупно у оба правца); - Празреддо 14 км (укупно у оба правца); - Шпразреддо 16 км(укупно у оба правца); - Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. - Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара које одреди Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије, које је уједно и организатор ових такмичења.
--	--	--	---	--

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају се посебни садржаји, којима се обезбеђује превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија

- Физика
- Хемија
- Ликовна култура
-

МАТЕМАТИКА

Циљеви предмета:

1. Развијање логичког и апстрактног мишљења;
2. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
3. Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
4. Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације;
5. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду;
6. Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
7. Формирање основа за наставак образовања;
8. Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења.

Разред:

први

Годишњи фонд часова:

111 часова

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Вектори	• Стицање основних знања о векторима	• дефинише појам вектора • објасни појмове правац, смер и интензитет вектора • изврши операције са векторима (сабирање и одузимање вектора, производ броја и вектора)	• Појам вектора, супротан вектор, основне операције са векторима • Примери разлагања сила у физици	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (111 часова) Место реализације наставе
Скупови и функције	• Проширивање знања о скуповима и функцијама • Стицање основних знања о	• одреди елементе скупа задатог на различите начине • изврши скуповне операције на задатим скуповима • наведе примере функција	• Скупови и скуповне операције • Појам функције, линеарна функција • Сложена функција	

	комбинаторици	• дефинише линеарну функцију • одреди инверзну функцију линеарне функције • реши једноставне комбинаторне проблеме применом правила збира и производа	• Инверзна функција • Правило збира и правило производа у комбинаторици	• Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику <u>Препоруке за реализацију наставе</u> • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија
Реални бројеви	• Проширивање знања о скупу реалних бројева • Упознавање са појмовима апсолутна и релативна грешка	• разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације $N \subset Z \subset Q \subset R, I \subset R$ • одреди НЗС и НЗД природних бројева • обавља рачунске операције у скупу рационалних бројева • израчуна вредност једноставног рационалног бројевог израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда • заокругли број на одређени број децимала • одреди апсолутну и релативну грешку	• Преглед бројева, операције са реалним бројевима • НЗС и НЗД природних бројева • Апсолутна вредност реалног броја • Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања • Апсолутна и релативна грешка	• Вектори: нагласити разлику између скаларних и векторских величина. Истаћи повезаност са физиком – силе, брзина, убрзање су векторске величине, итд. • Скупови и функције : објаснити улогу зависне и независне променљиве и повезати их са примерима из физике, хемије, итд
Тригонометријске функције	• Упознавање основних тригонометријских функција • Оспособљавање за примену тригонометријских функција у реалним проблемима	• дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла • израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две стране • конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција • наведе тригонометријске идентичности и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната вредност једне од њих • наведе вредности	• Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу • Вредности тригонометријских функција углова од $0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ, 90^\circ$ • Основне тригонометријске идентичности • Решавање правоуглог троугла • Пројекција вектора на осу. Мерење угла. Радијан • Тригонометријске функције произвољног угла. Тригонометријски круг	

		тригонометријских функција карактеристичних углова (од 30^0, 45^0, 60^0) • елементе тригонометрије правоуглог троугла користи у решавању практичних проблема • претвори угао изражен у степенима у радијане и обрнуто • користи тригонометријски круг (нпр. зна да прочита вредности тригонометријских функција произвољних углова типа $3\pi/4+7\pi$) • користи калкулатор за одређивање вредности тригонометријских функција произвољног угла и одређивање непознатог угла ако је позната једна његова тригонометријска функција • израчуна остале тригонометријске функције ако је позната вредност једне тригонометријске функције примењујући основне тригонометријске идентичности • нацрта графике основних тригонометријских функција • примени синусну и косинусну теорему на решавање троугла	• Свођење тригонометријских функција произвољног угла на тригонометријске функције оштрог угла • Особине тригонометријских функција • Графици основних тригонометријских функција • Графици функција $f(x)=asin(x)+b$, $f(x)=acos(x)+b$. Фазно померање • Синусна и косинусна теорема	(зависност дужине пређеног пута од протеклог времена, брзине и слично). Појам инверзне функције објаснити на конкретним примерима и графике нацртати у истом координатном систему. Примери из комбинаторике треба да буду илустрација примене основних принципа пребројавања коначних скупова. • Реални бројеви: нагласитизатвореност операција у одређеним скуповима и потребу да се постојећи скуп прошири новим. Обновити особине степеновања природним изложоцем. Садржаје о грешкама повезати са стручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења • Тригонометријске функције: садржаје повезивати са одговарајућим садржајима физике и стручних предмета: нагиб стрме равни, разлагање сила (нормална компонента код силе трења или компонента силе у правцу кретања тела...), величина
Пропорционалност	• Проширивање знања о пропорцијама и процентном рачуну • Оспособљавање за примену пропорција и процената на	• израчуна одређени део неке величине • одреди непознате чланове просте пропорције • прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе • препозна директну или обрнуту	• Размера и пропорција • Директна и обрната пропорционалност • Прост сразмерни рачун • Рачун поделе • Рачун мешања • Процентни и промилни рачун	

	решавање реалних проблеме	пропорционалност две величине и примени је у решавању једноставних проблема • реши проблем који се односи на мешање две компоненте • одреди непознату главницу, проценат или процентни износ		сенке... Графике основних триг. функција увести преношењем вредности тригонометријских функција са тригонометријског круга. Оспособити ученике за употребу калкулатора као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије
Рационални алгебарски изрази	• Проширивање знања о полиномима	• сабира, одузима и множи полиноме • примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома • растави полином на чиниоце • одреди НЗД и НЗС полинома • трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	• Полиноми • Растављање полинома на чиниоце • НЗД и НЗС полинома • Трансформације рационалних алгебарских израза	• Рационални алгебарски изрази: тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и алгебарских разломака, а не на раду са компликованим изразима.
Линеарне једначине и неједначине	• Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији • Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену • Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	• дефинише појам линеарне једначине • реши линеарну једначину • примени линеарну једначину на решавање проблема • реши једначину које се своди на линеарну једначину • дефинише појам линеарне функције • прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију • реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења • реши систем линеарних једначина са две непознате • реши систем линеарних неједначина са једном непознатом и графички прикаже	• Линеарна једначина и њене примене • Линеарна функција и њен график • Линеарна неједначина • Систем линеарних једначина	• Пропорционалност: користити што више конкретних примера из живота и струке нпр. планови и географске карте, зајмови и штедња, итд. • Линеарне једначине и неједначине: истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. Садржаје повезати са одговарајућим садржајима физике, хемије и стручних предмета.

		скуп решења		
Комплексни бројеви	- Упознавање са појмовима имагинарна јединица и комплексан број - Оспособљавање за извођење основних рачунских операција са комплексним бројевима и одређивање модула комплексног броја	- дефинише појмове имагинарна јединица и комплексан број - сабере, одузме, помножи и подели два комплексна броја - одреди конјугован број датог комплексног броја - израчуна модуо комплексног броја	- Појам комплексног броја и операције са њима - Конјугован број комплексног броја - Модуо комплексног броја	<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: - активност ученика на часу; - усмену проверу знања; - писмену провера знања; - тестове знања. <u>Оквирни број часова по темама</u> - Вектори 6 часова - Скупови и функције 9 часова - Реални бројеви 10 часова - Тригонометријске функције 25 часова - Пропорционалност 12 часова - Рационални алгебарски изрази 15 часова - Линеарне једначине и неједначине 16 часова - Комплексни бројеви 6 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 12 часова

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**

Разред: **други**

Годишњи фонд: **102 часа**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Степеновање и кореновање	Проширивање знања о степеновању и кореновању	- наведе својства операција са степенима и примени их у трансформацијама израза - наведе својства операција са коренима и примени их у трансформацијама израза - рационалише именилац разломка у једноставним случајевима	- Појам степена. Операције са степенима - Степен са целим изложиоцем - Функција $y = x^n$ и њен график - Запис броја у Е (scientific) формату - Појам корена. Операције са коренима - Функција $y = \sqrt[n]{x}$ и њен график - Степен са рационалним изложиоцем - Рационалисање имениоца разломка	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (102 часа) Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе
Квадратна једначина и квадратна функција	Стицање основних знања о квадратној једначини и квадратној функцији	- реши непотпуне квадратне једначине у скупу R - наведе пример квадратне једначине која нема решења у скупу R - примени образац за решавање квадратне једначине - примени Виетове формуле - одреди природу решења квадратне једначине - растави квадратни трином - скицира и анализира график квадратне функција (прочита нуле функције, максимум или	- Непотпуна и потпуна квадратна једначина - Образац за решавање и природа решења квадратне једначине - Виетове формуле - Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце - Квадратна функција - Канонски облик квадратног тринома и координате темена параболе - График квадратне функције	- образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на

		минимум, интервале монотоности) • реши једноставну квадратну неједначину • реши системлинеарне и квадратне једначине • графички реши системлинеарне и квадратне једначине • реши систем једноставних квадратних једначина	• Квадратне неједначине • Системлинеарне и квадратне једначине • Системи квадратних једначина	прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија
Тригонометрија	• Проширивање знања о тригонометријским функцијама	• примени адиционе формуле при решавању једноставнијих задатака • примени тригонометријске функције двоструког угла и половине угла при решавању једноставнијих задатака • нацрта графике инверзних тригонометријских функција и наведе њихове основне особине • упрости израз применом формула за претварање производа у збир и обрнуто • докаже једноставније идентитете применом формула за претварање производа у збир и обрнуто • реши тригонометријску једначину • реши тригонометријску неједначину • комплексан број у алгебарском облику преведе у тригонометријски облик и обрнуто • израчуна збир, разлику, производ и количник комплексних бројева у тригонометријском облику	• Адиционе формуле • Тригонометријске функције двоструког аргумента • Тригонометријске функције половине аргумента • Инверзне тригонометријске функције и њихови графици • Претварање производа тригонометријских функција у збир тригонометријских функција • Претварање збира тригонометријских функција у производ тригонометријских функција • Тригонометријске једначине • Тригонометријске неједначине • Геометријска интерпретација комплексних бројева у комплексној равни, модуо и аргумент комплексног броја • Тригонометријски облик комплексног броја • Основне рачунске операције са комплексним бројевима у	• Степеновање и кореновање: при проширивању скупа из кога је изложилац, нагласити перманентност особина степеновања. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степена датог броја. • Квадратна једначина и квадратна функција: показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце. Знак квадратне функције читати са графика и примењивати на решавање неједначина. Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције. • Тригонометрија: пажњу посветити адиционим

		- примени Моаврову формулу - одреди корене комплексног броја	тригонометријском облику - Моаврова формула - Кореновање комплексних бројева	формулама из којих непосредно следи већина тригонометријских формула. Обрадити инверзне тригонометријске функције у обиму који је потребан за решавање тригонометријских једначина. Примену тригонометријског облика комплексног броја илустровати на примерима из струке.
Експоненцијална и логаритамска функција	- Упознавање основних особина експоненцијалне и логаритамске функције - Примена стечених знања на решавање једноставнијих експоненцијалних и логаритамских једначина	- прикаже аналитички, табеларно и графички експоненцијалну функцију и објасни њене особине - реши једноставне експоненцијалне једначине - прикаже аналитички, табеларно и графички логаритамску функцију као инверзну функцију експоненцијалне и наведе њене основне особине - објасни појам логаритма, наведе и примени правила логаритмовања - реши једноставне логаритамске једначине - користи калкулатор за одређивање вредности логаритама	- Експоненцијална функција и њен график - Експоненцијалне једначине - Дефиниција логаритма и особине - Логаритамска функција - Једноставније логаритамске једначине - Декадни логаритам и употреба калкулатора	Експоненцијална и логаритамска функција: важно је истаћи да су експоненцијална и логаритамска функција инверзне. При решавању једначина указати на важност постављања одговарајућих услова.
Вектори	Проширивање знања о векторима	- представи вектор у Декартовом координатном правоуглом систему у простору - дефинише скаларни, векторски и мешовити производ вектора - израчуна интензитет вектора - одреди скаларни, векторски и мешовити производ вектора који су задати координатама - утврди да ли су два вектора узајамно ортогонална - одреди угао између два вектора задата координатама - израчуна површину троугла и запремину паралелоипеда	- Вектори, особине вектора - Скаларни производ вектора. Колинеарни вектори - Векторски производ вектора - Мешовити производ вектора - Вектори у координатном систему - Скаларни производ вектора задатих координатама - Угао између два вектора - Векторски производ вектора задатих координатама - Површина троугла - Мешовити производ вектора задатих	Вектори: дефинисати колинеарне и компланарне векторе као и линеарну независност. Изразити векторе у координатном облику и пажњу усмерити на алгебарски приступ. Бирати рачунске примере који истичу особине нормалности, колинеарности, компланарности и рачунање површине и запремине. Оцењивање

			координатама. Запремина паралелоипеда	Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену провера знања; 4. тестове знања. <u>Оквирни број часова по темама</u> • Степеновање и кореновање 17 часова • Квадратна једначина и квадратна функција 21 час • Тригонометрија 22 часа • Експоненцијална и логаритамска функција 18 часова • Вектори 12 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 12 часова.
--	--	--	--	---

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**
 Разред: **трећи**
 Годишњи фонд: **102 часа**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Геометрија	Проширивање знања о геометрији	- разликује основне и изведене геометријске појмове - дефинише суседне, упоредне, унакрсне, комплементне и суплементне углове - наведе и примени везе између углова са паралелним или нормалним крацима - наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла - дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла - конструира симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла - конструира значајне тачке троугла - наведе својство тежишта - наведе и примени основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу - разликује врсте четвороуглова, наведе и примени њихове особине на одређивање непознатих елемената четвороугла - формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова - наведе ставове о сличности троуглова - примени ставове о сличности	- Геометријски појмови и везе између њих - Троугао - Значајне тачке троугла - Четвороугао - Талесова теорема - Сличност фигура - Сличност троуглова, ставови сличности	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (102 часа) Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика

		троуглова на одређивање непознатих елемената у једноставнијим задацима		- инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија Геометрија: инсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. При обради сличности користити примере из струке. Полиедри и Обртна тела: користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота. Аналитичка геометрија у равни: истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика
Полиедри	Проширивање знања о полиедрима	- примени обрасце за израчунавање обима и површине равних фигура: троугла, паралелограма, четвороугла са узајамно нормалним дијагоналама, трапеза и правилног шестоугла - разликује пет правилних полиедара - примени обрасце за израчунавање површине и запремине призме - примени обрасце за израчунавање површине и запремине пирамиде - примени обрасце за израчунавање површине и запремине зарубљене пирамиде - уочи равне пресеке призме, пирамиде и зарубљене пирамиде и израчунава површину пресека - израчуна површину и запремину сложеног тела	- Површине равних фигура - Полиедри. Правилни полиедри - Призма и равни пресеци призме - Површина и запремина призме - Пирамида и равни пресеци пирамиде - Кавалијеријев принцип - Површина и запремина пирамиде - Зарубљена пирамида, равни пресеци зарубљене пирамиде - Површина и запремина зарубљене пирамиде	
Обртна тела	Проширивање знања о обртним телима	- објасни како настају ваљак, купа, сфера и лопта - примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине обртних тела - реши једноставнији проблемски задатак са описаним и/или уписаним телом	- Ваљак, купа, сфера и лопта - Површина ваљка и купе - Површина лопте - Запремина ваљка и купе - Запремина лопте - Површина и запремина делова лопте - Описана и уписана тела	
Аналитичка геометрија у равни	Стицање основних знања о аналитичкој геометрији	- примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина (3×3) - израчуна растојање између две тачке, обим и површину троугла ако су дате координате његових темена - разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један запис у други	- Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам - Декартов координатни систем у равни. Координате тачке, растојање између две тачке, подела дужи у датој размери - Једначина праве у Декартовом правоуглом	

		- објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената k и p - одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца - одреди једначину праве одређену датим двема тачкама - примени услов нормалности и услов паралелности две праве - одреди угао који заклапају две праве - израчуна растојање тачке од праве - преведе општи облик једначине кружнице у канонски - одреди центар и полупречник кружнице - одреди једначину кружнице из задатих услова – једноставнији примери - испита међусобни положај праве и кружнице - одреди једначину тангенте кружнице из задатих услова - одреди међусобни положај две кружнице - наведе дефиницију елипсе и њену једначину - одреди једначину елипсе из задатих услова – једноставнији примери - одреди тангенту елипсе из задатих услова-једноставнији примери - препознаје остале криве другог реда (хиперболу и параболу)	координатном систему - Општи и експлицитни облик једначине праве - Сегментни облик једначине праве - Две праве. Паралелност и нормалност - Угаони коефицијент. Угао између две праве - Разни облици једначине праве - Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве - Једначина кружнице. - Права и кружница. Услов додира праве и кружнице - Узајамни положај две кружнице - Једначина елипсе - Особине елипсе (ексцентрицитет и директрисе) - Елипса и права - Хипербола и парабол (као криве другог реда)	једначине праве. Једначинукружнице обрадити у општем и канонском облику. Низови: математичку индукцију илустровати на једноставнијим примерима. Обрадити појам реалног низа при чему посебну пажњу треба усмерити на аритметички и геометријски низ. Низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно. Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. неки изабрани проблем сложеног интересног рачуна, као увод у следећу наставну тему). Елементи финансијске математике: користити што више конкретних примера из живота.
Низови	- Упознавање са појмовима низ и математичка индукција - Разумевање и примена	- изводи једноставније доказе математичком индукцијом - препозна општи члан низа када су дати почетни чланови низа (једноставнији примери) - препозна аритметички низ и одреди	- Математичка индукција - Неке важније једнакости - Бројни низови. Особине - Аритметички низ. Збир првих n чланова аритметичког низа	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - активност ученика на часу;

	аритметичког и геометријског низа Упознавање са појмовима гранична вредност низа и конвергентни низ	везу између општег члана, првог члана и диференције низа - израчуна збир првих n чланова аритметичког низа - препозна геометријски низ и одреди везу између општег члана и првог члана и количника низа - израчуна збир првих n чланова геометријског низа - дефинише појам граничне вредности низа и израчуна граничну вредност низа - наведе особине конвергентних низова	- Геометријски низ. Збир првих n чланова геометријског низа - Гранична вредност низа - Особине конвергентних низова	- усмену проверу знања; - писмену провера знања; - тестове знања. <u>Оквирни број часова по темама</u> - Геометрија 18 часова - Полиедри 14 часова - Обртна тела 10 часова - Аналитичка геометрија у равни 26 часова - Низови 15 часова - Елементи финансијске математике 7 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 12 часова.
Елементи финансијске математике	Упознавање са основним елементима финансијске математике	- примени каматни рачун од сто (време дато у годинама, месецима или данима) - објасни појам менице и на који начин се употребљава - примени прост каматни рачун на обрачунавање камате код штедних улога и потрошачких кредита - дефинише појам сложеног каматног рачуна - покаже разлику између простог и сложеног каматног рачуна на датом примеру	- Прост каматни рачун - Примена простог каматног рачуна (рад са меницама и са рачуном штедног улога, потрошачки кредити) - Појам сложеног каматног рачуна	

Назив предмета: **МАТЕМАТИКА**

Разред: **четврти**

Годишњи фонд: **93 часа**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Функције	- Проширивање знања о особинама функцијама - Упознавање са појмом гранична вредност функције	- дефинише функцију и врсте функција ($1-1$, HA и бијекција) - користи експлицитни и имплицитни облик функције - објасни и испита монотоност, ограниченост, парност и периодичност функције и одреди нуле функције - одреди инверзну функцију дате, једноставне функције - одреди сложену функцију две задате функције - нацрта и анализира елементарне функције - одреди граничну вредност функције - наброји важне лимесе - одреди асимптоте дате функције	- Функције. Основне особине реалних функција реалне променљиве - Сложена функција - Инверзна функција - Преглед елементарних функција (линеарна, степена, експоненцијална, логаритамска, тригонометријске) - Гранична вредност функције. Особине - Број e. Важни лимеси - Непрекидност функције - Асимптоте функција. Хоризонтална асимптота - Вертикална асимптота - Коса асимптота	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (93 часа) Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија
Извод функције	- Разумевање појма извода функције - Оспособљавање за примену извода на испитивање својстава функције	- објасни проблем тангенте у датој тачки и проблем брзине - дефинише извод функције - примени правила диференцирања - одреди извод сложене и инверзне функције - примени таблицу елементарних извода - одреди екстремне вредности помоћу извода функције - испита монотоност функције помоћу извода - испита и нацрта графике	- Проблем тангенте и брзине - Дефиниција извода функције - Правила диференцирања (извод збира, производа и количника функција) - Таблица извода елементарних функција - Извод инверзне функције. Извод сложене функције - Испитивање екстремних вредности и монотоности функција помоћу извода - Испитивање и цртање	

		једноставнијих функција	графика функција	• Функције: значајније особине истаћи у приказу елементарних функција. За приказивање графика елементарних функција користити рачунар. Појам граничне вредности усмерити на ближе одређење појма непрекидности и за испитавање функције на крајевима домена тј. налажење асимптота. • Извод функције: примењујући знање из аналитичке геометрије о правој, увести ученике у област диференцијалног рачуна. Указати на примену диференцијала код апроксимације функција. При обради примене извода функције на испитивање и цртање графика функције користити једноставније примере (рационалне). • Интеграли: потребно је јасно истаћи да је код диференцирања дата функција и треба одредити њен извод, а у случају интеграције дат је извод и треба одредити функцију. Тежиште треба да буде на разумевању различитих метода интеграције, а не на решавању компликованих интеграла. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу;
Интеграли	• Стицање основних знања о интегралима	• одреди примитивну функцију дате функције • примени особине неодређеног интеграла • примени метод замене • примени метод парцијалне интеграције • дефинише одређени интеграл • примени Њутн-Лајбницову формулу • примени метод замене и метод парцијалне интеграције код одређеног интеграла • реши једноставније диференцијалне једначине • израчуна површину равног лика • израчуна запремину обртног тела • израчуна дужину лука криве	• Примитивна функција. Неодређени интеграл • Основне особине неодређеног интеграла • Методи интеграције. Метод замене • Метод парцијалне интеграције • Дефиниција одређеног интеграла • Особине одређеног интеграла • Њутн-Лајбницова формула • Метод замене променљиве код одређеног интеграла • Парцијална интеграција код одређеног интеграла • Израчунавање површине равног лика • Запремина обртних тела • Дужина лука криве	

				2. усмену проверу знања; 3. писмену проверу знања; 4. тестове знања. Оквирни број часова по темама • Функције 27 часова • Извод функције 27 часова • Интеграли 27 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 12 часова
--	--	--	--	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Физика
- Хемија
- Рачунарство и информатика
- Основе електротехнике
- Електрична мерења
- Теорија телекомуникација

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Циљ предмета: Стицање знања, вештина и формирање вредносних ставова информатичке писмености неопходних за живот и рад у савременом друштву.

Разред први

Назив и трајање модула предмета:

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
	В
Основе рачунарске технике	16
Обрада текста	16
Табеларни прорачуни	16
Слајд - презентације	12
Интернет и електронска комуникација	14
УКУПНО:	74

НАПОМЕНА: Годишњи фонд часова зависи од броја наставних недеља у првом разреду који је дефинисан наставним планом за сваки образовни профил.

Назив модула: **Основе рачунарске технике**

Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење основних могућности рачунарског система	• класификује фазе историјског развоја рачунара • наведе примере употребе рачунара у свакодневном животу • дефинише појмове хардвера и софтвера • објасни Фон Нојманов модел рачунара • разликује јединице за меру количине података • разликује основне компоненте рачунара • разликује факторе који утичу на перформансе рачунара • разликује врсте софтвера • дефинише оперативни систем (ОС) и наводи његове главне функције • подешава радно окружење ОС • хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и датотекама • разликује типове датотека • користи текст едитор оперативног система • црта помоћу програма за цртање у оквиру ОС • инсталира нови софтвер • компресује и декомпресује датотеке и фасцикле • обезбеђује заштиту рачунара од штетног софтвера • инсталира периферне уређаје	• историјски развој технологија за складиштење, обраду и пренос података • примена рачунара у разним областима људске делатности • блок-схема Фон Нојмановог модела рачунарског система • јединице за мерење количине податка (бит, бајт, редови величине) • основне компоненте рачунара и њихов утицај на перформансе рачунара • врсте и подела софтвера, главне функције ОС-а • подешавање радног окружења (позадина радне површине, сат, календар, језик тастатуре, резолуција монитора...) • концепти организације датотека и фасцикли • типови датотека • текст едитор цртање који постоји у саставу ОС-а • програм за цртање који постоји у саставу ОС-а • инсталација корисничког софтвера • програми за архивирање	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. <u>Облици наставе</u> Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • лабораторијске вежбе <u>Подела одељења на групе</u> Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби <u>Место реализације наставе</u> • рачунарска кабинет <u>Препоруке за реализацију наставе</u> • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу. • При реализацији модула инсистирати на вештинама. • Принцип рада рачунарског система објаснити правећи паралелу са системима који су ученицима већ познати из ранијег искуства. • Основне компоненте рачунара: објаснити ученицима начин повезивања рачунара, улазно – излазне портове и уређаје спољашње меморије, а централну јединицу само на нивоу основне блок – шеме (матична плоча, напајање, РАМ,

	• наводи примере и предности умрежавања рачунара • манипулише дељивим ресурсима у локалној мрежи • управља штампањем докумената • примењује здравствене и сигурносне мере заштите при коришћењу рачунара • објасни утицај коришћења рачунара на животну средину • примењује и поштује законска решења у вези са ауторским правима и заштитом података	података • програми за заштиту рачунара од штетног софтвера • инсталација периферних уређаја • дељење ресурса у оквиру локалне мреже • подешавање параметара штампе • фактори који штетно утичу на здравље корисника рачунара, животну средину и мере за њихову минимизацију • врсте лиценци, ауторска права и заштита података	процесор, графичка, звучна и мрежна карта). • Објаснити значај и направити хијерархију утицаја појединих компоненти рачунара на перформансе рачунара. • Поделу софтвера урадити на нивоу: ОС, апликативни софтвер и драјвери и објаснити њихову намену. • При подешавању радног окружења посебну пажњу обратити на регионална подешавања • При реализацији хијерархијске организације фасцикли објаснити ученицима њен значај. • Инсталацију софтвера реализовати на програмима за заштиту рачунара и архивирање података. • Инсталацију периферних уређаја урадити на примеру штампача. • Објаснити ученицима значај правилног држања тела, осветљења, дужине рада без паузе... • Инсистирати на поштовању и доследном спровођењу ауторских права и софтверских лиценци. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. Праћење остварености исхода 2. Тестове знања 3. Тестове практичних вештина
--	--	---	---

Назив модула: **Обрада текста**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са програмима за обраду текста	• подешава радно окружење програма за обраду текста • управља текстуалним документима и чува их у различитим верзијама • креира и уређује текстуалне документе • креира и уређује табеле • уметне објекте у текст и модификује их • направи циркуларна писма • подешава параметре изгледа странице текстуалног документа • проналази и исправља правописне и словне грешке помоћу алата уграђених у програм за обраду текста. • прегледа и штампа текстуални документ	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • уношење текста (унос текста, симбола и специјалних карактера) • форматирање текста (слова, обликовање, индексирање, експонирање, боја, промена величине слова) • форматирање пасуса • стилови • креирање и форматирање табеле • уношење података и модификовање табеле • рад са објектима (уметање, копирање, премештање, промена величине...) • израда циркуларног писма, избор листе прималаца, уметање података, снимање и штампање • подешавање параметара изгледа странице документа (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) • исправљање правописних грешака, контролор правописа • прегледање документа пре штампања, штампање целог документа, појединачних страница и одређивање броја копија	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби Место реализације наставе • рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима (форме, текстови, обрасци, извештаји и сл. са каквима ће ученик радити при обављању стручних послова) • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Инсистирати на правилном форматирању параграфа (максимално користити могућности које пружа програм, избегавати поновљену употребу тастера „ентер“ и „размак“) • При обради табела као пример урадити табелу која ће се касније користити при изради циркуларног писма. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина

Назив модула:
Табеларни прорачуни

Трајање модула:
16 часова

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са програмом за табеларне прорачуне	- подешава радно окружење програма за табеларне прорачуне - управља табеларним документима и чува их у различитим верзијама - уноси податке различитих типова – појединачно и аутоматски - измени садржаје ћелија - сортира и поставља филтере - манипулише врстама и колонама - организује радне листове - уноси формуле у ћелије - форматира ћелије - бира, обликује и модификује графиконе - подешава изглед странице за штампање табеларног документа - исправља грешке у формулама и тексту - прегледа и штампа табеларни документ	- подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) - рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) - уношење података (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуње) - мењање типа и садржаја ћелије - сортирање и филтрирање - подешавање димензија, преметање, фиксирање и сакривање редова и колона - додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова - уношење формула са основним аритметичким операцијама, користећи референце на ћелије - функције за: сумирање, средњу вредност, минимум, максимум, пребројавање, заокруживање - логичке функције - копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија - форматирање ћелија (број децималних места, датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије) - намена различитих типова графикона, приказивање података из табеле помоћу графикона - подешавање изгледа странице документа за штампање (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) - исправљање грешака у формулама и тексту	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: - Лабораторијских вежби Место реализације наставе - рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. - При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. - Логичке функције: избор функција прилагодити нивоу знања ученика и потребама образовног профила. - Форматирање ћелија обрађивати током два часа - При обради графикона, показати различите врсте графикона (хистограме, линијске, и „пите“; објаснити њихову намену; показати подешавање појединих елемената графикона). Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз:

		• прегледање документа пре штампања, аутоматско штампање насловног реда, штампање опсега ћелија, целог радног листа, целог документа, графикона и одређивање броја копија	1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина
--	--	---	---

Назив модула: **Слајд – презентације**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за израду слајд – презентација и њихово презентовање	• подешава радно окружење програма за израду слајд – презентације • управља слајд – презентацијама и чува их у различитим форматима и верзијама • додаје и премешта слајдове • припреми презентацију у складу са правилима и смерницама за израду презентације • користи различите организације слајда • уноси и форматира текст на слајду • додаје објекте на слајд • уноси белешке уз слајд • подешава позадину слајда • користи и модификује готове дизајн – теме • додаје и подешава анимационе ефекте објектима • бира и подешава прелазе између слајдова • израђује интерактивне слајд презентације • разликује врсте погледа на презентацију • припрема за штампу и штампа презентацију	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • додавање и манипулација слајдовима • основна правила и смернице за израду презентације (количина текста и објеката по слајду, величина и врста слова, дизајн...) • организација слајда: слајдови са текстом, табелама, дијаграмима и графиконима • форматирање текста • додавање објеката на слајд (звук, филм....) • позадина слајда (боје, преливи, шрафуре, текстуре и слике) • дизајн – теме • анимациони ефекти (врсте, подешавање параметара, анимационе шеме) • прелаз између слајдова • интерактивна презентација (хиперлинкови и акциона дугмад) • врсте погледа на презентацију • штампање презентације • подешавање презентације за јавно приказивање (ручно, аутоматски, у петљи...)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставови предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби Место реализације наставе • рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе • Практичну реализацију модула извести у неком од програма за израду слајд презентације. • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. • Кроз цео модул ученик треба да ради на једној презентацији чија је тематика везана за конкретан образовни профил и да на њој примени сва усвојена знања и вештине. • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Извођење наставе започети објашњењима наставника а затим усмерити ученике да самостално вежбају. • Инсистирати на значају слајд презентација и важности квалитетног презентовања. • Подстицати код ученика креативност.

	• подешава презентацију за јавно приказивање; • припрема презентације за приказивање са другог рачунара • излаже слајд-презентацију	• наступ презентера (положај презентера, вербална и невербална комуникација, савладавање треме...)	• Последња два часа ученици презентују своје радове и дискутују о њима. <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина
--	---	--	--

Назив модула:
Интернет и електронска комуникација

Трајање модула:
14 часова

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење Интернета и електронску комуникацију	- објасни појам и структуру Интернета - разликује начине повезивања рачунара са Интернетом - разликује Интернет – сервисе - објасни појмове хипертекста и WWW - користи садржаје са веба (WWW – сервиса) - проналази садржаје на вебу помоћу претраживача - процењује садржаје са веба на критички начин - преузима садржаје са веба - комуницира путем електронске поште - разликује предности и недостатке електронске комуникације - користи разноврсне Интернет – сервисе - попуњава и шаље веб – базиране обрасце - објашњава појам електронског пословања - примени сервис „у облаку“ - објашњава могуће злоупотребе Интернета - примењује безбедносне мере приликом коришћења Интернета - примењује правила лепог понашања на мрежи - поштује ауторска права за садржаје преузете са мреже	- историјски развој Интернета и структура - адресе и протоколи - начини повезивања рачунара са Интернетом (предности и недостаци сваког од њих) - сервиси Интернета (WWW, електронска пошта, FTP...) - WWW, веб – прегледач (врсте, отварање и подешавање) - коришћење претраживача (основно и напредно) - поузданост извора информација. - медијска писменост. - преузимање садржаја са веба (снимањем веб странице, копирањем садржаја са веб странице, преузимањем датотеке) - програми за електронску пошту („веб – мејл“ и програми за преузимање поште на локални рачунар) - радно окружење програма за електронску пошту - постављање адресе примаоца („за“, „копија“, „невидљива копија“) - пријем и слање електронске поште, без и са прилогом - напредне могућности програма за преузимање ел. поште (уређивање адресара, уређивање фасцикли, аутоматско сортирање поште...) - веб – обрасци разноврсне намене - електронско пословање у трговини и јавној управи - предности и недостаци електронске комуникације - социјалне мреже, форуми, системи за брзе поруке, системи за електронско учење... - рачунарски сервиси „у облаку“, рад са текстом,	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: - лабораторијских вежби Место реализације наставе - рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе - При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. - Током реализације свих садржаја модула инсистирати на могућностима злоупотребе Интернета а поготово на безбедности корисника, поузданости информација и спречавању злоупотребе деце. - При претраживању Интернета ученике усмерити ка тражењу образовних веб сајтова и коришћењу система за електронско учење. - При обради електронског пословања демонстрирати различите врсте веб образаца који се користе за поручивање и плаћање робе путем Интернета, поручивање докумената... - Показати рад са текстом, рад са табелама и складиштење података у неком од сервиса „у облаку“ (<i>cloud computing</i>), доступних путем веба. - Преузимање садржаја са веба вежбати на примерима преузимања текста, слика, клипова и датотека. - Код преузимања садржаја са веба водити рачуна о

		табелама и датотекама. • безбедност деце на Интернету • безбедносни ризици коришћења електронске комуникације • правила лепог понашања у електронској комуникацији	веродостојности извора информација и развијати код ученика критичко мишљењеи медијску писменост у избору и тумачењу садржаја. • При електронској комуникацији поштовати правила лепог понашања(<i>netiquette</i>). • При реализацији садржаја везаних за електронску пошту објаснити ученицима „пут“ електронског писма. • Доследно спроводити поштовање ауторских права и софтверских лиценци. <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина
--	--	--	---

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Свипредмети

Назив предмета:	ИСТОРИЈА
Годишњи фонд часова:	74
Разред:	први
Циљеви предмета:	1. Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести; 2. Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; 3. Развијање индивидуалног и националног идентитета; 4. Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру); 5. Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога); 6. Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија; 7. Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Српска држава и државност	• Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. • Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. • Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. • Разумевање	• препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом; • разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; • наведе и упоређи одлике српске државности у средњем и новом веку; • уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје; • објасни узроке и последице Српске револуције,	• Српска државност у средњем веку. • Српски народ и његови суседи у средњем веку. • Положај Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (XVI–XVIII век). • Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. • Развој државних институција. • Развој уставности. • Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. • Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. • Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и напредњачке). • Положај Срба под османским хабзбуршком влашћу у XIX и почетком XX века.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе: Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. Место реализације наставе: • Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. Оцењивање: Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања.

	најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. Разумевање међународног контекста у коме настаје и постоји српска држава.	ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; - уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; - лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; - опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних институција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, Балканским ратовима и Првом светском рату; - изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	Србија и Црна Гора у Балканским ратовима и Првом светском рату. Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар I Петровић, владика Петар II Петровић, кнез Данило Петровић, кнез Никола Петровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ Петар I Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	Оквирни број часова по темама: - Српска држава и државност – 34 часова; - Српски народ у југословенској држави – 18 часова; - Достигнућа српске културе – 12 часова; - Српски народ и Србија у савременом свету – 10 часова. Препоруке за реализацију наставе: - структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, - за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, - садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, - наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, - програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), - у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обратити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, - важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког
Српски народ у југословенској држави	- Проширивање знања о југословенској идеји и носиоцима идеје стварања југословенске државе. - Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. - Проширивање знања о одликама југословенске државе. - Проширивање знања о положају	- образложи најважније мотиве и узроке стварање југословенске државе; - уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; - идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; - разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; - уочи и разуме међународни положај југословенске државе; - образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом	- Југословенска идеја и конституисање државе. - Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и Октобарски устав, лични режим краља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). - Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. - Отпор, устанак и грађански рат. - Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. - Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења. - Сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток. - Југославија између истока и запада. - Разбијање и распад Југославије – пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, велике силе и	

	српског народа у југословенској држави. - Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. - Сагледавање међународног положаја југословенске државе.	светском рату; именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у Југославији.	југословенска криза, ратови у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, настанак нових држава, сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе. Најзначајније личности (краљ Александар I Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	сазнања, - наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, - посебно место у настави <i>историје</i> имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите
--	--	---	---	---

Достигнућа српске културе	- Разумевање појма српског културног простора. - Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. - Сагледавање српске културе као дела европске културног наслеђа. - Проширивање знања о највишим дOMETИМА и представницима српске културе. - Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак. - Уочавање промена у свакодневном животу код Срба кроз векове.	- разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српске културе; - упореди одлике српске културе различитих периода; - објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; - описе одлике свакодневног живота код Срба у различитим епохама и областима; - именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе.	- Средњовековна култура Срба (језик и писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). - Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). - Успон грађанске класе. - Свакодневни живот сеоског и градског становништва. - Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. - Европски културни утицаји. - Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Сава Текелија, Петар III Петровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...). - Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић...).	
Српски народ и Србија у савременом свету	- Разумевање политичких и економских односа у савременом свету. - Сагледавање међународног положаја Србије.	- идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; - разуме место и улогу Србије у савременом свету; - утврди значај чланства Србије у	- Најутуцајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. - Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. - Геополитички положај Србије.	

	• Проширивање знања о најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима. • Проширивање знања о последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.	• међународним организацијама; објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивање људи у свету.	• Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН...). • Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република Српска, Срби у дијаспори). • Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, Интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	
--	--	---	---	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање
- Верска настава

Назив предмета: **ЛИКОВНА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **37**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Стицање функционалних знања из светског и националног уметничког наслеђа, теорије ликовне уметности и технологије ликовних материјала;
2. Оспособљавање за самостално ликовно изражавање и стварање традиционалним и савременим визуелним медијима, материјалима и техникама, за самостално проналажење и систематизовање информација из различитих извора, за примену стечених знања и умења у настави других предмета, свакодневном животу и будућем раду;
3. Развијање визуелног опажања и памћења, естетских критеријума, стваралачког и критичког мишљења;
4. Мотивисање ученика да доприноси естетском и културном начину живљења у свом природном и друштвеном окружењу.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Теорија обликовања	- Формирање свести о значају и повезаности уметности са природом, друштвом и науком; - Разумевање значења ликовног дела; - Оспособљавање за изражавање ставова, доживљаја и емоција креативним коришћењем визуелних средстава;	- објасни повезаност уметности и друштва, уметности и природе и уметности и науке; - разликује врсте ликовних уметности; - препозна мотиве у уметничким делима; - дешифриује визуелни знак; - разликује ликовне елементе; - користи ликовне елементе у самосталном ликовном изражавању и стварању; - изражава своје ставове, доживљаје и емоције креативно користећи ликовни језик;	- Појам уметности; - Уметност и природа. Уметност и друштво. Повезаност ликовног стваралаштва са осталим уметностима, наукама и процесима рада; - Врсте ликовних уметности; - Мотиви уметности; - Откривање смисла и значења ликовног дела; - Визуелне комуникације; - Линија; - Величина и облик; - Простор; - Светлост; - Површина и текстура; - Боја; - Композиција (Компоновање различитих ликовних елемената и принципи компоновања);	На почетку теме ученике треба упознати са циљевима, садржајима, активностима и исходима наставе / учења, као и са претходном ситуацијом, планом рада и начинима вредновања остварених резултата. Облици наставе Тема се реализује кроз следеће облике наставе: - индивидуални; - фронтални; - рад у паровима; - групни. Место реализације наставе - Кабинет за наставу ликовне културе или ликовни атеље. Препоруке за реализацију наставе - Користити у настави сва доступна аудио-визуелна средства, према могућностима приказати презентацију или документарни филм; - Омогућити ученицима да неспутано износе идеје уз уважавање њихових предлога и да самостално формирају и образлажу ставове; - Омогућити развој способности према индивидуалним могућностима;
Уметничко наслеђе	- Стицање функционалних знања из уметничког наслеђа; - Формирање свести о	- разликује елементарне појмове и термине у ликовној уметности; - изражава став о одабраним ликовним делима; - предлаже начине упознавања и	- Уметност праисторије; - Уметност старих цивилизација; - Сусрет истока и запада; - Уметност Грчке и Рима; - Ранохришћанска уметност; - Романичка и готичка уметност;	

	значају очувања светског и националног уметничког наслеђа; Формирање естетских критеријума;	комуницирања са делима ликовне уметности (посета изложбама, галеријама, музејима, локалитетима, сусрети са уметницима...); изради презентацију одабране теме;	- Уметност Византије; - Ренесанса и барок; - Неокласицизам, романтизам и реализам; - Импесионизам; - Модерна и савремена уметност; - Ученички пројекат: израда презентације (Могуће теме: уметнички правац, монографија уметника, поређење два или више уметника, археолошки локалитет у Србији, утицај византијске уметности на српску средњовековну уметност...);	- Мотивисати ученике да самостално долазе до решења проблема кроз ликовно изражавање и стварање; - Подстицати ученике на процену свог ликовног рада и радова других; - Кроз задатке који се односе на уметничко наслеђе ученике уводити у тимски рад и коришћење различитих извора информација; - Садржаје уметничког наслеђа обрадити сажето, на карактеристичним примерима са нагласком на национално културно и уметничко наслеђе; - Организовати изложбе и презентације радова ученика кроз јавни наступ у школи или институцијама културе - У складу са могућностима школе, организовати посете музејима, галеријама или историјским локалитетима, посете локалним атељеима уметника или уметничким колонијама, сарадњу са уметницима и институцијама културе.
Практичан рад	- Стицање знања о врстама, својствима и могућностима коришћења различитих ликовних техника и материјала; - Оспособљавање за коришћење различитих ликовних материјала и техника и правилно и безбедно руковање прибором; - Развијање креативности.	- разликује врсте, својства и могућности коришћења различитих ликовних техника и материјала; - користи различите ликовне материјале и технике у раду; - обликује различите дводимензионалне и тродимензионалне ликовне форме; - демонстрира правилну и безбедну употребу прибора и алата; - осмисли оригинални ликовни рад.	- Средства за ликовно обликовање; - Цртање; - Сликање; - Графика; - Вајање и обликовање различитих материјала; - Савремени медији у ликовној уметности.	Оцењивање Оцењивање вршити кроз: - Праћење остварености исхода; - Активност на часу. Оквирни број часова по теми - Теорија обликовања – 10 часова; - Уметничко наслеђе - 13 часова; - Практичан рад – 14 часова.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

- Музичка уметност;
- Српски језик и књижевност;
- Историја;
- Биологија;
- Физика;

- Хемија;
- Математика;
- Рачунарство и информатика.

Назив предмета: **ГЕОГРАФИЈА**

Годишњи фонд
часова: **68**

Разред: **други**

Циљеви предмета:

1. Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука;
2. Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи;
3. Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије;
4. Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва;
5. Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света;
6. Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету;
7. Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју;
8. Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењу за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод	• Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука • Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	• дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у систему наука • разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе • одреди место географије у систему наука • препозна значај и практичну примену географских сазнања	• Предмет проучавања, подела и значај • Место географије у систему наука	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (68 часова) Место реализације наставе Теоријска настава се реализује у учioniци
Савремене	• Проширивање	• дефинише појам и функције државних	• Површина, границе,	Препоруке за

компоненте географског положаја Србије	знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи Сагледавање сложених друштвено-економских процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави, уочавањем општих географских карактеристика	граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну - лоцира на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама - дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске - анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње - дефинише појам географски положај и наведе његову поделу - одреди укупан географски положај Србије (повољан, неповољан), анализом својстава чинилаца који га формирају: апсолутни и релативни положај - дискутује о предностима и недостацима географског положаја Србије	државно уређење и државна обележја Србије - Регионалне географске компоненте у светлу савремених процеса на Балканском полуострву и југоисточној Европи - Компоненте географског положаја Србије	<u>реализацију наставе</u> - коришћење савремених електронских помагала,аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја - коришћење информација са Интернета - коришћење интерактивних метода рада - коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање - користити географске и историјске карте опште и тематске - коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење
Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	- Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи - Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање	- одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла, значајних за појаву руда и минерала - лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) - идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и	- Геолошки састав и постанак основних геотектонских целина - Панонска Србија и јужни обод Панонског басена - Планинско- котлинска Србија. Родопске, Динарске и Карпатско-балканске планине. - Клима. Одлике и економско-географски значај - Воде и водни ресурси.	

	њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	Планинску област • кратко опише постанак Панонског басена, одвоји панонску Србију: Панонску низију и јужни обод Панонског басена са прегледом главних елемената рељефа • одреди планинску област и направи картографски преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина • објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике • направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развођа сликова, лоцира транзитне и домицилне реке, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода • закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање тла, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам • дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите • дефинише појам земљиште (тло), одреди типове тла на простору Србије, њихов састав и карактер • познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије • дефинише: појам природна средина, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе • наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта;	Реке, језера и термоминералне воде - одлике и економско-географски значај • Састав и карактер тла у Србији - економско-географски значај. • Биљни и животињски свет. Одлике и економско-географски значај • Заштита, очување и унапређивање природе • Заштићена природна добра у Србији	остварености исхода • тестови знања <u>Оквирни број часова по темама</u> • увод - 4 часа • савремене компоненте географског положаја Србије – 6 часова • природни ресурси Србије и њихов економско географски значај - 13 часова • становништво Србије - 7 часова • насеља Србије - 8 часова • привреда Србије - 11 часова • регионалне целине Србије - 11 часова • Србија и савремени процеси у Европи и свету - 8 часова
--	--	---	---	--

		последнице загађивања и мере заштите • препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању • дефинише: парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости Разликује заштићена природна добра у Србији: Голија, Фрушка гора, Ђердап, Тара и др.		
Становништво Србије	• Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији • Уочавање демографских проблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље • Формирање свести онеговању националног и културног идентитета	• опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије • објасни кретањестановништва и територијални размештај становништва у Србији • укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва • уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; објашњава их, врши предвиђања и изводи закључке • дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај • дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција • објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) • разликује појмове националног, етничког и културног идентитета • изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност • објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији • дефинише појам дијаспоре	• Антропогеографска обележја. Историјско-географски континуитет насељавања Србије • Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) • Миграције. Појам, значај, типови и видови • Структура становништва: биолошка, економска, социјална, национална (етничка и верска) • Демографски проблеми и популациона политика у Србији • Срби у непосредном и ширем окружењу • Срби и наше становништво у Европи и ваневропским континентима. Однос дијаспоре и Србије	

		• лоцира подручја на којима живи српско становништво у непосредном и ширем окружењу (Мађарска, Румунија, Македонија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија) • разликује компактну и појединачну насељеност српског становништва у подручјима непосредног и ширег окружења • објасни основне карактеристике становништва Републике Српске • лоцира аутохтоне српске територије (северни делови Далмације, Лика, Кордун, Банија, Славонија и Барања) • објасни радне миграције у европске земље и именује државе и градове у којима има нашег становништва • објасни иселавање нашег становништва на ваневропске континенте • разликује фазе у иселавању Срба у прекоокеанске земље • именује државе и градове у којима живи наше становништво • објасни однос и везе дијаспоре и Србије		
Насеља Србије	• Проширивање знања о насељима и факторима њиховог развоја • Разумевање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама	• дефинише појам насеља • објасни постанак, развој и размештај насеља Србије • наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система • лоцира градске центре Србије • образложи улогу градских центара у регионалној организацији Србије • лоцира осовине (појасеве) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска	• Постанак, развој и размештај насеља Србије • Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена • Економско-географски фактори развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система (урбанизација, деаграризација, индустријализација и	

	• Развијање свести о вредности и значају антропогених културних добара • Уочавање трансформације насеља и њихових мрежа и система	• разликује врсте, функције и типове насеља. • опише карактеристике урбаних целина. • разликује значење појмова урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација. • именује антропогена културна добра и објасни њихову заштиту	терцијаризација) • Градски центри и њихова улога у регионалној организацији Србије • Осовине (појасеви) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • Антропогена културна добра и њихова заштита.	
Привреда Србије	▪ Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама ▪ Сагледавање потенцијала и могућности Србије за њену конкурентност у светској привреди	• анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима • објасни како природни и друштвени фактори утичу на развој и размештај пољопривреде Србије • дефинише гране пољопривреде у ужем смислу (земљорадња и сточарство) и ширем смислу (шумарство, лов и риболов), наведе значај пољопривреде • препозна основне функције шумарства, значај шума, факторе који их угрожавају и мере заштите • утврди значај лова и риболова • дефинише значај Енергетике и Рударства; наведе енергетске ресурсе и минералне сировине и направи њихов картографски преглед на територији Србије • објасни појмове: индустрија и индустријализација, одрживи развој и наведе факторе развоја и размештаја, поделу индустрије и њен значај • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја, кратко опише врсте	• Развој, размештај и основне карактеристике привреде Србије • Пољопривреда - развој, значај и подела • Шумарство, лов и риболов • Рударство и енергетика • Индустрија - појам, подела, структура и значај • Саобраћај и трговина • Туризам	

		- саобраћаја и њихов значај - направи картографски преглед главних друмских и железничких праваца у Србији, пловних река и канала, већих лука и аеродрома - дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс и одреди значај трговине - анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефинише и наведе поделу туризма		
Регионалне целине Србије	Стицање и проширивање географских знања о регионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	- дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије - лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике - потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике - препозна на карти Србије границе западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике - идентификује на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика - лоцира на карти Србије границе источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике - препозна на карти Србије границе јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике - потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	- Војводина - Шумадија и Поморавље (западно и велико) - Западна Србија - Старовлашко-рашка висија - Источна Србија - Јужно Поморавље - Косово и Метохија	

Србија и савремени процеси у Европи и Свету	▪ Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету као услова напретка свих земаља и народа ▪ Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	• дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација • објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану • лоцира на карти Европе земље чланице ЕУ, опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније • објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице. • разликује улогу, значај и видове деловања међународних организација: (CEFTA, EFTA, NAFTA, OECD, ОПЕК, АПЕК, G8, BRIK...) • објасни улогу, значај и видове деловања Светске банке и Међународног монетарног фонда и улогу Србије у овим организацијама • опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН • дефинише појам глобализације и разликује одлике политичке, територијалне, економске, културне и друге видове глобализације. Објасни приоритете Србије у погледу процеса глобализације	• Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама • Европска унија - оснивање, чланице, циљеви, проблеми, фондови и њихова приступачност • Однос Србије према осталим европским и ваневропским економским и политичким интеграцијама • Светско тржиште капитала, структура и међународни значај • Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН • Глобализација као светски процес	
---	---	---	---	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Грађанско васпитање
- Верска настава
- Социологија са правима грађана
- Предузетништво

Назив предмета: **ХЕМИЈА**
Годишњи фонд часова: **74**
Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета;
2. Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава као и могућности њихове примене;
3. Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању;
4. Развој хемијске функционалне писмености;
5. Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду;
6. Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку;
7. Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мера заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду;
8. Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду;
9. Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад;
10. Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу;
11. Развој свести о сопственим знањима и потреби за даљим професионалним напредовањем.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура супстанци	- Разумевање концепта о корпускуларној грађи супстанци - Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава - Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	- објасни електронеутралност атома - објасни појам изотопа и примену изотопа - разликује атом од јона - објашњава квантитативно значење симбола и формула - одреди број валентних електрона - дефинише појам релативне атомске масе и појам релативне молекулске масе - разуме појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом - објасни узрок хемијског везивања атома и типове хемијских веза - разликује јонску везу од ковалентне везе	- Грађа атома, атомски и масени број - Хемијски симболи и формуле - Структура електронског омотача - Релативна атомска и молекулска маса - Количина супстанце и моларна маса - Јонска веза - Ковалентна веза - Метална веза - Кристали: атомски, јонски и молекулски - Проводници, изолатори (диелектрици),	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава - демонстрациони огледи Место реализације наставе Теоријска настава се реализује у

		• разликује неполярну од поларне ковалентне везе • разуме да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе • описује основне карактеристике металне везе • објасни значај и примену силицијума и германијума у електроници • разликује дијамагнетичне, парамагнетичне и феромагнетичне супстанце	полупроводници, магнетни материјали Демонстрациони огледи • реактивност елемената 1. групе ПСЕ • бојење пламена • упоређивање реактивности елемената 17. групе ПСЕ • сублимација јода	• одговарајућем кабинету • специјализованој учионици • учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • ново градиво обрадити увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији • наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу са потребама струке • прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила • упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских
Дисперзни системи	• Развој концепта о корпускуларној грађи супстанци на основу разумевања односа компоненти у дисперзном систему • Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава • Разумевање односа између квантитативног састава дисперзног система и његових својстава • Сагледавање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	• објасни да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци • разликује дисперзну фазу и дисперзно средство • објасни појам хомогене смеше • објасни појам и наводи примену аеросола, суспензија, емулзија и колоида • разуме утицај температуре на растворљивост супстанци • израчуна масени процентни садржај раствора • разуме појам количинске концентрације раствора	• Дисперзни системи • Растворљивост • Масени процентни садржај раствора • Количинска концентрација раствора Демонстрациони огледи: • припремање раствора познате количинске концентрације • припремање раствора познатог масеног процентног садржаја • размена енергије између система и околине: растварање амонијум-хлорида и растварање натријум-хидроксида у води	
Хемијске реакције	• Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе	• објашњава да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем	• Хемијске реакције • Хемијске једначине • Реакције синтезе и анализе	

	и енергије - Развој концепта о корпускуларној грађи супстанци на основу разумевања хемијских реакција - Развој хемијског мишљења путем логичког и критичког мишљења, развој осетљивости за проблеме и способности за решавање проблема - Развој способности комуникација у хемији	нових хемијских веза - разликује реакције синтезе и анализе - напише једначине за хемијске реакције - врши стехиометријска израчунавања - описује да су неке реакције егзотермне а неке ендотермне - наводи факторе који утичу на брзину хемијске реакције - објасни појам хемијске равнотеже - разликује коначне и равнотежне хемијске реакције - илуструје примерима значај хемијске равнотеже за процесе из свакодневног живота - прикаже електролитичку социјацију киселина, база и соли хемијским једначинама - разликује киселу, базну и неутралну средину на основу рН вредности раствора - објасни појам електролита - разуме појам јаких и слабих електролита - објасни напонски низ елемената - објасни процес оксидо-редукције као процесе отпуштања и примања електрона - објасни да је у оксидо-редукционим реакцијама број отпуштених електрона једнак броју примљених електрона - објасни шта је оксидациони број и како се одређује оксидациони број атома у молекулима и јонима - објасни да се при оксидацији оксидациони број повећава, а при редукцији смањује - одреди оксидационо и редукционо	- Стехиометријска израчунавања - Топлотни ефекат при хемијским реакцијама - Брзина хемијске реакције - Фактори који утичу на брзину хемијске реакције - Хемијска равнотежа - Електролити - Електролитичка дисоцијација киселина, база и соли - рН вредност - Оксидо-редукциони процеси - Електролиза - Корозија Демонстрациони огледи: - кретање честица као услов за хемијску реакцију: реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника	података - указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи - указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: - усмену проверу знања - писану проверу знања <u>Број часова по темама</u> - Структура супстанци (14) - Диспрезни системи (7) - Хемијске реакције (18) - Хемија елемената и једињења (32) - Хемијски аспекти загађивања животне средине (3)
--	--	--	--	---

		средство на основу хемијске једначине • објасни појам електролизе и илуструје примерима значај електролизе у струци • објасни појам корозије • објасни поступке заштите од корозије		
Хемија елемената и једињења	• Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава • Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу • Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у техничко-технолошким процесима	• објасни периодичну промену својстава елемената у ПСЕ • објасни стабилност атома племенитих гасова • разликује метале, неметале и металоиде • описује карактеристична својстванеметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, силицијума, фосфора, сумпора, хлора и њихових важнијих једињења, њихову примену у струци , као и њихов биолошки значај • описује карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења, њихову примену у струци , као и њихов биолошки значај • описује општа својства прелазних метала и важнијих једињења и њихову примену у струци • описује својства атома угљеника у органским молекулама • наводи класификације органских једињења (према елементарном саставу, типу хемијских веза и функционалним групама) • објасни зависност хемијских	• Стабилност племенитих гасова • Упоредни преглед и општа својства елемената 17, 16, 15, 14. и 13. групе ПСЕ • Упоредни преглед и општа својства елемената 1. и 2. групе ПСЕ • Општа својства прелазних метала(3-11. група) и елемената12. групе и њихова примена у струци • Својства атома угљеника • Класификације органских једињења • Типови органских реакција • Основне класе органских једињења • Биолошки важна органска једињења (угљени хидрати, масти, протеини) Демонстрациони огледи: • реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином • дејство сирћетне киселине на предмете од бакра • доказивање скроба	

		својстава органских једињења од структуре њихових молекула • илуструје примерима биолошки значај органских једињења и њихову примену у свакодневном животу	раствором јода • растварање скроба у топлој и хладној води • згрушавање протеина лимунском киселином	
Хемијски аспекти загађивања животне средине	• Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду • Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	• објасни штетно дејство неких супстанци на животну средину и здравље људи • наводи најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и тла • објасни значај пречишћавања воде и ваздуха • објасни значај правилног одлагања секундарних сировина • објасни како се правилно одлаже електронски отпад • објасни значај рециклаже електронског отпада	• Загађивање атмосфере, воде и тла • Извори загађивања • Пречишћавање воде и ваздуха • Заштита и одлагање секундарних сировина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Физика
- Биологија

Назив предмета: **БИОЛОГИЈА**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

1. Проширивање знања онивоима организације биолошких система, грађи и функцији ћелије, току и значају ћелијских деоба;
2. Разумевање физиолошких процеса у људском организму;
3. Упознавање са основним фазама развића човека;
4. Разумевање основних принципа наслеђивања особина;
5. Разумевање проблема везаних за период одрастања и облике ризичног понашања и схватање улоге и значаја породице.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Биологија ћелије	• Упознавање са предметом и значајем цитологије као научне дисциплине • Проширивање знања о особинама живих бића и нивоима организације биолошких система • Упознавање са хемијским саставом ћелије, грађом и функцијом • Схватање значаја фотосинтезе и ћелијског дисања • Разумевање процеса који се одигравају током ћелијског циклуса • Разумевање тока и значаја ћелијских деоба	• дефинише предмет проучавање цитологије • наведе главне особине живих бића и нивое организације биолошких система • објасни хемијску структуру ћелије • објасни функцију ћелијских органела • објасни разлике између биљне и животињске ћелије • објасни ток и значај кључних метаболичких процеса: фотосинтезе и ћелијског дисања • објасни фазе ћелијског циклуса • објасни ток и значај митозе и мејозе	• Цитологија као научна дисциплина биологије која проучава организацију ћелије • Основне карактеристике живих бића • Нивои организације биолошких система • Грађа ћелије и ћелијских органела • Биљна и животињска ћелија • Ћелијски циклус и ћелијске деобе	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела). Место реализације наставе Кабинет за биологију, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса. Оцењивање Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката, организовања и учествовања у дебатама). Оквирни број часова по темама
Основи физиологије	• Разумевање физиолошких процеса	• објасни настанак и пренос нервног импулса	• Нервни систем • Чула	• биологија ћелије (10 часова) • основи физиологије човека

човека	у људском организму	• илуструје прост рефлексни лук • објасни улогу нервног система • објасни мишићну контракцију • објасни улогу чулних органа • дефинише позицију и улогу жлезда са унутрашњим лучењем • објасни састав и улогу крви и лимфе • објасни грађу и улогу срца и крвних судова и неурохуморалну регулацију срчаног рада • објасни размену гасова у плућима и ткивима и нервну регулацију дисања • објасни варење, ресорпцију хране и неурохуморалну регулацију варења • објасни улогу екскреторних органа • објасни улогу органа за размножавање	• Мишићно – скелетни систем органа • Ендокрине жлезде - хуморална регулација • Систем органа за варење • Систем органа за дисање • Систем за циркулацију телесних течности • Систем органа за излучивање и размножавање	(26часова) • биологија развића човека (14часова) • наслеђивање биолошких особина (14часова) • полно и репродуктивно здравље (10часова) <u>Препоруке за реализацију наставе</u> • поштовање свих дидактичких принципа • примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких наставних екскурзија • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава биологије) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти, дебате)
Биологија развића човека	• Упознавање са основним фазама развића човека • Разумевање процеса полног сазревања	• објасни процесе сперматогенезе и оогенезе • опише процес оплођења • наведе фазе интраутериног развића • објасни настанак ткива и зачетака органа • опише промене које се догађају у организму од рођења до пубертета	• Стварање и сазревање полних ћелија • Оплођење • Интраутерино развиће • Рађање и детињство • Полно сазревање	

		• објасни полно сазревање		
Наслеђивње биолошких особина	• Разумевање основних принципа наслеђивања особина	• упореди ДНК, хроматин, хромозом • дефинише ген, геном, генотип, фенотип • објасни основна правила наслеђивања особина (Менделова правила) • објасни типове наслеђивања особина • објасни врсте и узроке мутација • наведе наследне болести човека и њихове узроке	• Генетика човека • Појам и функције гена • Наслеђивање и варирање особина код човека • Наследне болести • Праћење особина на основу родословног стабла • Генетичка условљеност човековог понашања • Генетичко саветовање и тестирање	
Полно и репродуктивно здравље	• Разумевање проблема везаних за период одрастања • Схватања улоге и значаја породице • Разумевање проблема повезаних са ризичним понашањем	• препозна проблеме везане за период одрастања • објасни значај породице • опише биолошку функцију породице • дефинише појам „планирање породице“ • наведе облике заштите од нежељене трудноће • објасни штетност абортуса по здравље жене • наведе облике ризичног понашања, најчешће полно преносиве болести и болести зависности	• Појам и дефиниција здравља • Проблеми везани за период адолесценције • Планирање породице • Заштита од полних болести • Болести зависности	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Физика
- Хемија

Назив предмета: **СОЦИОЛОГИЈА СА ПРАВИМА ГРАЂАНА**

Годишњи фонд часова: **62**

Разред: **четврти**

Циљеви предмета:

- Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва
- Развија способност код ученика за улогу одговорног грађанина за живот у демократски уређеном и хуманом друштву
- Унапређује ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура и организација друштва	• Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	• схвати структуру и организацију друштва • објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу • схвати друштвену поделу рада • објасни узроке друштвеног раслојавања • наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих • разликује особености сеоског и градског становништва	• Појам и елементи друштва • Друштвене групе • Брак и породица • Друштвена подела рада • Друштвено раслојавање • Друштвене установе и организације • Насеља и становништво	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (62 часа) Место реализације наставе • Теоријска настава се реализује у учионици
Држава и политика	• Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом • Оспособљавање за демократско мишљење • Упознавање са функционисањем државних институција и органа	• опише улогу политике у друштву • објасни појам, развој и облике суверености и демократије • разликује законодавну, извршну и судску власт • разликује удружења грађана и политичке партије • препозна идеолошке	• Политика - вештина управљања друштвом • Појам и развој демократије • Конститутивни елементи државе • Подела власти • Организације грађана • Политичке партије • Избори	Препоруке за реализацију наставе • Користити актуелне примере из штампе и других медија релевантне за предмет • Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује

	власти	разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар - схвати изборни поступак и конституисање скупштине и владе - разликује државне органе власти - разликује аутономију и локалну самоуправу - разуме функционисање локалне самоуправе	- Скупштина - Државни органи власти - Аутономија - Локална самоуправа	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања - тестове практичних вештина Оквирни број часова по темама - Структура и организација друштва (14 часова) - Држава и политика (17 часова) - Устав и правна држава (6 часова) - Људска права и слободе (6 часова) - Култура и друштво (14 часова) - Друштвене промене и развој друштва (5 часова)
Устав и правна држава	Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	- схвати значај устава као највишег правног акта - разликује устав од закона - направи преглед развоја уставности у Србији - уочи значај владавине права и правне државе - зна основне одредбе Устава Републике Србије - схвати функционисање правосудног система Републике Србије	- Значење појма устав - Историјски развој уставности - Уставност и законитост - Владавина права – правна држава - Устав Републике Србије - Правосудни систем Републике Србије (судова и тужилаштва)	
Људска права и слободе	Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	- схвати људска права и слободе и свој положај у друштву - зна на који начин се штите права и слободе грађана	- Појам грађанина и његове обавезе и права - Лична права и слободе грађана - Политичка права и слободе грађана - Економска права и слободе грађана - Породично право - Остала права и слободе грађана - Заштита права и слобода грађана	

Култура и друштво	Развијање знања о културним тековинама	- уочи разлику и сличности између културе и цивилизације - схвати настанак религије и религијског мишљења - идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства - разликује обичај и морал - схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	- Појам културе и цивилизације - Религија - Настанак религијског мишљења - Монотеистичке религије - Хришћанство - Обичај и морал - Уметност - Масовна култура	
Друштвене промене и развој друштва	- Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва - Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва	- идентификује друштвене промене - зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости - препозна друштвени развој - формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	- Појам и врсте друштвених промена - Друштвена покретљивост - Друштвени развој	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/ МОДУЛИМА

- Историја

Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **37**

Разред: **први**

- Циљеви предмета:
1. Стицање знања, развијање вештина, усвајање вредности и формирање ставова који су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву;
 2. Оснаживање ученика за поштовање, одбрану и афирмацију вредности демократског друштва;
 3. Јачање друштвене кохезије, уважавање различитости и подршка сузбијању сваког облика дискриминације и насиља.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ЈА, МИ И ДРУГИ	- Подстицање ученика на међусобно упознавање - Подстицање ученика да сагледају међусобне сличности и разлике и уважавају их - Развој негативног става према било ком облику дискриминације	- Анализира своје особине и да их представи другима - Препозна, анализира сличности и разлике унутар групе - Прихвати друге ученике и уважава њихову различитост - Препозна предрасуде, стереотипе, дискриминацију, нетолеранцију по различитим основама - Сагледа могуће последице нетолеранције, дискриминације, стереотипа, предрасуда и начине	- Лични идентитет - Откривање и уважавање разлика - Групна припадност - Стереотипи и предрасуде - Толеранција и дискриминација	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Активности на првим часовима треба тако

				организовати да се обезбеди међусобно упознавање ученика, упознавање ученика са циљевима и наставним садржајима предмета, али и тако да наставник добије почетни увид у то са каквим знањима, ставовима и вештинама из области грађанског васпитања група располаже с обзиром да нису сви ученици у основној школи похађали наставу грађанског васпитања у истој мери.
КОМУНИКАЦИЈА У ГРУПИ	Оспособљавање ученика за комуникацију у групи	- Искаже, образложи и брани мишљење аргументима - Активно слуша - Дебатује и дискутује на неугрожавајући начин, уважавајући мишљење других - Објасни разлику између дијалога и дебате - Објасни разлоге и начине настанка гласина у свакодневној комуникацији и објасни последице које изазивају гласине	- Самопоуздано реаговање - Гласине - Неслушање, активно слушање - Неоптужујуће поруке - Изражавање мишљења - Вођење дебате и дијалога	Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексјама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости.
ОДНОСИ У ГРУПИ/ ЗАЈЕДНИЦИ	- Оспособљавање ученика за рад у групи/тиму и међусобну сарадњу - Подстицање ученика да сукобе решавају на	- Ради у групи/тиму - Препозна предности групног/тимског рада - Учествује у доношењу групних одлука - Разликује могуће облике учешћа младих у друштвеном животу - Објасни потребу и важност партиципације младих у друштвеном животу - Објасни степене и облике учешћа младих у друштвеном животу - Објасни разлоге, ток и последице	- Сарадња - Групни рад - Групно одлучивање - Учешће младих: "Лествица партиципације" - Радити заједно - Динамика и исходи сукоба - Стилови поступања у	- Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. - Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку

	конструктиван начин и избегању сукобе Оспособљавање ученика да препознају примере насиље у својој средини и преузму одговорност за сопствено понашање у таквој ситуацији	сукоба - Објасни ефекте конфликта на ток комуникације - Уочи факторе који одређују понашање у ситуацијама конфликта - Анализира сукоб из различитих улова, (препознаје потребе и страхове актера сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за обе стране у сукобу. - Образложи предности конструктивног начине решавања сукоба - Објасни значај посредовања у сукобу Препозна и објасни врсте насиља - Идентификује и анализира узроке насиља у својој средини, међу вршњацима, школи - Идентификује и анализира могуће начине реаговања појединца у ситуацијама вршњачког насиља, из позиције жртве и посматрача - Прихвати одговорност за сопствено понашање	конфликтима - Сагледавање проблема из различитих углова - Налажење решења - Постизање договора - Извини Посредовање - Насиље у околини - Вршњачко насиље - Насиље у школи. - Постизање мира	ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требало да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: 3. праћење остварености исхода <u>Оквирни број часова по темама</u> - Ја, ми и други (8 часова) - Комуникација у групи (10 часова) - Односи у групи/заједници (19 часова)
--	---	--	---	--

--	--	--	--	--

Назив предмета:

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

34

Разред:

други

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	- Упознавање ученика са врстама права и природом (универзалност, целовитост, недељивост) - Упознавање ученика са начинима и механизмима заштите права - Сагледавање значаја личног ангажовања у заштити сопствених права и права других људи	- Објасни значење и смисао људских права - Разликује врсте људских права (лична, политичка, социјалноекономска, културна, здравствена права) - Анализира и објашњава однос права и одговорности - Објасни целовитост и узајамну повезаност људских права - Објасни универзалност и развојност људских права - Објашњава потребу посебне заштите права детета - Проналази примере и показатеље остваривања и кршења људских права - Процени положај појединца и друштвених група са аспекта људских права - Објасни механизме и начине за заштиту људских права - Анализира и тумачи основна међународна и домаћа документа из области људских права - Објасни улогу најзначајнијих	- Потребе и права - Права и правила - Права и закони - Међународна документа о заштити права - Права и вредности - Врсте права - Односи међу правима <i>Сукоб права</i> - Дечја и људска права - Конвенције и заступљеност права у штампи - Одговорност одраслих - Одговорност деце - Кршење права детета - Заштита права детета	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексима на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. - Добар индикатор успешне

		институција и процедуре заштите људских права Објасни улогу појединца и група у заштити људских права		наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требало да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика
ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈЕ	- Подстицање ученика на активну партиципацију у у животу школе - Развијање вештина планирања акција	- Идентификује проблеме у својој локалној заједници/ школи - Анализира изабране проблеме, изучава их - Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима - Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука - Формулише циљеве и кораке акције - Иницира активности ,прати их и оцењује их - Представипутем јавне презентацијунацрт акције и резултате акције	- Избор проблема - Идентификација могућих решења - Припрема нацрта акције - Реализација акције (ван редовних часова и учионице) - Анализа реализоване акције - Представљање резултата акције	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1.праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама - Права и одговорности (17часова) - Планирање и извођење акције (17часова)

--	--	--	--	--

Назив предмета: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова: 34

Разред: трећи

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА	- Разумевање појмова демократија,политик а, власт, грађански живот - Упознавање са механизмима функционисања демократије и институцијама демократије - Сагледавање значаја и начина контроле и ограничења власти у демократији	- Објасни појмове демократија, политика, власт, грађански живот - Наведе разлике између демократског и недемократског начина одлучивања - Објасни разлике између непосредне и посредне демократије - Анализира различите начине ограничавања власти - Разликује надлежности законодавне,извршне и судске власти	- Демократија, политика и власт - Функционисања институције демократије - Механизми и начини контроле и ограничења власти у демократском поретку	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексима на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. - Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са
ГРАЂАНИН И ДРУШТВО	- Сагледавање улоге грађанина/грађанке у демократском друштву - Упознање се са радом локалне самоуправе - Сагледавање улоге и карактеристика цивилног друштва у демократији - Сагледавање значаја и начина учествовања	- Разуме политичко одређење појма грађанин/грађанка - Разуме значај поштовања закона у демократској држави - Објасни улогу локалне самоуправе и послове којима се она бави - Објасни карактеристике и улогу цивилног друштва - Наведе могућности утицаја грађана на власт, правни и политички систем (различите форме грађанског удруживања, различите форме грађанских иницијатива и акција) - Идентификује и анализира факторе који ометају/ подстичу демократски развој друштва	- Однос државе и грађанског друштва - Појам грађанина - Значај и начин учествовања грађанина у политици - Улога грађана у остваривању права	

	грађанина/грађанке у политици			групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1.праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама - Демократија и политика(6 часова) - Грађанин и друштво(9часова) - Грађанска и политичка права и право на грађанску иницијативу (10 часова) - Планирање конкретне акције (9 часова)
ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ	- Упознавање ученика са суштином грађанских права и правом на грађанску иницијативу - Сагледавање улоге грађана у остваривању људских права у демократском друштву - Сагледавање неопходности и начина активног учешћа грађана у демократском друштву	- Објасни појам људских права - Наведе врсте људских права и објасни њихов садржај - Анализира предствљање људских права у актуелним медијима - Објасни улогу појединца у заштити и оствариању људских права - Објасни појам грађанске иницијативе - Наведе надлежности општине и послове којима се она бави - Разликује формалну од нефомалне иницијативе - Наведе форму и садржај формалног предлога грађанске иницијативе - Наведе структуру,функционисање, правила и процедуре рада Скупштине - Изведе симулацију заседања Скупштине поштујући све процедуре у процесу доношења одлука на предлог грађана - Објасни појам, карактеристике, улогу и врсте удруживања грађана - Идентификује и анализира активности и акције удружења грађана у својој локалној заједници.	- Право на грађанску иницијативу - Партиципација грађана у процесу доношења одлука и право на самоорганизовање грађана - Улога невладиних организација	

ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ АКЦИЈЕ	• Подстицање и оспособљавање ученика за планирање заједничких акција и пројеката у локалној заједници	• Идентификује проблеме у својој локалној заједници • Анализира изабране проблеме, изучава их • Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима • Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука • Формулише циљеве и кораке акције • Иницира активности ,прати их и оцењује • Представипутем јавне презентацијунацрт акције и резултате акције	• Избор проблема • Идентификација могућих решења • Припрема нацрта акције • Реализација акције (ван редовних часова и учионице) • Анализа реализоване акције • Представљање резултата акције	
---	---	--	---	--

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СВЕТ ИНФОРМАЦИЈА	- Упознавање са могућностима које <i>Закон о слободном приступу информацијама</i> пружа у остваривању људских права и слобода - Оспособљавање ученика да самостално траже и долазе до информација од јавног значаја - Разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву - Развијање критичког односа према медијима и и информација добијених преко различитих медија	- Објасни значај постојања права на слободан приступ информацијама - Објасни појам јавне информације и идентификује информације које су од јавног значаја и које грађанин може да добије по Закону - Наведе основне одредбе <i>Закон о слободном приступу информацијама</i> и објасни улогу повереника - Наведе процедуру подношења захтева за приступ информацијама од јавног значаја - Попуни образац и тражи информацију од јавног значаја - Анализира информације које добија преко различитих медија - Тражи, пронађе и даје информацију - Открива примере манипулације у медијима - Објасни значај објективности и веродостојности информација	- Извори информација - Појам јавне информације - Приступ информацијама-основна правила и ограничења - Заштита права на информисање-улога повереника - Процедура подношења захтева за приступ информацијама - Медији као извор информација-питање веродостојности - Разумевање и тумачење медијских порука - Механизми медијске манипулације - Утицај тачке гледишта на објективност информација - Селекција информација: објективност као одговорност	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. - Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности,а заједно са групом

				да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика
СВЕТ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И РАДА	- Разуме важност дефинисања професионалних циљева и планирање каријере - Развијање вештине тражења информација значајних за професионално образовање и укључивање у свет рада - Оснаживање ученика да постављају циљеве личног развоја и планирају свој професионални развој	- Разуме значај поштовања социјално-економских права - Поставља циљеве личног развоја и планира свој развој - Анализира сопствене способности особине и вештине значајне за даљи професионални развој - Активно тражи информације значајне за даљи професионални развој - Напише личну радну биографију - Представи своје личне карактеристике приликом разговора са послодавцем	- Планирање каријере и улазак у свет рада - Самопроцена и вештина представљања личних карактеристика од значаја за даље професионално образовање и рад - Разговор са послодавцем - Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама - Светинформација (15 часова) - Свет професионалног образовања и рада (16 часова)

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Социологија са правима грађана

Б: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **МУЗИЧКА КУЛТУРА**

Годишњи фонд часова: **34 или 31**

Разред: **Трећи или четврти**

- Циљеви предмета
1. Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова;
 2. Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва;
 3. Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике;
 4. Унапређивање естетских критеријума код ученика;
 5. Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти, телевизија, филм, интернет);
 6. Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета;
 7. Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Класична музика (општа музичка анализа и теорија кроз слушање музике)	- Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. - Развијање навика за слушање уметничке музике. - Оспособљавање уочавања разлика карактера композиција - Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања(аудио	- Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. - Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште - Препознаје одслушане композиција уз познавање њихових аутора као и време настанка.. - Експресивно, аутономно доживљава карактер одслушане композиције	- Значај музике у животу и друштву: <i>првобитна заједница, стари век</i> и развој музике у <i>средњем веку</i> (духовна и световна музика) - Грегоријански корал, Византијско певање, Кир Стефан Србин: Ниња сили. • Ренесанса и барок: Палестрина Л.: <i>Огни белта</i>, Вивалди А.: <i>4 годишња доба</i>, Хендл Г.Ф.: <i>Месија (Алелуја)</i>, Бах Ј.С.: <i>Токата и fuga d – mol</i>, Брандебушки концерт бр.3 G – dur • Класицизам: Хајдн Ј.: <i>Симфонија изненађења</i> бр	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава • практична настава

	апаратима и уживо на концертима)	- Поседује адекватан музички укус. - Самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације у локалној заједници.	94.G – dur, Моцарт В.А.: <i>Симфонија бр.40. G-dur, Реквијем, Мала ноћна музика, Турски марш</i> , Бетовен Л.В.: <i>5. и 9. симфонија, За Елизу, Месечева соната</i> , Романтизам Менделсон Ф.:<i>Свадебни марш</i>, Шопен Ф.:<i>Валцер des-dur</i>, Брамс Ј.:<i>Мађарске игре по избору</i>, Сметана Б.:<i>Влтава</i>, Дворжак А.:<i>Симфонија из новог света</i> Импесионизам Дебиси К.:<i>Прелид за поподне једног пауна</i>, Равел М.: <i>Болеро</i> Музика xx века Шостакович: <i>Камерна симфонија</i>, Прокофјев С.:<i>Ромео и Јулија</i>, Шенберг, Стравински, Веберн	<u>Место реализације наставе</u> - Настава се реализује у учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> - Користити сва доступна наставна средства - Користити мултимедијалне презентације - Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу - Примењивати индивидуални рад, рад у паровима и рад у мањим групама
Опера и балет Оперета и мјузикл	- Значај корелације између текста, музичког и сценског извођења - Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних видова опере кроз историју	- Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. - Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. - Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	опере: Бизе Ж.: <i>Кармен</i>, Верди Ђ.: <i>Трубадур</i>, Росини Ђ.: <i>Севилски берберин</i>, Пучини: <i>Тоска</i>, Боеми, балети Чајковски П.И.: <i>Лабудово језеро</i>, <i>Успавана лепотица</i>, Прокофјев С.: <i>Ромео и Јулија</i> оперете Штраус Ј.: <i>Слепи миш</i> Мјузикли: Цигани лете у небо, Коса, Мама Миа, Чикаго...	Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз:
Традиционална музика(народне песме, игре, плесови)	- Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог тако и других народа - Развијање естетских критеријума код	Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине.	Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја. Кола и народне игре Србије и суседних земаља. Мокрањак Ст. Ст.: <i>Руковети</i>, Тајчевић М.: <i>Охридска легенда</i>	1. праћење остварености исхода 2. тестове знања

	ученика Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	- Народна музика интегрисана у забавну,електронску,цез и разне алтернативне правце. - извођачи: Биљана Крстић,састав Балканика,,Слободан Тркуља,Василиса,Кирил Џајковски...	<u>Оквирни број часова по темама</u> - класична музика (8 часова) - опера и балет;оперета и мјузикл (5 часова) - традиционална музика(6 часова) - цез и блуз музика (5 - 4 часова) - филм и филмска музика (5 - 4 часова) - хор, камерно и оркестарско извођење композиција (5 - 4 часова)
Цез и блуз музика Филм и филмска музика	- Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике(цез,блуз) - Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	- Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. - Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед Разликује саставе извођача(Соло глас-хор,Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	<i>Цез и блуз:</i> Луис Армстронг,Мајлс Дејвис;Били Холидеј;Џон Колтрејн,Чарли Паркер,Јован Маљковић,Шабан Бајрамовић... <i>Филм:</i> Моцарт <i>филмска музика:</i> Е.Мориконе: музика из филмова:<i>Амелија Пулен,Титаник,Ватрене улице,Клавир...</i>	
Хорско певање	Оспособљавање ученика за заједничко извођење	Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања	слободан избор композиција према могућностима извођача	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Ликовна култура
- Српски језик и књижевност
- Географија
- Историја

Назив предмета:

ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Годишњи фонд часова:

34 или 31

Разред:

трећи или четврти

Циљеви предмета:

1. Схватање односа човека и животне средине;
2. Разумевање структуре екосистема и биосфере;
3. Схватање концепта одрживог развоја;
4. Проширивање знања о различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Основни појмови екологије	• Проширивање знања о предмету истраживања и значају екологије • Схватање структуре екосистема/биосфере и процеса који се у њима одвијају • Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• дефинише предмет истраживања и значај екологије • објасни структуру екосистема • објасни процесе који се одигравају у екосистему • анализира међусобне односе организама у ланцима исхране • објасни структуру биосфере • анализира биогеохемијске циклусе у биосфери • утврђује значај биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	• Дефиниција, предмет истраживања и значај екологије • Структура екосистема • Процеси који се одигравају у екосистему • Биодиверзитет • Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела) Место реализације наставе • Кабинет за биологију, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа Препоруке за реализацију наставе • поштовање свих дидактичких принципа • примена наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких/еколошких
Животна средина и одрживи развој	• Проширивање знања о изворима и врстама загађивања животне средине	• наведе изворе загађивања животне средине • анализира врсте загађивања свог непосредног окружења • процени последице загађивања	• Извори загађивања животне средине • Последице загађивања животне средине • Заштита животне	

	- Разумевање концепта одрживог развоја - Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине - Развијање свести о последицама глобалних климатских промена	животне средине - објасни значај одрживог развоја - наведе облике енергетске ефикасности - наведе узроке нестајања биљних и животињских врста на територији Србије - испољи одговоран однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама - процени последице глобалних климатских промена	средине и одрживи развој Глобалне промене у животној средини и њихове последице	наставних екскурзија - комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава биологије) - реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти) Оцењивање Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката) Оквирни број часова по темама - основни појмови екологије (10/9 часова) - животна средина и одрживи развој (14/13 часова) - еколошка култура (10/9 часова) Број часова по теми потребно је прилагодити годишњем фонду часова.
Еколошка култура	- Проширивање знања о начинима и значају одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора - Схватање значаја правилне употребе производа - Разумевање различитих утицаја на здравље човека	- објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора - разликује адитиве опасне по здравље - објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине - процени значај употребе биоразградиве амбалаже - објасни начине и значај одлагања отпада - протумачи утицаје стреса, буке, психоактивних супстанци, брзе хране и физичке активности на здравље човека	- Уређење животног и радног простора - Потрошачка култура - Употреба ГМ хране - Утицај савременог начина живота на здравље човека	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија
- Физика
- Хемија
- Географија

Назив предмета: **ИЗАБРАНА ПОГЛАВЉА МАТЕМАТИКЕ**

Циљеви предмета:

9. Развијање логичког и апстрактног мишљења;
10. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
11. Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
12. Формирање основа за наставак образовања;
13. Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења;
14. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности.

Годишњи фонд:

68 часова

Разред:

трећи

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Планиметрија	• Проширивање знања о планиметрији	• наведе и примени обрасце за обим и површину троугла • наведе и примени обрасце за обим и површину паралелограма, трапеза и правилног шестоугла • израчуна обим и површину правилног многоугла • израчуна полупречнике описане и уписане кружнице • наведе и примени обрасце за обим и површину круга • наведе и примени обрасце за дужину кружног лука и	• Обим и површина троугла • Херонов образац • Обим и површина паралелограма • Обим и површина трапеза • Обим и површина правилних многоуглова • Обим и површина круга • Дужина кружног лука • Површина кружног исечка, одсечка и прстена	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (68 часова) Место реализације наставе Настава се реализује у учионици или кабинету за математику

		површину кружног исечка		Препоруке за реализацију наставе • образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања • неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика • подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање • примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика • инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • Планиметрија: приликом обраде ове теме, бирати што више реалних примера. У оквиру дела теме који се односи на четвороуглове, обрадити и примере који се односе на тангентне и тетивне четвороуглове. • Ирационалне једначине и неједначине: наглашавати неопходност постављања услова за дефинисаност. Неједначине обрадити на једноставнијим примерима. • Системи линеарних једначина и детерминанте: у делу теме који се односи на системелинеарних једначина са параметрима, разматрати системе са једним,
Полиноми	• Проширивање знања о полиномима	• изврши операцију дељења два полинома • примени Безуову теорему на одређивање остатка дељења полинома • примени Безуову теорему на одређивање непознатих коефицијената полинома (ако је познат остатак дељења)	• Дељење полинома • Безуова теорема	
Ирационалне једначине и неједначине	• Стицање основних знања о ирационалним једначинама и неједначинама	• реши једноставније ирационалне једначине • реши једноставније ирационалне неједначине	• Ирационалне једначине (квадратни корен) • Ирационалне једначине (кубни корен) • Ирационалне неједначине	
Системи линеарних једначина и детерминанте	• Упознавање са појмом детерминанти и њиховим особинама • Проширивање знања о системима линеарних једначина	• израчуна детерминанту реда 2 и 3 • примени особине детерминанти на израчунавање детерминанте • примени Крамерову теорему на решавање система линеарних једначина (до 3 непознате) • реши једноставније системе линеарних једначина са параметром • разматра решења система линеарних једначина у зависности од вредности реалног параметра	• Детерминанте реда два и три • Особине детерминанти • Крамерова теорема за решавање система линеарних једначина • Решавање система линеарних једначина са реалним параметром	
Конусни пресеци	• Проширивање знања о	• наброји конусне пресеке и нацрта одговарајуће слике	• Конусна површ. Конусни пресеци	

	аналитичкој геометрији	• дефинише елипсу и наведе њену једначину • одреди жиже, ексцентрицитет и директрисе елипсе • одреди једначину елипсе из задатих услова • испита међусобни положај праве и елипсе • одреди једначину тангенте елипсе из задатих услова • дефинише хиперболу и наведе њену једначину • одреди жиже, ексцентрицитет и директрисе хиперболе • одреди једначину хиперболе из задатих услова • испита међусобни положај праве и хиперболе • одреди једначину тангенте хиперболе из задатих услова • дефинише параболу и наведе једначину параболе • одреди жиже, ексцентрицитет и директрису параболе • одреди једначину параболе из задатих услова • испита међусобни положај праве и параболе • одреди једначину тангенте параболе из задатих услова	• Једначина елипсе • Особине елипсе (жиже, ексцентрицитет и директрисе) • Узајамни положај праве и елипсе • Једначина хиперболе • Особине хиперболе (жиже, ексцентрицитет, полуосе и асимптоте, директрисе) • Узајамни положај праве и хиперболе • Једначина параболе • Особине параболе (жижа, параметар и директриса) • Узајамни положај праве и параболе	највише два параметра. • Конусни пресеци: на почетку теме обновити праву и кружницу. Обрадити и примере у којима се одређују једначине заједничких тангенти кривих, угао између кривих и геометријско место тачака које испуњавају одређене услове. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност ученика на часу; • усмену проверу знања; • писмену провера знања; • тестове знања. Оквирни број часова по темама • Планиметрија 15 часова • Полиноми 6 часова • Ирационалне једначине и неједначине 9 часова • Системи линеарних једначина 10 часова • Конусни пресеци 20 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8 часова.
--	------------------------	---	---	---

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Физика
- Рачунарство и информатика
- Рачунарска графика и мултимедија

Назив предмета:

ИЗАБРАНА ПОГЛАВЉА МАТЕМАТИКЕ

Годишњи фонд часова:

62 часа

Разред:

четврти

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да :	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Експоненцијалне и логаритамске једначине и неједначине	- Проширивање знања о експоненцијалним и логаритамским једначинама - Стицање знања о експоненцијалним и логаритамским неједначинама	- решит експоненцијалне једначине - решит једноставније експоненцијалне неједначине - решит логаритамске једначине - решит једноставније логаритамске неједначине	- Експоненцијалне једначине - Експоненцијалне неједначине - Логаритамске једначине - Логаритамске неједначине	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (62 часа) Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија Експоненцијалне и логаритамске једначине и неједначине: наглашавати
Комбинаторика	Стицање основних знања из комбинаторике	- примени правило збира и правило производа - одреди број пермутација датог скупа - одреди број варијација датог скупа - одреди број комбинација датог скупа - напише пермутације (варијације, комбинације) датог скупа од највише четири члана - одреди k-ти биномни коефицијент у развоју бинома на n-ти степен - одреди непознати члан у развоју бинома на n-ти	- Комбинаторика. Правило збира и правило производа - Пермутације - Варијације - Комбинације - Биномни образац	

		степен који задовољава дате услове		неопходност постављања услова за дефинисаност. Неједначине обрадити на једноставнијим примерима.
Вероватноћа и статистика	• Стицање основних знања из вероватноће и статистике	• уочи случајне догађаје • препозна који су догађаји могући, повољни, сигурни, немогући • израчуна вероватноћу догађаја (статистичка и класична дефиниција вероватноће) • одреди условну вероватноћу догађаја А у односу на догађај В • објасни и примени формулу тоталне вероватноће • објасни и примени Бајесову формулу • наведе пример случајне променљиве • примени биномну расподелу • примени нормалну расподелу • израчуна нумеричке карактеристике случајних променљивих (математичко очекивање, дисперзију, медијану и мод) • препозна основне појмове статистике • формира статистичке табеле и на основу њих графички приказује податке • израчуна одређене карактеристике случајног	• Случајни догађаји. Простор елементарних догађаја • Статистичка и класична дефиниција вероватноће • Условна вероватноћа • Формула тоталне вероватноће. Бајесова формула • Случајне променљиве. Дискретне случајне променљиве и биномна расподела • Непрекидне случајне променљиве и нормална расподела • Нумеричке карактеристике случајних променљивих (математичко очекивање, дисперзија, медијана, мод) • Статистика. Основни појмови • Формирање статистичких табела и графичко приказивање података • Карактеристике емпиријске	• Комбинаторика: при решавању задатака пребројавања разматрати варијације, пермутације и комбинације са и без понављања. Користити што више конкретних примера из живота. • Вероватноћа и статистика: при обради новог градива користити што више конкретних примера изживота. • Диференцијалне једначине: изабрати једноставније примере диференцијалних једначина. У делу теме који се односи на диференцијалне једначине другог реда обрадити само једначине облика $y'' = f(x)$ Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 5. активност ученика на часу; 6. усмену проверу знања; 7. писмену проверу знања; 8. тестове знања. Оквирни број часова по темама • Експоненцијалне једначине и неједначине 10 часова • Комбинаторика 12 часова • Вероватноћа и статистика 20 часова • Диференцијалне једначине 12 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8 часова.

		узорка (аритметичку срдину узорка, медијану узорка, мод узорка и дисперзију узорка)	расподеле (аритметичка срдину узорка, медијану узорка, мод узорка, дисперзија узорка)	
Диференцијалне једначине	• Стицање основних знања о диференцијалним једначинама	• објасни појам диференцијалне једначине • препозна тип диференцијалне једначине и примени одговарајући начин решавања • примени знања о изводима и интегралима на решавање диференцијалних једначина	• Појам диференцијалне једначине • Диференцијална једначина која допушта раздвајање променљивих • Хомогена диференцијална једначина • Линеарна диференцијална једначина • Бернулијева диференцијална једначина • Диференцијална једначина другог реда	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Физика
- Рачунарство и информатика
- Основе електротехнике
- Теорија телекомуникација

Назив предмета: **ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**

Годишњи фонд часова: **68или 62**

Разред: **трећили четврти**

Циљеви предмета:

8. Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
9. Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
10. Развијање индивидуалног и националног идентитета;
11. Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
12. Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
13. Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
14. Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Село и град некад и сад	- Проширивање знања о променама у начину живота градског и сеоског становништва кроз историју. - Уочавање сличности и разлика у животу градског и сеоског становништва кроз историју. - Разумевање односа села и града у прошлости и	- уочи основна обележја различитих типова насеља од праисторије до савременог доба; - изведе закључак о значају настанка градова; - лоцира на историјској карти најзначајније античке, средњовековне и модерне градове у свету, Европи и Србији; - опише начин живота у граду у различитим историјским периодима (на примеру Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона,	- Насеља у праисторији (примери Винче и Лепенског Вира). - Живот у античким градовима (примери Вавилона, грчких полиса, Александрије, Рима...). - Живот у средњовековним градовима и селима (примери Цариграда, Венеције, Фиренце, Париза, Лондона, Београда...; средњовековни замак – у миру и за време опсаде; положај зависног сељака –обавезе становништва, порез, присилни рад – изградња путева, насипа, утврђења...; становање – грађевински материјали, начин градње, разлика у начину становања између села и града и између богатих и сиромашних; хигијенски услови, опасност од епидемија...). - Живот у градовима и селима у новом	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе: Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава. Место реализације наставе: - Теоријска настава реализујесе у учионици или одговарајућем кабинету. Оцењивање: Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања.

	садашњости. • Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. • Проширивање знања о животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX и XX веку.	Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...); • опише начин живот у српским градовима у XIX и XX веку (на примеру Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...); • опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку; • уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; • разуме значај и последице развоја модерних градова; • образложи најважније узроке и последице миграција село–град; • уочи разлике у начину становања између села и града кроз историју; • уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; бoемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије, кућни апарати; оплемињивање стамбеног простора). • Живот у српским градовима и селима у XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља” насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и	<u>Оквирни број часова по темама:</u> • Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом. <u>Препоруке за реализацију наставе:</u> • задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђених наставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, • структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, • за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, • садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити
--	---	--	---	---

			краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке),
Култураодевања и исхране некад и сад	• Проширивање знања о променама у начину одевања и исхрани кроз историју. • Уочавање промена у начину одевања код Срба кроз историју. • Уочавање улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја културе одевања од антике до савременог доба; • идентификује основна обележја културе одевања код Срба кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између села и града кроз историју; • наведе и упореди разлике у начину одевања између припадника различитих друштвених група кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	• Култура одевања од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевању код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевању, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, цинс као карактеристика одевања младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфери...). • Одевање код Срба кроз историју(материјали и тканине – кудеља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевању код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника различитих друштвених група; грађанско одело и европски узор у облачењу српског грађанског сталеза; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања). • Култура исхране од антике до данас (скупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране“).	• у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича“ богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, • посебно место у настави <i>историје</i> имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не

Војска, оружје и рат некад и сад	• Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. • Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. • Развијање критичког става према рату.	• уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; • разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; • уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; • уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; • разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); • аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	• Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појававатреног оружја – од примитивних пушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војковође). • Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	
Новац и банке кроз историју	• Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз историју. • Усвајање знања о улози новца и банака у свакодневном животу некад	• уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба; • изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; • уочи основна обележја историјата српског новца и банака кроз историју;	• Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). • Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у савременом потрошачком друштву...).	

	- и сад. - Проширивање знања о историји новца и развоју банкарства код Срба.	примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	- Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења” новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). - Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	
Верски живот и обичаји кроз историју	- Проширивање знања о веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. - Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. - Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. - Проширивање знања о веровањима и обичајима код Срба кроз историју.	- уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; - наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; - идентификује сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; - уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; - разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; - разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота код Срба кроз историју; - препозна и разуме основне одлике верског	- Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). - Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). - Религије Далеког истока. - Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). - Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православаца, муслимана, Јевреја; атеизам).	

		живота и обичаја код Срба кроз историју.		
Образовање и васпитање кроз историју	• Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. • Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. • Продубљивање знања о развоју образовања код Срба кроз историју.	• уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; • опише развој система образовања и васпитања кроз историју; • опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; • упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; • изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; • препозна међусобну условљеност степена привредног развоја и квалитета образовања.	• Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). • Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). • Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). • Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устанничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	
Комуникације, путовања и туризам некад и сад	• Уочавање значаја комуникација и њиховог развоја у историји друштва. • Разумевање утицаја комуникација на упознавање и	• опише развој комуникација од праисторије до савременог доба; • наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; • изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз	• Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари; значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација, гостинице и хотели,	

	приближавање држава, народа и њихових култура.	историју; • разуме последице развоја модерних комуникација; • изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; • користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; • уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.	бање).	
Друштвени и породични живот кроз историју	• Продубљивање знања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. • Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном живота некад и сад. • Проширивање знања о друштвеном и породичном	• идентификује основна обележја друштвеног живота од антике до данас; • идентификује основна обележја породичног живота од антике до данас; • наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; • наведе основна обележја породичног живота код Срба кроз историју; • упореди карактеристике	• Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). • Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања, радни и нерадни дани; различити облици друштвених активности на селу и у граду...).	

	животу код Срба кроз историју.	друштвеног и породичног живота у различитим периодима; • уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; • истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу на раније епохе.	• Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). • Породични односи код Срба кроз историју(положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	
Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју	• Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју. • Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. • Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије у Србији. • Уочавање значаја фотографије, филма, радија	• уочи основна обележја развоја фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; • изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; • опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; • разуме последице развоја фотографије, филма, радија и телевизије.	• Значај фотографије, филма, радија и телевизије (као техничких достигнућа, начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). • Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи; прва филмска пројекција, филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). • Фотографија, филм, радио и телевизија у Србији некад и сад (делатност дворског фотографа	

	и телевизије као историјских извора.		Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	
Брига о телу и здрављу кроз историју	• Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. • Уочавање утицаја економског и културног развитка на степен здравствене културе. • Проширивање знања о развоју здравствене културе код Срба.	• уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; • уочи основна обележја развоја здравствене културе код Срба кроз историју; • наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; • разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; • разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	• Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари, домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). • Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	
Грбови и заставе некад и сад	• Продубљивање знања о развоју грбова и застава и њиховом	• уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју; • уочи основна обележја развоја грбова и застава	• Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава грбова у XII веку –	

	значају у историји. Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	код Срба кроз историју; - изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; - наведе најчешће хералдичке симболе; - опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – <i>вексилум</i> – застава римских царева, <i>лабарум</i> – застава Константина Великог; основни елементи застава). Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	
Спорт некад и сад	- Проширивање знања о развоју спортског живота кроз историју. - Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад. - Проширивање знања о развоју	- уочи основна обележја спорта од антике до савременог доба; - разуме улогу и значај спорта у људском друштву; - именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; - наведе и упореди карактеристике спортских надметања у различитим периодима;	- Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). - Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на	

	спортског живота код Срба.	опише развој спортског живота код Срба.	међународним такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	
--	----------------------------	---	--	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Географија
- Социологија са правима грађана
- Грађанско васпитање
- Верска настава

Назив предмета: **ФИЗИКА**

Годишњи фонд часова: **68**

Разред: **трећи**

- Циљеви предмета:
1. Развијање функционалне писмености - природно-научне и техничке;
 2. Проширивање и продубљивање знања о основним физичким појавама значајним за струку и разумевање основних физичких закона;
 3. Развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу;
 4. Развијање свести о значају експеримента при упознавању, разумевању и проверавању физичких законитости;
 5. Стицање способности за уочавање, формулисање и решавање једноставнијих проблема у струци;
 6. Схватање значаја физике за технику и природне науке;
 7. Развијање способности и вештина за примену знања из физике у струци;
 8. Стицање знања о природним ресурсима, њиховој ограничениости и одрживом коришћењу;
 9. Развијање правилног односа ученика према заштити, обнови и унапређењу животне средине;
 10. Стицање основних сазнања о процесима и производима различитих технологија;
 11. Развијање радних навика и одговорности.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Закони одржања	Схватање значаја закона одржања у физици	- разуме општи карактер и значај закона одржања у физици - зна основне законе одржања - разликује еластичан и нееластичан судар - изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	- Закон одржања масе, наелектрисања, енергије... - Изолован систем. Закони одржања импулса и момента импулса - Закон одржања енергије у механици - Еластичан и нееластичан судар - Демонстрациони огледи: - Закони одржања импулса (помоћу куглице са опругом или колица са епруветом у којој се вода загрева и испарава) - Закон одржања енергије. Максвелов диск - Лабораторијска вежба:	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава са демонстрационим огледима (63 часа) - Лабораторијске вежбе (5 часова)

			- Провера закона одржања енергије (колица са тегом)	
Основе молекулско кинетичке теорије гасова	• Стицање знања о молекулској структури супстанције и међумолекулским силама - Разумевање основних параметара гасног стања и гасних закона	• зна молекулску структуру супстанције и разуме деловање међумолекулских сила • разуме топлотно кретање молекула • разуме појам идеалног гаса • разуме и користи основне параметре гасног стања: притисак, запремина, температура • разуме изопроцесе и гасне законе - изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	• Молекулска структура супстанције. Међумолекулске силе • Топлотно кретање молекула. Температура (термометри). • Расподела молекула по брзинама • Идеалан гас. Притисак гаса • Једначина стања идеалног гаса. Изопроцеси и гасни закони • <i>Демонстрациони огледи:</i> – Брауново кретање. Рејлијев оглед - Изотермски процес • Лабораторијска вежба: Провера Шарловог закона	Место реализације наставе • Настава се реализује у учионици или у кабинету за физику Препоруке за реализацију наставе • користити сва доступна наставна средства • користити мултимедијалне презентације • упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу • подстицати ученике да раде рачунске задатке • примењивати рад у паровима и рад у мањим групама • мотивисати ученике да самостално решавају проблеме користећи истраживачки приступ научном образовању • континуирано упућивати ученике на примену физике у будућем позиву и свакодневном животу кроз примере из праксе
Флуиди (течности и гасови)	• Проширивање и продубљивање знања из статике и динамике флуида са посебним нагласком на примену у струци • Стицање знања о кретању тела кроз течности и гасове и примена у струци •	• разуме модел флуида и зна основне законе статике флуида • решава проблеме везане за динамику флуида и примењује хидродинамичке законе у струци • разуме кретање вискозних течности • разуме кретање тела кроз течности и гасове и стечена знања примењује у струци • разуме појам	• Модел флуида. Статика флуида (Паскалов закон, хидростатички и аеростатички притисак, сила потиска) • Динамика флуида (једначина континуитета, Бернулијева једначина) • Кретање вискозне течности . Ламинарно и турбулентно кретање, Рејнолдсов број. Проток (Поазјеов закон) • Кретање тела кроз течност или гас (Стоксов закон) • Површински напон течности. Квашење – Капиларне појаве.	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања Оквирни број часова по темама • Закони одржања (10 часова) • Основе молекулско кинетичке теорије гасова (18 часова)

		површинског напона течности изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	<i>Демонстрациони огледи:</i> - Архимедов закон - Истицање вискозне течности - Слободни пад куглице у вискозној средини - Површински напон и капиларне појаве. Спојени судови	- Флуиди (течности и гасови) (20 часова) - Основе топлотне физике (15 часова) - Лабораторијске вежбе (5 часова)
Основе топлотне физике	Стицање знања о основним појмовима и величинама топлотне физике	- разликује појмове температура и топлота - разуме и користи физичке величине количина топлоте и специфични топлотни капацитет - познаје различите механизме преноса топлоте - разликује линеарно и запреминско ширење тела при загревању - разликује агрегатна стања и разуме појаве промене агрегатног стања са температураом	- Температура, унутрашња енергија, количина топлоте и специфични топлотни капацитет - Механизми преноса топлоте - Линеарно и запреминско ширење чврстих тела при загревању - Ширење течности при загревању - Промене агрегатног стања: топљење, очвршћавање, испаравање, кондензација <i>Демонстрациони оглед:</i> - Демонстрација различитих механизма преноса топлоте - Демонстрација линеарног и запреминског ширења тела при загревању - Демонстрација промене агрегатног стања	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Сви стручни предмети у којима се примењује физика
- Хемија
- Биологија

Назив предмета: **ФИЗИКА**

Годишњи фонд часова: **62**

Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура и основна својства чврстих тела	• Стицање знања о структури чврстих тела • Разумевање физичких промена које настају при деформацији и загревању чврстих тела	• разуме структуру чврстих тела и међумолекулске силе • разликује кристална и аморфна тела и зна основна својства кристалне структуре • разуме Хуков закон и зна да га примени у струци • зна законе топлотног ширења чврстих тела • схватање промене агрегатног стања чврстих тела • изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује	• Кристална и аморфна тела. Основна својства кристалне структуре • Механичке деформације тела. Хуков закон – примена • Топлотно ширење чврстих тела. Закони линеарног и запреминског ширења чврстих тела • Промене агрегатних стања чврстих тела и њихов графички приказ. Специфичне топлоте фазних прелаза • <i>Демонстрациони огледи:</i> - Образовање кристала (хидрохинон - микропројекције)	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања <u>Облици наставе</u> Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава са демонстрационим огледима (54 часа) • Лабораторијске вежбе (8 часова) <u>Место реализације наставе</u> • Настава се реализује у учионици

		наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	- Ширење чврстих тела при загревању • Лабораторијска вежба: - Одређивање модула еластичности жице	или у кабинету за физику <u>Препоруке за реализацију наставе</u> • користити сва доступна наставна средства • користити мултимедијалне презентације • упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу • подстицати ученике да раде рачунске задатке • примењивати рад у паровима и рад у мањим групама • мотивисати ученике да самостално решавају проблеме користећи истраживачки приступ научном образовању • континуирано упућивати ученике на примену физике у будућем позиву и свакодневном животу кроз примере из праксе
Таласна оптика	• Продубљивање знања из таласне оптике	• разуме дуалистичку природу светлости • разуме појаве интерференције, дифракције и поларизације светлости • изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	• Дуалистичка природа светлости • Таласна оптика. Интерференција светлости • Дифракција светлости. Дифракциона решетка • Дисперзија светлости кроз призму. Врсте оптичког спектра • Апсорпциона спектрометрија. Апсорпција светлости, Ламберг – Беров закон. Параметри апсорпционе спектрометрије • Поларизација светлости при одбијању (Брустеров закон) и преламању (Николова призма). Обртање равни поларизације. Сахариметар <i>Демонстрациони оглед:</i> - Дисперзија светлости (помоћу призме) • Лабораторијска вежба: - Одређивање таласне дужине монохроматске светлости помоћу оптичке решетке	<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања
Елементи квантне, атомске и нуклеарне физике	• Продубљивање знања из квантне физике • Проширивање знања о структури атома и језгра • Схватање емисије и апсорпције	• разуме основне поставке квантне физике • разуме појам кванта енергије и појам фотона • зна шта је фотоелектат и Комптонов ефекат • зна принцип рада фотоћелије	• Топотно зрачење. Закони зрачења апсолутно црног тела • Квант енергије. Маса, импулс и енергија фотона • Фотоелектат. Ајнштајнова једначина • Комптонов ефекат • Фотоћелија.	<u>Оквирни број часова по темама</u> • Структура и основна својства чврстих тела (10 часова) • Таласна оптика (14 часова) • Елементи квантне, атомске и нуклеарне физике (30 часова) • Лабораторијске вежбе (8 часова)

	зрачења • Разумевање закона радиоактивног распада и карактеристика радиоактивног зрачења	• разуме таасно–честични дуализам микрочестица • разуме квантни модел атома • зна како настаје емисија и апсорпција зрачења • зна примену рендгенског зрачења и заштиту од зрачења • зна принцип рада ласера и његову примену • познаје својства суперпроводника и њихову примену • зна како настаје радиоактивно зрачење, врсте зрачења и примену • схвата значај заштите од радиоактивног зрачења	Фотомултипликатор • Корпускуларно-таласни дуализам микрочестица. Де Брољева релацијада светлости • <i>Демонстрациони оглед:</i> - Фотоефекат • Дискретни спектар атома водоника. Борови постулати и Боров модел атома водониковог топа. Франк-Херцов оглед. • Квантно-механичка теорија атома: главни, споредни и магнетни квантни број • Спин електрона. ШтернГерлахов оглед. • Вишеелектронски атоми и Паулијев принцип. Структура периодног система елемената • Закочно и карактеристично рендгенско зрачење. • Апсорпција рендгенског зрачења, физиолошки ефекат и заштита од зрачења • Рендгенски апарати, примена у дијагностици и терапији Лабораторијска вежба –Калибрација спектроскопа и идентификација водониковог спектра –Одређивање Ридбергове константе (помоћу водоникове лампе и дифракционе решетке • Ласери, принцип рада, врсте и својства. Примена ласера у медицини и стоматологији	
--	---	--	---	--

			Лабораторијска вежба — Одређивање угаоне дивергенције ласерског снопа. • Зонска теорија кристала. Енергијске зоне у чврстом телу. Зонски модели метала и диелектрика. Расподела слободних електрона по енергијама у металу. • Квантна теорија проводљивости метала. Суперпроводљивост. Лабораторијске вежба —Одређивање Планкове константе (помоћу LED диоде) • Природна радиоактивност. Алфа-, бета- и гама распад. • Закон радиоактивног распада. Активност радиоактивног извора. • Радиоактивни нивои и радиоактивна равнотежа. • Апсорпција радиоактивног зрачења, физиолошки ефекат, заштита • Дозиметрија јонизујућег и радиоактивног зрачења. Толерантне дозе и заштита • Вештачка радиоактивност. Општа својства нуклеарних реакција. Примери реакција (откриће протона и неутрона, интеракције неутрона са језгром, трансуранијски елементи). • Акцелератори честица. • Нуклеарна енергетика. Фисија. Нуклеарни реактори. Реакције фузијена звездама. Конфинирање	
--	--	--	--	--

			плазме. • Нуклеарне и термонуклеарне бомбе. <i>Демонстрациони оглед:</i> • Детекција радиоактивног зрачења. Лабораторијске вежбе • Мерење активности.	
--	--	--	---	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Сви стручни предмети у којима се примењује физика
- Хемија
- Биологија

Назив предмета: **ЛОГИКА СА ЕТИКОМ**

Годишњи фонд часова: **68 или 62**

Разред: **трећи или четврти**

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА:

1. Стицање основних знања о логици и етици и схватање значаја тих знања за јасно размишљање и развој личности;
2. Упознавање са елементима и законима логики и разумевање улоге коју логика има у науци и свакодневном животу;
3. Разумевање појмова који се јављају у етичким расправама и развијање сензибилитета за етичка питања савременог друштва;
4. Оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и формирање ставова о друштвеним проблемима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА
Увод у логику	Увођење ученика у предмет логики	- препозна да и сам већ користи логику као и граматику - разликује мишљење од маште, надања, опажања и наводи примере из свакодневног живота - искаже дефиницију логики, разуме и опише у чему се састоји формални карактер логики - разликује принципе мишљења, наведе примере за основне логичке принципе и симболички их приказује	- Појам и подела логики. - Логика као наука о форми мишљења - Основни логички принципи (идентитет, непротивуречност и и искључење трећег)	- На почетку теме упознати са циљем, исходима наставе, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализира следеће облике наставе: теоријска настава (час) Место реализације - Теоријска настава радионице се реализују у учионици Препоруке за реализацију наставе - Дијалог са ученицима, самостални рад
Формална логика: - појам - суд - закључак	- Развој сазнања о појму и односима међу појмовима - Упознавање ученика са структуром суда, врстама судова и односима између судова - Оспособљавање ученика за логичко закључивање	- увиди разлику између појма, термина, опажаја, предмета, представе - разликује обим и садржај појма, увиђа однос између обима и садржаја, наводи пример за обим и садржај и дефинише обим и садржај појма - препознаје и именује појмове, набраја их, уочава разлику између појединачних и општих појмова - препознаје односе међу појмовима и именује их (субординација, координација, контрарност) и графички приказује односе међу појмовима - наведе делове дефиниције - даје примере дефиниције из своје струке - разликује прешироку и преуску дефиницију - разликује чланове деобе од принципа деобе - увиди значај принципа деобе самостално изводи	- Разлика између појма, ствари и представе, Врсте појмова - Обим и садржај појма - Односи међу појмовима - Дефиниција и деоба - Суд и врсте судова - Истиносна вредност сложених судова (негација, конјункција, дисјункција, импликација и еквиваленција) - Комбинована подела судова, расподељеност појма - Односи међу судовима (логички квадрат) - Врсте закључивања - Непосредно закључивање –	теоријска настава (час) Место реализације - Теоријска настава радионице се реализују у учионици Препоруке за реализацију наставе - Дијалог са ученицима, самостални рад

		једну деобу • разликује субјекат и предикат суда и увиђа значај копуле за квалитет суда • препознаје форму сложеног суда, разликује и именује логичке везнике (негација, конјункција, дисјункција, импликација и еквиваленција) и наводи примере • разликује квантитет и квалитет суда, препознаје форму а,е,и,о суда и наводи примере • именује односе међу судовима • препознаје индуктивно, дедуктивно и закључивање по аналогији на примерима из свакодневног живота • увиђа да и сам користи наведене форме закључивања, именује их и разликује • демонстрира конверзију и обверзију на примерима • наведе и објасни четири фигуре силогизма • изводи задате модусе силогизма • излаже примере за хипотетички и дисјунктивни силогизам • повезује форме закључивања у облику доказа	конверзија, обверзија, логички квадрат • Посредно закључивање – индукција, аналогија и дедукција • Фигуре категоричког силогизма, модуси категоричког силогизма • Хипотетички и дисјунктивни силогизам • Доказ • Примери индуктивног и дедуктивног закључивања у наукама.	организовање • Користити акт из штампе и др • Користити акт везане за струку Оцењивање Вредновање оствареног исхода вршити кроз: 1. Опажања настава 2. Питања - одговори Оквирни број часова по темама • 1 (3 часа) • 2 (7+ 7+11 ч) • 3 (6 часова) • 4 (4 часова) • 5 (14 часова) • 6 (16 часова) Број часова по теми прилагодити укупно 16 часова.
Логичке грешке	• Оспособљавање ученика за уочавање грешака у аргументацији, закључивању и доказивању	• разликује случајне од намерних логичких грешака • примењује форме закључка и доказа • препознаје и именује логичке грешке: увођење четвртог појма у силогизам, нерасподељен појам, замена теза, argumentum ad hominem, post hoc ergo propter hoc.	• Паралогизми и софизми • Грешке у закључку • Грешке у доказу • Грешке у аргументацији	

Појам и значај етике	Развој сазнања о појму и предмету етике, значају моралних норми за живот појединца у друштву	- набраја правила (норме) из различитих сфера живота - издваја правила која слободно прихватамо и разликује их од оних која имају спољашње порекло - дефинише предмет етике	- Настанак и предмет етике - Појам норме и појам морала - Разлика између обичајних, правних и етичких норми	
Лични идентитет, слобода и одговорност	- Развој сазнања о идентитету, формирању идентитета и о флуидности идентитета преко социјалних улога - Развој способности идентификовања разликовања појмова пол и род и утицај културе на формирање појмова пола и рода (разлике у културама) - Формирање става о улози медија у креирању идентитета	- набраја како се све манифестује лични идентитет - разликује утицаје који формирају лични идентитет (разликује род и пол) - увиђа колика је моћ визуелног идентитета - препознаје утицај медија на креирање визуелног идентитета - уочава разлику између модних и етичких императива - супротставља медијски наметнуте животне идеале и етичке вредности	- Улога визуелног идентитета у формирању личног идентитета - међусобни утицаји - Појмови пола и рода - Утицај медија на релативизацију етичких вредности - Естетски и етички идеал - Тело и интервенције на телу - Сајбер идентитет, морал и слобода избора	
Основне етичке норме и вредности	Упознавање ученика са основним етичким нормама и вредностима и развијање личног вредносног система	- препознаје важније људске вредности - разликује слободне од самовољних и наметнутих поступака - схвата постојање слободе избора као услова моралног поступања - разуме везу између избора и одговорности - упоређује одговорне и неодговорне поступке - може да расправља о томе да ли је извор морала у нама или изван нас (аутономна и хетерономна етика) - увиђа разлику између основних етичких праваца	- Пријатељство - Верност - Породица - Љубав - Морално добро - Донација органа - Сурогат мајка - Клонирање	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање
- Српски језик и књижевност
- Историја

На основу члана 79. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13),

министар просвете, науке и технолошког развоја доноси

**ПРАВИЛНИК
О ДОПУНИ ПРАВИЛНИКА О НАСТАВНОМ ПЛАНУ И ПРОГРАМУ СТРУЧНИХ ПРЕДМЕТА СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА
У ПОДРУЧЈУ РАДА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА**

Члан 1.

УПравилнику о наставном плану и програму стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Електротехника („Просветни гласник”, број 7/12), после наставног плана и програма стручних предмета за образовни профил: електричар, додаје се наставни план и програм стручних предмета за први разред за образовне профиле: електротехничар телекомуникација и електротехничар за електронику на возилима.

Наставни план и програм стручних предмета средњег стручног образовања за први разред за образовне профиле електротехничар телекомуникација и електротехничар за електронику на возилима одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Даном ступања на снагу овог правилника престају да важе:

1. Правилник о наставном плану и програму огледа за образовни профил електротехничар телекомуникација („Просветни гласник” бр. 9/07 и 5/11), у делу који се односи на наставни план и програм стручних предмета за први разред;
2. Правилник о наставном плану и програму огледа за образовни профил електротехничар за електронику на возилима („Просветни гласник” бр. 13/04, 12/05, 8/06, 3/07, 5/11, 7/12 и 2/13), у делу који се односи на наставни план и програм стручних предмета за први разред;
3. Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада електротехника („Просветни гласник”, бр. 4/93, 1/94, 1/95, 7/95, 7/96, 3/01, 8/02, 3/03, 1/05, 7/05, 2/07, 4/07, 10/07, 7/09, 3/13, 11/13 и 14/13), у делу који се односи на наставни план и програм стручних предмета за први разред за образовни профил електротехничар телекомуникација.

Члан 3.

Ученици који су уписани у средњу школу закључно са школском 2013/2014. годином у подручју рада Електротехника за образовни профил: електротехничар телекомуникација и образовне профиле: електротехничар телекомуникација – оглед и електротехничар за електронику на возилима – оглед, у четворогодишњем трајању, стичу образовање по наставном плану и програму који је био на снази до ступања на снагу овог правилника – до краја школске 2017/2018. године.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Број: 110-00-206/2014-02

У Београду, 31. јула 2014.

М И Н ИСТАР

др Срђан Вербић

НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАР ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

СТАНДАРД КВАЛИФИКАЦИЈЕ

- 1. Назив квалификације:** Електротехничар телекомуникација
- 2. Сектор - подручје рада:** Електротехника
- 3. Ниво квалификације:** IV
- 4. Сврха квалификације:** Инсталирање и одржавање уређаја и опреме, припрема пројектне и техничке документације телекомуникационих система по упутствима инжењера
- 5. Начин стицања квалификације:**
Квалификација се стиче након успешно завршеног процеса средњег стручног образовања.
- 6. Трајање:**
Програм средњег стручног образовања за стицање квалификације траје четири године.
- 7. Начин провере:**
Достигнутост исхода програма средњег стручног образовања се проверава на матурском испиту који спроводи средња школа.
- 8. Заснованост квалификације:**
Квалификација се заснива на опису рада, циљевима стручног образовања и исходима стручног образовања.

8.1. Опис рада

Дужности - стручне компетенције:

- Извршавање послова у процесу развоја и производње телекомуникационих уређаја
- Припрема пројектне и техничке документације телекомуникационих система по упутствима инжењера
- Инсталирање уређаја и опреме у телекомуникационим системима
- Одржавање телекомуникационе опреме
- Вођење евиденција

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
Извршавање послова у процесу развоја и производње телекомуникационих уређаја	- Пројектовање штампаних кола ("плоче") - Монтирање ("пуњење") штампаних плоча - Пуштање у рад ("оживљавање") штампаних плоча (тестирање) - Имплементирање штампаних плоча у одговарајуће уређаје и/или системе - Контрола и праћење процеса серијске производње
Припрема пројектне и техничке документације телекомуникационих система по упутствима инжењера	- Прикупљање података на терену потребних за израду пројекта - Разрадаједноставнијих детаља пројекта - Графичка и текстуална обрада пројекта - Израда предмера и предрачуна - Припрема и изменатехничке документације телекомуникационих уређаја - Припрема и измена пројектне документације телекомуникационих система - Израда понуде
Инсталирање уређаја и опреме у телекомуникационим системима	- Припрема опреме и материјала према техничкој документацији - Постављање (монтирање) уређаја - Проверавање исправности појединачних уређаја - Конфигурисање опреме - Интегрисање опреме - Обављање завршног тестирања пре пуштања у рад - Пуштање система у рад (уз надзор инжењера)
Одржавање телекомуникационе опреме	- Мерење на кључним тачкама (по налогу) - Утврђивање места и врсте квара - Отклањање неисправности на уређајима и систему

Дужности - стручне компетенције	Задаци - јединице компетенција
	- Вођење администрације о уређајима, систему и мерној опреми - Праћење исправности рада система током експлоатације - Извештавање о стању телекомуникационе опреме
Вођење евиденција	- Евидентирање кварова - Евидентирање потребног материјала - Евидентирање утрошеног материјала - Евидентирање редовног одржавања - Евидентирање планираних активности - Евидентирање реализованих налога - Евидентирање извршених мерења - Вођење дневника рада на терену (обрачунавање радних налога по нормативу) - Контрола и праћење стања залиха потрошног материјала и резервних делова - Координирање са корисничким центром

8.1.1. Екстремни услови под којима се обављају дужности:

- екстремна температура (висока, ниска, честе промене и сл.).

8.1.2. Изложеност ризицима при обављању дужности:

- ризик од механичких повреда
- ризик од пада
- ризик од струјног удара.

8.2. Циљеви стручног образовања

- Циљ стручног образовања за квалификацију ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАР ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА је оспособљавање лица за инсталирање и одржавање уређаја и опреме и припрему пројектне и техничке документације телекомуникационих система по упутствима инжењера.

Неопходност сталног прилагођавања променљивим захтевима тржишта рада, потребе континуираног образовања, стручног усавршавања, развој каријере, унапређивања запошљивости, усмерава да лица буду оспособљавана за:

- примену теоријских знања у практичном контексту;
- примену сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- примену мера заштите животне средине у процесу рада;
- употребу информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду и свакодневном животу;
- преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу.

8.3. Исходи стручног образовања

Стручне компетенције	Знања	Вештине	Способности и ставови
По завршеном програму образовања, лице ће бити у стању да:			
извршава послове у процесу развоја и производње телекомуникационих уређаја	- објасни поступак израде штампаних плоча; - објасни функцију уређаја за који се израђује штампана плоча; - објасни технолошки поступак индустријске производње штампаних плоча;	- припрема подлоге за штампу израђује штампану плочицу према електричној шеми - монтира компоненте на штампану плочу - тестира исправност штампане плоче - врши замену компонената на штампаној плочи	- савесно, одговорно, уредно и прецизно обавља поверене послове; - ефикасно планира и организује време; - испољи позитиван однос према значају спровођења прописа и важећих стандарда у електротехници; - испољи позитиван однос према функционалности и техничкој исправности машина и уређаја које користи при обављању посла; - испољи љубазност, комуникативност, флексибилност у односу према сарадницима; - испољи иницијативност и предузимљивост у раду; - испољи аналитичност при обављању посла; - решава проблеме у раду; - испољи позитиван однос према професионално-етичким нормама и вредностима.
припрема пројектну и техничку документацију телекомуникационих система по упутствима инжењера	- наведе врсте различитих телекомуникационих система, објасни њихову структуру и принцип рада; - наведе врсте и објасни карактеристике опреме у оквиру различитих телекомуникационих система; - објасни улогу и врсте пројектне документације;	- прикупља и класификује информације за припрему пројектне и техничке документације за различите врсте ТК система и уређаја; - обради текстуални део пројектне и техничке документације; - обради графички део пројектне и техничке документације; - обради корисничка упутства за различите ТК уређаје; - изради спецификацију према захтеву;	
инсталира уређаје и опрему у телекомуникационим системима	- објасни функцију уређаја у ТК систему; - објасни принцип рада различитих ТК уређаја; - објасни поступак инсталације различитих ТК уређаја; - објасни процедуре пуштања у рад различитих ТК система;	- изводи телекомуникационе инсталације према пројектној документацији за различите врсте телекомуникационих система; - монтира, повеже и тестира уређаје и опрему; - конфигурише ТК уређаје према захтеву система; - рукује различитим врстама алата и мерних инструмената;	
одржава телекомуникациону опрему	- наведе врсте кварова и сметњи који се могу појавити у оквиру различитих телекомуникационих система и објасни њихове узроке;	- врши различита мерења у циљу утврђивања сметњи и кварова; - отклони сметње и кварове;	
води евиденције	- објасни значај вођења евиденције.	- попуњава евиденционе листове према захтеву посла; - попуњава сервисне записнике.	

2. НАСТАВНИ ПЛАН

I Наставни план за образовни профил ЕЛЕКТРОТЕХНИЧАР ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

		I РАЗРЕД						
		недељно			годишње			
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		5	3	4	185	111	148	
1.	Физика	2			74			
2.	Основе електротехнике	3	1		111	37		
3.	Рачунарска графика и мултимедија		2			74		
4.	Апликативни програми							
5.	Телекомуникациони водови							
6.	Електрична мерења							
7.	Електроника							
8.	Теорија телекомуникација							
9.	Техника дигиталног преноса							
10.	Комутациона техника							
11.	Приступне мреже и уређаји							
12.	Телекомуникациона мерења							
13.	Сигнално телекомуникациони системи							
14.	Системи преноса							
15.	Бежичне комуникације							
16.	Рачунарске мреже							
17.	Техничка документација							

18.	Предузетништво						
19.	Практична настава			4			148
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ							
1.	Изборни предмет према програму образовног профила						
Укупно: А2+Б		5	3	4	185	111	148
УКУПНО		12		444			

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова
Час одељенског старешине	74
Додатни рад *	до 30
Допунски рад *	до 30
Припремни рад *	до 30

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно
Трећи страни језик	2 часа недељно
Други предмети *	1-2 часа недељно
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	37
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	
Обавезне ваннаставне активности	2
Матурски испит	
Укупно радних недеља	39

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Основе електротехнике	37			15
	Рачунарска графика и мултимедија	74			15
	Практична настава		148		15

3. НАСТАВНИ ПРОГРАМ A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ФИЗИКА**

Годишњи фонд часова: **74**

Разред: **први**

- Развијање функционалне писмености - природно-научне и техничке;
- Стицање знања о основним физичким појавама значајним за струку и разумевање основних физичких закона;
- Развијање логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу;
- Развијање свести о значају експеримента при упознавању, разумевању и проверавању физичких законитости;
- Стицање способности за уочавање, формулисање и решавање једноставнијих проблема;
- Схватање значаја физике за технику и природне науке;
- Развијање способности и вештина за примену знања из физике у струци;
- Стицање знања о природним ресурсима, њиховој ограничениости и одрживом коришћењу;
- Развијање правилног односа ученика према заштити, обнови и унапређењу животне средине;
- Стицање основних сазнања о процесима и производима различитих технологија;
- Развијање радних навика и одговорности.

Циљеви предмета:

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у физику	- Схватање значаја физике као науке и њене повезаности са другим наукама и техником - Проширивање знања о физичким величина	- разуме значај физике као фундаменталне науке и њену везу са природним и техничким наукама - наведе основне физичке величине и њихове мерне јединице и објасни како се добијају јединице изведених физичких величина - разликује скаларне и векторске величине	- Физика – фундаментална природна наука - Физичке величине и њихове јединице - Скаларне и векторске величине	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава са демонстрационим огледима (70 часова) - Лабораторијске вежбе (4 часа) Место реализације наставе Настава се реализује у учионици или у кабинету за физику Препоруке за реализацију наставе - користити сва доступна наставна средства - користити мултимедијалне
Кинематика	Разумевање основних кинематичких величина и закона	- дефинише појмове референтни систем, путања, пређени пут, материјална тачка - разуме и користи појмове брзине и убрзања - разликује равномерно и равномерно убрзано	- Референтни систем - Подела кретања. Средња и тренутна брзина - Равномерно праволинијско кретање - Убрзање. Равномерно промјеново праволинијско кретање	

		праволинијско кретање и примењује законе кретања у једноставнијим примерима изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	<i>Демонстрациони оглед:</i> - Провера кинематичких закона праволинијског кретања помоћу колица, динамометра и тегова Лабораторијска вежба: - Провера закона равномерног и равномерно убрзаног кретања помоћу Атвудове машине	презентације - упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу - подстицати ученике да раде рачунске задатке - примењивати рад у паровима и рад у мањим групама - мотивисати ученике да самостално решавају проблеме користећи истраживачки приступ научном образовању - континуирано упућивати ученике на примену физике у будућем позиву и свакодневном животу кроз примере из праксе
Динамика	- Разумевање основних динамичких величина и Њутнових закона - Стицање основних знања о гравитацији	- разуме појмове масе, силе и импулса - формулише и примењује Њутнове законе - разликује масу од тежине тела - разуме појмове рада, енергије и снаге и њихову међусобну везу - схвати закон одржања механичке енергије и знаће да га примени при решавању једноставних проблема - примењује законе динамике у техници - наведе особине гравитационе силе - изведе лабораторијску вежбу, правилно и безбедно рукује наставним средствима, изврши потребне прорачуне и израчуна грешке при мерењу	- Основне динамичке величине: маса, сила и импулс - Први Њутнов закон – закон инерције - Други Њутнов закон – основни закон динамике - Трећи Њутнов закон – закон акције и реакције - Гравитациона сила - Тежина тела <i>Демонстрациони огледи:</i> - Мерење силе помоћу динамометра - Провера другог Њутновог закона помоћу колица, динамометра и тегова Лабораторијска вежба: - Провера другог Њутновог закона помоћу колица са тегом	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама - Увод у физику (3 часа) - Кинематика (13 часова) - Динамика (15 часова) - Кружно и ротационо кретање (14 часова) - Термодинамика (10 часова) - Електрично и магнетно поље (15 часова) - Лабораторијске вежбе (4 часа)
Кружно и ротационо	Стицање знања о физичким	дефинише центрипетално убрзање	- Центрипетално убрзање - Угаона брзина и угаоно	

кретање	величина и законима кинематике и динамике кружног и ротационог кретања	• разуме појмове период и фреквенција, угаона брзина и угаоно убрзање • схвати центрипеталну и центрифугалну силу, момент силе, момент инерције и момент импулса и наведе неке једноставне примере њихове примене	убрзање • Центрипетална и центрифугална сила • Момент силе, момент импулса и момент инерције • <i>Демонстрациони оглед:</i> – Демонстрација ротационог кретања помоћу Обербековог точка	
Термодинамика	• Упознавање и разумевање основних појмова и процеса у термодинамици	• разуме појмове унутрашња енергија и количина топлоте • дефинише термодинамичке принципе • разуме појам коефицијента корисног дејства	• Унутрашња енергија и топлота • I и II принцип термодинамике • Кофицијент корисног дејства • <i>Демонстрациони оглед:</i> – Демонстрација различитих механизма преноса топлоте	
Електрично и магнетно поље	• Проширивање знања о електричном пољу и његовим карактеристикама • Стицање знања о физичким величинама које дефинишу магнетно поље и карактеристикама магнетног поља сталних магнета и магнетног поља електричне струје	• схвати појам наелектрисања и знаће начине наелектрисавања тела и смисао закона о одржању наелектрисања • разуме Кулонов закон • разликује јачину електричног поља и електрични потенцијал, односно електрични напон и зна везу између јачине поља и потенцијала, односно напона • разуме појмове електричне линије силе и електрични флукс • зна чему је једнак рад електричне силе и везу између рада и електричног напона	• Наелектрисавање тела. Закон о одржању наелектрисања • Кулонов закон • Јачина електричног поља, електрични потенцијал • Хомогено и нехомогено електрично поље и њихово приказивање помоћу електричних линија силе. Електрични флукс • Рад у електричном пољу, веза између рада и електричног напона • Магнетно поље. Магнетна индукција и магнетни флукс • Електромагнетна индукција. Фарадејев закон електромагнетне индукције	

		• објасни особине магнетног поља сталних магнета и магнетног поља електричне струје • разуме појам магнетног флукса и појаву електромагнетне индукције	• <i>Демонстрациони огледи:</i> – Демонстрација поступака за наелектрисавање тела – Ерстедов оглед – Демонстрација електромагнетне индукције	
--	--	---	---	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Сви стручни предмети у којима се примењује физика
- Математика
- Рачунарство и информатика

ОСНОВЕ ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	111	37	0	0	0	148

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Стицање основних знања из области електростатике;
- Стицање основних знања из области једносмерних струја;
- Стицање основних знања из области електромагнетизма;
- Оспособљавање ученика за мерења из области електротехнике;
- Оспособљавање ученика за практичну проверу појава и закона из области електротехнике;
- Стицање основних знања о анализи, обради, представљању и интерпретацији резултата мерења;
- Стицање основних знања из области наизменичних струја, елемената у колу наизменичне струје и везе елемената;
- Стицање основних знања из области сложених кола;
- Стицање основних знања из области спрегнутих и осцилаторних кола;
- Стицање основних знања из области трофазних система.

3. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРЕДМЕТА

Први разред

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Електростатика	• Стицање основних знања о појавама у електротехници; • Стицање основних знања о појму наелектрисања и електричним својствима материје, о електричном пољу, основним карактеристикама и појавама у електричном пољу; • Стицање основних знања о напону и потенцијалу;	• наведе, прерачуна и употреби мерне јединице; • дефинише основна и електрична својства материје, као и појам електрицитета; • објасни појмове: количину електрицитета, наелектрисано тело; • објасни Кулонов закон и израчуна силу између два наелектрисана тела; • објасни и графички прикаже вектор поља у некој тачки поља; • објасни појам потенцијала и напона, израчуна потенцијал у електричном пољу и напон између две тачке; • објасни поларизацију и пробој диелектрика.	<u>ТЕОРИЈА:</u> • Појам мерних јединица. Међународни систем мерних јединица; • Структура материје (проводници, полупроводници и изолатори); • Наелектрисано тело (појам и количина наелектрисања); • Кулонов закон; • Електрично поље (графичко представљање електричног поља, јачина поља усамљеног тачкастог наелектрисања, хомогено електрично поље, вектор електричног поља); • Силе у електричном пољу; • Електрични потенцијал и електрични напон; • Рад сила у електричном пољу; • Поларизација диелектрика;	На почетку ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Реализација наставе</u> • теоријска настава (111 часова) • лабораторијске вежбе (37 часова) <u>Број часова по темама</u> (теорија + вежбе) • Електростатика (25 + 10) • Једносмерне струје (56 + 20) • Електромагнетизам (30 + 7) <u>Место реализације наставе</u> Учионица и лабораторија <u>Подела одељења на групе</u> Одељење се дели на групе приликом реализације вежби, у групи је до 15 ученика. <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • тестове знања, писмене задатке; • усмено излагање; • тестове практичних вештина.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Електростатика	• Стицање основних знања о капацитивности кондензатора, оптерећивању и растерећивању кондензатора; • Оспособљавање ученика за израчунавање еквивалентних капацитивности, напона и оптерећења у различитим везама кондензатора;	• објасни појам капацитивности; • израчуна капацитивност плочастог кондензатора; • израчуна еквивалентну капацитивност редне, паралелне и мешовите везе кондензатора; • израчуна појединачне напоне и оптерећења код редне и мешовите везе кондензатора.	• Капацитивност усамљеног проводника. • Капацитивност кондензатора (појам кондензатора, капацитивност плочастог кондензатора, оптерећивање кондензатора, пробој диелектрика, врсте кондензатора); • Везивање кондензатора (редно, паралелно и мешовито везивање кондензатора).	<u>Препоруке за реализацију наставе</u> Током реализације сваке теме увек се придржавати истог принципа: теоретски објаснити појаву или законитост, потврдити је рачунски (тамо где је то могуће) а онда извршити демонстрацију или мерења у лабораторији. Током трајања тема реализовати најмање три теста знања и два писмена задатка, један у првом и један у другом полугодишту. Предметни наставник може изменити до 10%, а уз сагласност Стручног већа до 20% препорученог садржаја. <u>Препоруке за реализацију теме Електростатика</u> На почетку наставе дати кратак увод у историјат развоја електротехнике. Структуру материје обрадити као наставак на претходно знање из физике и хемије. Редно, паралелно и мешовито везивање кондензатора објаснити на неколико примера а одмах након тога урадити вежбе у лабораторији. Приликом обраде ове теме урадити велики број задатака

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Електростатика	- Оспособљавање ученика за практичну проверу појава и закона из области електростатике; - Оспособљавање ученика за коришћење основних мерних инструмената.	- израчунава релативну и апсолутну грешку мерења; - обрађује и тумачи резултате мерења; - демонстрира понашање наелектрисаних тела; - демонстрира пуњење и пражњење кондензатора; - израчуна и измери еквивалентну капацитивност веза кондензатора. - примени мере заштите на раду.	<u>ВЕЖБЕ:</u> - Упознавање са лабораторијском опремом и инструментима; - Класификација мерних грешака, тачност мерења и обрада резултата мерења; - Наелектрисано тело; - Мерење капацитивности, пуњење и пражњење кондензатора; - Везивање кондензатора.	<u>Препоруке за реализацију вежби:</u> - Једна вежба се ради два спојена школска часа и за то време треба да се ураде сва мерења и обраде резултати. - У лабораторији треба да буде довољно радних места да за једним радним столом буду два до три ученика. - Извођење вежби усагласити са теоријском наставом тако да одговарајуће вежбе следе одмах након обраде теоријског градива. - Уколико је могуће, лабораторијска мерења потврдити рачунским путем, или урадити одговарајућу симулацију на рачунару. - У случају недостатка потребне опреме за неке вежбе, урадити одговарајућу симулацију. - Извештаје ученика о реализованим вежбама прегледати приликом провере практичних вештина. - Након сваког циклуса вежби, кроз индивидуални рад ученика, оценити ниво савладаности стечених практичних вештина. - Инсистирати на познавању и примени мера заштите у лабораторији <u>Препоруке за реализацију вежби у теми Електростатика</u> Пре почетка рада у лабораторији упознати ученике са опремом и инструментима и дефинисати мерне грешке. Детаљно објаснити ученицима обраду резултата мерења.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Једносмерне струје	• Стицање основних знања о елементима електричног кола и њиховој улози; • Оспособљавање ученика за израчунавање карактеристичних величина у електричним колима; • Стицање знања о основним законима електричног кола (Омов, I и II Кирхофов, Џулов закон); • Оспособљавање ученика за решавање простих и сложених електричних кола;	• дефинише једносмерну струју и појмове као што су позитивна и негативна струја, физички и технички смер струје; • израчуна јачину струје; • објасни и израчуна густину струје; • дефинише електрично коло и услов да у колу тече струја; • објасни елементе електричног кола; • објасни електромоторну силу генератора; • објасни и израчуна електричну отпорност; • наведе врсте отпорника; • објасни електричну проводност; • дефинише, објасни и примењује Омов закон; • опише мерење струје, напона, отпора, снаге и рада; • дефинише, објасни и примени Први Кирхофов закон; • дефинише и примени Џулов закон; • израчуна снагу и рад помоћу Џуловог закона; • решава проста кола са реалним генератором; • израчуна снагу генератора и снагу пријемника; • објасни режиме рада генератора; • решава различите везе реалних генератора; • дефинише струјни генератор; • објасни претварање струјног генератора у напонски и обрнуто; • израчуна еквивалентну отпорност различитих веза отпорника; • решава проста кола помоћу уопштеног Омовог закона;	ТЕОРИЈА: • Појам једносмерне електричне струје (дејства електричне струје, јачина и густина електричне струје); • Појам електричног кола и његови елементи (електрични генератор, електромоторна сила генератора, пријемник, прекидач, проводници); • Отпорници (електрична отпорност, отпорност проводника, зависност отпорности од температуре, електрична проводност); • Омов закон (референтни смер струје и напона); • Мерење струје и напона; • Први Кирхофов закон; • Џулов закон; • Електрични рад и електрична снага; Мерење електричне снаге; • Решавање простог кола са реалним генератором; • Снага генератора, снага пријемника, коефицијент корисног дејства генератора; • Режиме рада генератора (режим празног хода, кратког споја и режим максималне корисне снаге); • Напонски генератор (редна и паралелна веза генератора, еквивалентни генератор); • Струјни генератор (идеалан и реалан струјни генератор); • Претварање струјног генератора у напонски и обрнуто; • Везивање отпорника (редно, паралелно и мешовито везивање отпорника);	Препоруке за реализацију наставе за тему Једносмерне струје На почетку ове теме објаснити физичку суштину струје, физички и технички смер, позитивну и негативну струју. Дати практичне вредности за густину струје које се сусрећу код електричних инсталација, трансформатора и сл. Приликом обраде ове теме урадити велики број задатака. Код решавања сложених кола увежбати писање потребних једначина за формирање система једначина, а решавати само системе једначина са три непознате величине. Објаснити претварање напонског генератора у струјни и обрнуто па затим показати како се решавају сложена кола на тај начин.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Једносмерне струје	- Оспособљавање ученика за практично проверавање појава и закона из једносмерних струја; - Оспособљавање ученика за мерење електричних величина.	- дефинише, објасни и примени Други Кирхофов закон; - одреди напон између две тачке у колу и потенцијале у колу; - напише систем једначина за решавање сложеног кола; - решава сложено коло са две контуре директном применом Првог и Другог Кирхофовог закона; - решава сложена кола претварањем струјног генератора у напонски и обрнуто. - употребљава мерне аналогне и дигиталне инструменте (амперметар, волтметар, омметар); - покаже дејства електричне струје; - измери напон, струју и електрични отпор у колу; - измери снагу у колу; - провери Омов закон; - провери Први и Други Кирхофов закон; - измери електромоторну силу, напон на отптерећеном генератору и унутрашњу отпорност генератора; - израчуна и измери еквивалентну отпорност различитих веза отпорника; - решава просто коло са више генератора и провери решења мерењем; - решава сложено коло и провери решења мерењем; - примени мере заштите на раду.	- Уопштени Омов закон (решавање кола помоћу уопштеног Омовог закона); - Други Кирхофов закон (појам сложеног електричног кола, дефиниција Другог Кирхофовог закона, одређивање напона између две тачке у колу, одређивање потенцијала у колу); - Решавање сложених кола (директном применом Првог и Другог Кирхофовог закона, као и претварањем напонског генератора у струјни и обрнуто). <u>ВЕЖБЕ:</u> - Упознавање са мерном опремом и инструментима. Коришћење аналогног и дигиталног мерног инструмента; - Мерење напона, струје и електричног отпора; - Мерење снаге; - Омов закон; - Први и Други Кирхофов закон; - Везе отпорника; - Напонски и струјни разделник; - Зависност отпорности од температуре.	<u>Препоруке за реализацију вежби у теми Једносмерне струје</u> Пре почетка мерења, упознати ученике са инструментима и прибором који ће бити коришћен (амперметром, волтметром, омметром, потенциометром, реостатом, изворима напајања...) и објаснити им како се читавају аналогни а како дигитални инструменти.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
	• Стицање основних знања о магнетним својствима материје, магнетном пољу, електромагнетизму и његовој практичној примени;	• објасни појам магнета, магнетног поља; • графички представи магнетно поље; • објасни магнетна својства материје; • наведе поделу магнетних и феромагнетних материјала; • објасни и израчуна магнетну индукцију струје у правом проводнику и одреди њен смер; • објасни магнетну индукцију у навојку и намотају и одреди њен смер; • објасни магнећење феромагнетних материјала и магнетни хистерезис; • објасни магнетно коло и Кап-Хопкинсонов закон и израчуна величине везане за магнетно коло; • објасни и израчуна електромагнетну и електродинамичку силу и одреди њихов смер; • објасни Фарадејев закон и његову примену код праволинијског проводника, навојка и намотаја у магнетном пољу; • одреди смер индуковане електромоторне силе; • објасни принцип рада генератора једносмерне струје; • објасни принцип рада електромотора једносмерне струје; • објасни самоиндукцију и израчуна индуктивност намотаја; • објасни узајамну индукцију; • објасни принцип рада трансформатора; • објасни појаву вртложних струја.	ТЕОРИЈА: • Појам магнетног поља (појам и врсте магнета); • Графичко представљање магнетног поља; • Магнетна својства материје (магнетна пермеабилност, врсте магнетних материјала); • Магнетна индукција; • Био - Саваров закон (вектор магнетне индукције и вектор магнетног поља); • Амперов закон (магнетно поље праволинијског проводника, магнетно поље навојка и намотаја); • Магнећење феромагнетних материјала; • Магнетни хистерезис; • Флукс вектора магнетне индукције; • Магнетно коло. Кап-Хопкинсонов закон; • Електромагнетна сила (појам електромагнетне силе, одређивање вектора електромагнетне силе); • Електродинамичка сила (узајамно деловање два проводника са струјом, одређивање вектора електродинамичке силе); • Навојак и намотај у магнетном пољу; • Електромагнетна индукција (Фарадејев закон, Ленцово правило); • Индукована електромоторна сила у намотају и праволинијском проводнику, смер индуковане емс); • Електромотор једносмерне струје и генератор једносмерне струје; • Индуктивност кола (индуктивност калема, зависност индуктивности од броја навојака, димензија и језгра); • Електромоторна сила самоиндукције;	<u>Препоруке за реализацију наставе Електромагнетизам</u> Појам магнетног поља обрадити ослањајући се на претходно знање из основне школе. По могућности показати његов облик помоћу гвоздене пиљевине. Принцип рада електромотора и генератора једносмерне струје обрадити на реалним примерима. Међусобну индукцију и вртложне струје обрадити првенствено описно.

ТЕМА	ЦИЉЕВИ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Електромагнетизам	Оспособљавање ученика за практично проверавање појава и закона из области електромагнетизма.	- покаже узајамно дејство магнета, магнета и меког гвожђа, као и електромагнета; - измери индуктивност калема; - изводи закључке о промени индуктивности у зависности од промене броја навоја, димензија и језгра; - покаже примере самоиндукције и објасни примере из праксе; - примени мере заштите на раду.	- Међусобна индукција; - Трансформатор; - Вртложне струје. <u>ВЕЖБЕ:</u> 1. Магнети и електромагнети; 2. Калемови; 3. Електромагнетна индукција.	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Математика,
- Физика,
- Практична настава,
- Електроника,
- Електрична мерења,
- Теорија телекомуникација

РАЧУНАРСКА ГРАФИКА И МУЛТИМЕДИЈА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I		74				74

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Оспособљавање ученика за рад са алатима за обраду текста;
- Оспособљавање ученика за рад са основним елементима програма за обраду слика;
- Оспособљавање ученика за рад са основним елементима програма за обраду звука;
- Оспособљавање ученика за рад са основним елементима програма за обраду видео фајлова;
- Оспособљавање ученика за рад са основним елементима програма за израду анимација;
- Оспособљавање ученика за коришћење једног програма за израду презентација;
- Оспособљавање ученика за израду једног самосталног пројекта.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.б р.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Рад са текстом	6
2.	Обрада слике на рачунару	22
3.	Обрада звука	8
4.	Обрада видео фајлова	10
5.	Анимација	10
6.	Израда мултимедијалне презентације	10
7.	Израда самосталног пројекта	8

4. ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: Рад са текстом

Трајање модула: 6 часова

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са алатима за обраду текста.	- подешава тастатуру за употребу различитих врста фонтова и познаје и инсталира различите фонтове; - разликује и користи различите алате за обраду текста; - умеће симболе и креира пречице за најчешће коришћене симболе; - креира сопствени фонт/слова помоћу фонт едитора.	- Формати текста који се најчешће користе у рачунару; - Текст едитори и текст процесори; - Подешавање тастатуре за употребу различитих врста фонтова; - Инсталација жељених фонтова; - Алати за обраду текста. Фонтови; - Уметање симбола и креирање пречица за најчешће коришћене симболе; - Фонт едитор (креирање сопствених слова); - ART едитори; - Примена текста у мултимедији.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - вежбе (6 часова) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 15 ученика. Место реализације наставе - рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. - При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода; - тестове вештина; - праћење практичног рада; - самостални практични рад.

Назив модула: **Обрада слике на рачунару**

Трајање модула: **22 часа**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са основним елементима програма за обраду слика.	- објасни како настаје дигитални запис слике; - дефинише појмове: пиксел, резолуција, динамички распон, векторска и битмапирана графика; компјутерске боје и модели за представљање боја; - разликује основне формате дигиталних слика; - конвертује слике из једног формата у други; - користи готове библиотеке слика; - користи алате за обраду слике; - обрађује слику према унапред задатим критеријумима (промена димензија (резолуције) слике, геометријске трансформације слике (транслација, ротација...), подешавање осветљаја, контраста, боја и оштрине слике; - користи филтере за додавање специјалних ефеката и монтажу; - комбинује више слика за креирање сложених слика; - припрема слику за штампу, екрански приказ и објављивање на Интернет странама; - управља поступком скенирања слика; - набраја основне карактеристике и врсте дигиталних фотоапарата.	- Извори слика (цртеж, фотографија, преузимање слика са Интернета, скенирана слика, слика екрана); - Основни појмови (пиксели, резолуција слике, динамички распон, векторска и битмапирана графика, компјутерске боје); - Основни формати дигиталних слика; - Обрада слика и основни поступци обраде; - Дигиталне слике намењене екранском приказу, штампању и приказивању на Интернет странама; - Поступак скенирање слика; - Основне карактеристике и врсте дигиталних фотоапарата.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - вежбе(22 часа) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 15 ученика. Место реализације наставе - Рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима - Почети од креирања једноставних цртежа, затим објаснити сликање екрана и обраду тако добијених слика. - Демонстрирати поступак скенирања и фотографисања дигиталним фотоапаратом. - Омогућити свим ученицима да стекну практично искуство у раду са скенером и дигиталним фотоапаратом. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода; - праћење практичног рада; - самостални практични рад

Назив модула: **Обрада звука**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са основним елементима програма за обраду звука.	- разликује појмове дигиталног и аналогног звука; - објасни разлоге и начине компресије звука; - наброји и дефинише различите формате звука; - конвертује звукове различитих формата; - врши обраду звучног записа према унапред задатим критеријумима (одсецање, уплетање и састављање, прилагођење јачине, fade-in и fade-out, ширење времена, инвертовање звука, специјални ефекти...).	- Звук и основни параметри звука; - Аналоги и дигитални звук; - Формати звука; - Компресија звука различитих формата; - Конвертовање звука различитих формата; - Обрада звука.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - вежбе (8 часова) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 15 ученика. Место реализације наставе - Рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. - Показати начине конвертовања звучног записа из оригиналног формата у неки други формат записа (нпр. mp3 или wav). - Демонстрирати ученицима рад у неком од актуелних програмских пакета за обраду звука. - Радити у бесплатним програмима, на пр. Audacity и сличним. - Показати како се може снимити глас или неки други звук и обрадити, такође показати како се може постојећи аудио запис сећи, монтирати, користити ефекте. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода;

			• праћење практичног рада; • самостални практични рад.
--	--	--	--

Назив модула: **Обрада видео фајлова**
Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са основним елементима програма за обраду видео фајлова.	- објасни поступак дигитализације и компресије видео записа; - наброји и дефинише различите формате видео записа; - описе поступак конвертовања видео сигнала различитог формата; - врши обраду видео секвенце према унапред задатим критеријумима (монтирање видео записа, корекција боје, светлости, примена специјалних филтара, додавање текста, додавање видео ефеката, додавање звука видео запису).	- Дигитализација и компресија видео записа; - Формати видео записа; - Конвертовање видео сигнала различитих формата; - Обрада видео секвенци: - монтажа видео записа, - обрада слика (корекција боје, светлости, примена специјалних филтара...), - додавање текста, - додавање видео ефеката, - додавање звука видео запису.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - вежбе(10 часова) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 15 ученика. Место реализације наставе - Рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профили кроз корелацију са стручним предметима. - Формате (MPEG, MJPEG, AVI, DV, RM, DivX) објаснити информативно. - Снимити кратке видео секвенце, обрадити типове видео фајлова, објаснити обраду видео секвенци, монтажу и примену ефеката. - Најједноставније је радити у програмском пакету MovieMaker. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода; - праћење практичног рада; - самостални практични рад.

Назив модула: **Анимација**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са неким од програма за израду анимација.	- дефинише појам анимације; - наброји и дефинише врсте компјутерских анимација; - наброји различите алате за израду анимација, препознаје њихове разлике и место примене; - користи неки од једноставнијих алата за израду анимација; - израђује једноставну анимацију према унапред задатим критеријумима (број слика, боје,).	- Појам анимације; - Врсте компјутерске анимације; - Алати за израду анимација; - Анимације на веб-у; - Израда анимације.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - вежбе(10 часова) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 15 ученика. Место реализације наставе - Рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. - Дефинисати појам анимације, демонстрирати на примеру израду једноставне анимације на задату тему. - Приликом упознавања ученика са врстама анимација посебни акценат ставити на анимације на Web-y (ShockwaveFlash, GIF анимације). - Информативно упознати ученике са интерактивним анимацијама. - Наставнику се препоручује рад са програмима GifCreator, Gifanimator или Microsoft PhotoStory. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода; - праћење практичног рада;

			самостални практични рад.
--	--	--	---

Назив модула: **Израда мултимедијалне презентације**

Трајање модула: **10 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење једног програма за израду презентација.	- подешава радно окружење програма за израду презентација; - управља презентацијама и чува их у различитим форматима и верзијама; - израђује презентације према унапред задатим критеријумима (текстом, звуком, сликом и анимацијом); - израђује сложене презентације (интерактивне, са хиперлинковима и акционим дугмадима...); - приказује и излаже презентацију.	- Појам и основни појмови презентације; - Радно окружење; - Унос садржаја (текста, звука, графике, videa, анимације); - Сложене презентације; - Приказивање презентација.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - вежбе (10 часова) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 15 ученика. Место реализације наставе - Рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе - Подстицати ученике да користе претходно стечена знања при изради самосталне презентације. - Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профили кроз корелацију са стручним предметима. - Објаснити начин креирања слајдова на основу шаблона. Указати на могућност убацивања објеката из других програма (програми за обраду текста, слика, цртежа, табела, звука, видео записа). - Објаснити појам анимације у слајду као и различите ефекте преласка између слајдова. - Ученицима показати могућност комбиновања различитих мултимедијалних садржаја и прављења мултимедијалних пројеката. - У начину презентовања мултимедијалног садржаја поменути уређаје који служе за приказивање мултимедијалног садржаја. - Препорука је да се ураде једноставне презентације у програмима PowerPoint или OpenOffice.org. Оцењивање

Вредновање остварености исхода вршити кроз:

- праћење остварености исхода;
- праћење практичног рада;
- самостални практични рад.

Назив модула: **Израда самосталног пројекта**

Трајање модула: **8 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
• Оспособљавање ученика за израду једног самосталног пројекта.	• припреми план реализације самосталног пројекта; • прикупи и обради потребан материјал и податке за израду пројекта; • изради пројекат према задатим критеријумима; • презентује готов пројекат.	• Кораци у изради самосталног пројекта; • Шта самостални пројекат треба да садржи; • Тимски рад у пројектном задатку; • Презентација готовог пројекта.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • вежбе (8 часова) Подела одељења на групе Одељење се дели на групе до 15 ученика. Место реализације наставе • Рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе • Циљ модула је да ученици примене стечено знање из рачунарске графике и мултимедије на пројекат по избору. • Теме пројекта могу бити слободне или их наставник може одредити, али се препоручују теме везане за неку наставну јединицу из предмета који се слуша у току школске године. • Препоручује се да наставник оформи тимове од три до четири ученика, који ће радити на истом пројектном задатку, као и да помогне ученицима да расподеле обавезе и улоге у тиму. Оцењивање

			Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода; • самостални практични рад.
--	--	--	---

5. КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА, ОДНОСНО МОДУЛИМА

- Рачунарствои информатика , Основе електротехнике

ПРАКТИЧНА НАСТАВА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I			148			148

2. ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- Развијање навика за чување здравља и придржавања мера заштите на раду;
- Оспособљавање ученика за организовање рада и рационално коришћење енергије и материјала;
- Оспособљавање ученика да користе стандарде, нормативе, каталоге и техничко технолошку документацију;
- Оспособљавање ученика да правилно користе уређаје, алат и прибор;
- Оспособљавање ученика да врше машинске и ручне операције на материјалима (обележавање, резање, турпијање, бушење);
- Оспособљавање ученика да изводе радове у електротехничкој струци (припрема крајева проводника, израда кабловских снопића, уградња електронских елемената, монтажа и повезивање електротехничког прибора, мерења и испитивања);
- Развијање одговорности према роковима, квалитету и прецизности у послу;
- Оспособљавање ученика за обраду, разбрајање, повезивање, лемљење инсталационих каблова и проводника и монтажу инсталационе опреме;
- Оспособљавање ученика за пројектовање, израду, пуштање у рад, испитивање и отклањање кварова на штампаним плочама.

3. НАЗИВ И ТРАЈАЊЕ МОДУЛА

Разред: први

Ред.б р.	НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
1.	Практична настава у машинству	36
2.	Практична настава у електротехници	112

4.ЦИЉЕВИ, ИСХОДИ, ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА

Назив модула: **Практична настава у машинству**

Трајање модула: **36 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за чување здравља и придржавање мера заштите на раду.	- примењује заштитне мере од механичких повреда; - примењује заштитне мере од пожара; - користи заштитну опрему.	- Правилник заштите на раду; - Мере заштите од пожара; - Заштитна опрема.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. - Користити закон и правилнике заштите на раду. - Користити правилник о противпожарној заштити. - Демонстрирати употребу заштитне опреме. - Препоручено време за реализацију ових садржаја: 4 часа
Оспособљавање ученика за правилну примену и одржавање радионичког алата.	- користи уређаје за обраду материјала; - користи алат за обележавање; - користи мерни алат; - користи ручни алат; - одржава уређаје и алат; - примењује мере заштите на раду.	- Радионички алат; - Алат за мерење (метар, шестари, универзално помично мерило, микрометар, дубиномер); - Примена и одржавање алата (кљешта, одвијачи, бургије, бушилице, стеге, тестере, турпије, чекићи, кључеви, итд.); - Хигијена рада; - Мере заштите на раду.	- Користити стручну литературу. - Користити каталоге произвођача уређаја и алата. - Демонстрирати употребу уређаја и алата. - Демонстрирати поступак мерења мерним алатима. - Демонстрирати начин одржавања уређаја и алата. - Препоручено време за реализацију ових садржаја: 6 часова

• Стицање знања о карактеристикама материјала; • Оспособљавање ученика за коришћење стандарда, норматива и техничко технолошке документације.	• препозна метале и легуре; • користи стандарде и каталоге производа (лимова, профила, жица, лежајева).	• Техничке карактеристике материјала (гвожђе, челик, бакар, алуминијум, бронза, месинг); • Полупроизводи и производи који се користе. у машинству (плоче, лимови, траке, жице, профили, цеви, лежајеви, итд.).	• Користити стручну литературу. • Користити стандарде, прописе и каталоге • Користити узорке метала, полупроизводе и производе. • Препоручено време за реализацију ових садржаја: 6 часова
--	--	---	--

- Оспособљавање ученика за организовање рада и рационално коришћење енергије и материјала; - Оспособљавање ученика за извођење машинских и ручних операција.	- користи техничко технолошка упутства; - обележи предмет рада; - изведе машинске операције; - користи основне машинске елементе.	- Читање техничко технолошке документације; - Обележавање материјала; - Технолошки поступак при обради материјала: сечењем, турпијањем, бушењем, савијањем; - Основни машински елементи (навоји, навртке, подлошке).	- Користити стручну литературу. - Објаснити како се користи техничко технолошка документација. - Демонстрирати како се правилно обележава предмет при обради. - Демонстрирати како се учвршћује предмет. - Демонстрирати правилан положај тела и правилно вођење алата при обради материјала. - Објаснити како се остварује организација радног места и значај хигијене рада. - Препоручено време за реализацију ових садржаја: 20 часова <u>Облици наставе</u> Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - практична настава (укупно 36 часова). - При извођењу практичне наставе одељење се дели у две групе. <u>Место реализације наставе</u> - радионица <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода; - праћење практичног рада; - тест практичних вештина; - активност на часу.
---	--	---	---

Назив модула: **Практична настава у електротехници**

Трајање модула: **112 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за чување здравља и придржавања мера заштите на раду.	- примењује заштитне мере од штетног утицаја електричне струје; - користи заштитну опрему; - пружи прву помоћ унесрећеном од удара електричне струје.	- Утицај електричне струје на човека; - Мере заштите на раду; - Пружање прве помоћи.	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. - Демонстрирати рад заштитних средстава. - Демонстрирати пружање прве помоћи. - Препоручено време за реализацију ових садржаја: 4 часа
Оспособљавање ученика за читање пројеката и шема.	- препозна симболе у техничко технолошкој документацији; - одабере потребне елементе на основу симбола; - уцрта симболе у документацију.	Симболи и ознаке у електротехници.	- Користити стручну литературу, стандарде и прописе. - Користити техничке планове и пројекте електричних инсталација и електричне шеме уређаја. - Препоручено време за реализацију ових садржаја: 6 часова
- Оспособљавање ученика за коришћење алата; - Оспособљавање ученика за одржавање алата.	- одабере и користи алат; - одржава алат.	- Алати који се користе у електротехници; - Одржавање алата.	- Користити каталоге уређаја и алата. - Демонстрирати примену алата. - Демонстрирати начин одржавања алата. - Препоручено време за реализацију ових садржаја: 4 часа
- Оспособљавање ученика за примену електротехничких материјала; - Оспособљавање ученика за коришћење	- препознаје електротехничке материјале; - познаје механичке и електричне карактеристике материјала; - користи стандарде и каталоге производа.	- Проводници (бакар, алуминијум, сребро, злато), особине и примена; - Полупроводници (германијум, силицијум), особине и примена; - Изолациони материјали и диелектрици (пертинакс, клирит, гума, прешпан, лискун, стакло,	- Користити стручну литературу. - Користити стандарде, прописе и каталоге. - Користити узорке материјала и производе. - Препоручено време за реализацију ових садржаја: 12 часова

стандарда, норматива и техничко технолошке документације.		керамика, порцулан), особине и примена; • Магнетни материјали (меки и тврди магнетици: ферити, алнико, магнетици на бази ретких земаља), особине и примена; • Производи који се користе у електротехници (жице, клеме, изолационе траке, бужири, изолације, стални магнети).	
• Оспособљавање ученика за препознавање проводника који се користе у електротехници; • Оспособљавање ученика за припрему и настављање кабла и проводника.	• препозна електроенергетске, електроинсталационе, телекомуникационе и оптичке каблове; • отвори кабл, правилно скине плашт и изолацију проводника; • настави (повеже) и изољује наставак; • направи окце у зависности од завртња; • залепи крајеве и поставља кабл папучице и фастоне; • скине изолацију, настави и изољује проводник.	• Електроенергетски каблови; • Електроинсталациони проводници; • Телекомуникациони проводници; • Оптички каблови.	• Користити каталоге различитих произвођача каблова. • Користити каблове. • Демонстрирати отварање каблова, припрему крајева и настављање. • Демонстрирати шемирање проводника и израду снопића. • Препоручено време за реализацију ових садржаја: 4 часа
• Оспособљавање ученика за повезивање прибора који се користи у електро и телекомуникационим инсталацијама.	• повеже помоћу проводника основни електроинсталациони прибор; • повеже помоћу проводника телекомуникациони прибор.	• Електроинсталациони прибор (осигурачи, прекидачи, утичнице, сијалична грла); • Телекомуникациони прибор (реглете, телефонска прикључница, телефонски утикач).	• Користити каталоге произвођача. • Демонстрирати монтажу и повезивање опреме у струјно коло. • Демонстрирати методе за утврђивање исправности прибора. • Направити вежбе на монтажним плочама. • Вежбе радити у циклусу. • Препоручено време за реализацију ових садржаја: 24 часа
• Оспособљавање ученика за рад са инструментом.	• користи аналогне и дигиталне мерне инструменте; • подеси инструмент (једносмерна, наизменична струја), одабере мерно подручје; • одреди константу аналогног	• Универзални дигитални инструмент; • Универзални аналогни инструмент.	• Демонстрирати рад са инструментом. • Извршити мерења на монтажним плочама. • Препоручено време за реализацију ових садржаја: 22 часа

	инструмента; • измери основне електричне величине: напон, струју, опор и капацитивност.		
• Оспособљавање ученика за прикључење потрошача на извор електричне енергије.	• разликује системе наизменичне и једносмерне струје; • прикључи потрошаче на изворе електричне енергије.	• Извори једносмерне струје (галански елементи, исправљачи, акумулатори); • Извори наизменичне струје (трофазни и монофазни систем).	• Приказати изворе једносмерне струје. • Демонстрирати повезивање потрошача на извор. • Демонстрирати повезивање потрошача на системе наизменичне струје. • Препоручено време за реализацију ових садржаја: 4 часа
• Оспособљавање ученика за лемљење.	• одабере опрему и материјал; • изведе припрему за лемљење; • изврши лемљење.	• Спајање проводника лемљењем; • Лемљење на штампаној плочи.	• Користити стручну литературу. • Демонстрирати спајање проводника лемљењем. • Демонстрирати лемљење на штампаној плочи. • Препоручено време за реализацију ових садржаја: 6 часова
• Оспособљавање ученика за испитивање и уградњу пасивних елемената.	• одабере на основу ознаке отпорник, кондезатор и калем; • испита исправност елемената; • замени и угради пасивне елементе у одговарајуће струјно коло.	• Отпорници (начин израде, врста, обележавање, примена); • Кондезатори (начин израде, врста, обележавање, примена); • Калемови и трансформатори (прорачун, израда, примена).	• Користити каталоге произвођача. • Демонстрирати проверу исправности пасивних елемената. • Демонстрирати уградњу и повезивање елемената у струјно коло. • Направити вежбе на макетама. • Препоручено време за реализацију ових садржаја: 26 часова Облици наставе Модул се реализује кроз следеће

			облике наставе: • практична настава (112 часова). • При извођењу практичне наставе одељење се дели у две групе. <u>Место реализације наставе</u> • радионица <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода; 2. праћење практичног рада; 3. тест практичних вештина; 4. активност на часу.
--	--	--	---

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА/МОДУЛИМА

- Хемија,
- Основе електротехнике,
- Телекомуникациони водови,
- Електроника

**План рада секције : Астрономска секција
за школску 2014/2015.годину**

Време реализације	Активности / теме	Носиоци активности / сарадници
Септембар	Сунце, небо и надахнуће	
Октобар	Како је све почело	
Новембар	Небеска тела, врсте	
Децембар	Посета астрономском друштву Руђер Бошковић / Поснатрање неба	
Јануар	Црне рупе и бебе васељене	
Фебруар	Могућност путовања кроз простор и време	
Март	Посета Астрономској опсерваторији	
Април	Астрономски уређаји	
Мај	Црвена планета-Марс	
Јун	Ванземаљска интелигенција и загонетка квазара	

Руководилац секције: Данијела Лазих

Na osnovu člana 14. stav 1. tačka 6) Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 52/11 i 55/13), Nacionalni prosvetni savet donosi

**PRAVILNIK
O IZMENI PRAVILNIKA O PLANU I PROGRAMU OBRAZOVANJA I VASPITANJA ZA ZAJEDNIČKE PREDMETE U STRUČNIM I
UMETNIČKIM ŠKOLAMA**

Član 1.

U Pravilniku o planu i programu obrazovanja i vaspitanja za zajedničke predmete u stručnim i umetničkim školama („Službeni glasnik SRS – Prosvetni glasnik”, broj 6/90 i „Prosvetni glasnik”, br. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10, 11/13 i 14/13), u delu: „PROGRAM ZAJEDNIČKIH PREDMETA ZA I RAZRED STRUČNIH ŠKOLA”, nastavni program predmeta: „PRVI STRANI JEZIK” u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju, zamenjuje se novim nastavnim programom predmeta: „PRVI STRANI JEZIK” za I razred, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Član 2.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije – Prosvetnom glasniku”, a primenjuje se od školske 2014/2015. godine.

Broj 612-00-133/75/2013-06/2

U Beogradu, 18. juna 2014. godine

Predsednik
Nacionalnog prosvetnog saveta
prof. dr Desanka Radunović, s.r.

ОБЈАВЉЕНО У „СЛ. ГЛАСНИКУ РС-ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК „бр 5/2014

PRVI STRANI JEZIK

I RAZRED

Deveta godina učenja
za sva područja rada u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju
(2 časa nedeljno, 70 časova godišnje)

Ciljevi predmeta

1. Ovladavanje komunikativnim veštinama i razvijanje sposobnosti i metoda učenja stranog jezika;
2. Razvijanje saznavnih i intelektualnih sposobnosti učenika, njegovih humanističkih, moralnih i estetskih stavova;
3. Razvijanje opštih i specifičnih strategija učenja i kritičkog mišljenja;
4. Razvijanje sposobnosti za samostalno, autonomno učenje, traženje, selekciju i sintezu informacija do kojih se dolazi samostalnim radom i pretraživanjem izvornika različitog tipa (pisani i elektronski izvori, samostalna istraživanja na terenu, intervjui itd.);

5. Sticanje pozitivnog odnosa prema drugim jezicima i kulturama, kao i prema sopstvenom jeziku i kulturnom nasleđu, uz uvažavanje različitosti i navikavanje na otvorenost u komunikaciji, sticanje svesti i saznanja o funkcionisanju stranog i maternjeg jezika;
6. Usvajanje znanja iz stranog jezika koja će učeniku/učenici omogućiti da se u usmenoj i pisanoj komunikaciji kompetentno i samosvesno sporazumeva sa ljudima iz drugih zemalja, usvoji norme verbalne i neverbalne komunikacije u skladu sa specifičnostima jezika koji uči, kao i da nastavi, u okviru formalnog obrazovanja i samostalno, učenje datog stranog jezika i drugih stranih jezika.

Nivoi opštih i pojedinačnih postignuća definisani su prema Zajedničkom evropskom referentnom okviru za žive jezike.

Do kraja četvrtog razreda gimnazije učenik/učenica treba da savlada prvi strani jezik do nivoa B1+, odnosno B2 ukoliko se radi o engleskom jeziku, a drugi strani jezik do nivoa A2+ kod produktivnih veština (govor i pisanje), odnosno B1 ukoliko se radi o receptivnim veštinama (slušanje i čitanje).

Operativni zadaci na nivou jezičkih veština

SLUŠANJE

Oposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora

Učenik treba da:

- reaguje na odgovarajući način na usmene poruke u vezi sa aktivnostima na času (govor nastavnika i drugova, audio i vizuelni materijali u nastavi), učestvujući u interakciji sa nastavnikom i drugim učenicima, spontano ili uz njihovu pomoć;
- razume frekventne fraze i rečenice nastale u spontanoj interakciji uz otežavajuće okolnosti prirodne komunikacije i specifičnosti govorne situacije (buka na ulici, intervju licem u lice, telefonskim putem ili putem skajpa itd.);
- oslanjajući se na opšta znanja i iskustva, rekonstruiše nepoznato na osnovu konteksta i pamti, reprodukuje i kontekstualizuje bitne elemente poruke;
- uz eventualnu prethodnu pripremu, prati kraća izlaganja o poznatim temama u kojima se koristi standardni jezik i razgovetan izgovor;
- razume jednostavnija uputstva za upotrebu određenih sredstava ili predmeta bez mnogo stručnih elemenata;
- razume opšti smisao informativnih radijskih i televizijskih emisija o bliskim temama, u kojima se koristi standardni govor, razgovetan izgovor i nešto sporiji ritam izlaganja.
- prati filmove, serije i različite druge televizijske emisije informativnog karaktera (dokumentarci, intervjui, diskusije) u kojima se obrađuju relativno bliske teme, pretežno se oslanjajući na vizuelne elemente;
- može da prati govorni iskaz u kojem dominiraju standardni jezički elementi, uz ponavljanje, pojašnjavanje i preformulaciju određenih delova;
- razume informacije koje dobija u svakodnevnom komunikativnim situacijama o relativno poznatim i bliskim sadržajima iz svakodnevnog privatnog života;
- razume glavni sadržaj pojedinačnih iskaza većeg broja govornika koji diskutuju o bliskim temama u cilju razmene informacija ili traženja i dobijanja uputstva;
- uz eventualnu pomoć razume sagovornike u većini situacija vezanih za svakodnevne aktivnosti, poput kupovine, putovanja, organizovanja slobodnog vremena, ukoliko se govori jasno i razgovetno;

– posle prvog slušanja određenog nepoznatog usmenog teksta (približnog trajanja 5–7 minuta u zavisnosti od stepena poznavanja teme i konteksta) postavi hipoteze u vezi sa:

- 1) ○ vrstom usmenog teksta koji sluša, npr. poruku na telefonskoj sekretarici, meteorološki izveštaj na radiju i televiziji, razgovori u prodavnici i drugo;
- 2) ○ brojem sagovornika, njihovim međusobnim odnosom i namerama;
- 3) ○ opštim sadržajem datog usmenog teksta usmeravajući pažnju na relevantne jezičke i nejezičke elemente;

– posle drugog i po potrebi narednih slušanja (ukoliko je u pitanju audio ili audio-vizuelni zapis):

- 1) ○ proveri prvobitno postavljene hipoteze koje se odnose na vrstu i sadržaj usmenog teksta, namere i međusobne odnose sagovornika;
- 2) ○ razume bitne elemente sadržaja usmenog teksta u zavisnosti od cilja slušanja;
- 3) ○ elemente koje nije u potpunosti razumeo pokušava da shvati primenjujući strategije adekvatne situaciji u kojoj se nalazi i proverava ispravnost svojih zaključaka;
- 4) ○ rekonstruiše nepoznato na osnovu konteksta i da zapamti, reprodukuje i kontekstualizuje u skladu sa opštim znanjima i iskustvima ključne elemente poruke.

ČITANJE

Osposobljavanje učenika za funkcionalno čitanje i razumevanje različitih, uzrasno i sadržajno primerenih vrsta tekstova radi informisanja, izvršavanja uputstava i ostvarenja estetskog doživljaja (čitanje radi ličnog zadovoljstva).

Učenik treba da:

- razlikuje najučestalije vrste tekstova, poznaje njihovu standardnu strukturu i razume njihovu svrhu i ulogu;
- razume kraće tekstove o konkretnim i svakodnevnim temama u kojima se pojavljuju uobičajene i naučene reči, izrazi, fraze i formulacije;
- razume kraće stručne tekstove relativno bliske tematike u kojima se pojavljuju uobičajene reči, izrazi, fraze i formulacije;
- razume tekstove utemeljene na činjenicama, vezane za domene njegovih opštih interesovanja;
- ume da u tekstu o poznatoj temi pronade, izdvoji i razume suštinsku informaciju/suštinske informacije;
- uz eventualnu prethodnu pripremu ili dodatna objašnjenja razume opšti sadržaj, osnovnu poruku i relevantne delove informativnih tekstova, razume opise osećanja, želja, potreba u ličnim porukama (pismima, elektronskoj korespondenciji, SMS porukama);
- razume jednostavna uputstva i savetodavne tekstove ukoliko su pisani jasnim jezikom, bez velikog broja stručnih izraza, i/ili praćena upotrebom vizuelnih elemenata;
- razume obaveštenja i upozorenja na javnim mestima;
- razume kraće tekstove o uobičajenim temama, pojavama i događajima, ukoliko u njima dominira standardnojezička leksika i frekventne fraze i izrazi;
- u pisanim prototipskim dokumentima (pismima, prospektima) i drugim tekstovima (novinskim vestima, reportažama i oglasima) pronalazi i shvata relevantne informacije;
- prepoznaje osnovnu nit argumentacije u jednostavnijim tekstovima ovog tipa (npr. novinskim kolumnama ili pismima čitalaca);

- u tekstovima poznate tematike i bliskog sadržaja shvata značenja nepoznatih reči na osnovu konteksta;
- razume kraće literarne forme u kojima dominira konkretna, frekventna i poznata leksika (konkretna poezija, kratke priče, anegdote, skečevi, humoreske, stripovi).

GOVOR

Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku

Učenik treba da prilagođavajući svoj govor komunikativnoj situaciji, u vremenskom trajanju od tri do pet minuta, na strukturisani način:

- koristi ciljni jezik kao jezik komunikacije u učionici kako sa nastavnikom tako i sa ostalim učenicima radeći u paru, grupi ili plenumu;
- tečno govori o sebi i svom okruženju, o događajima u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti u svom okruženju i izvan njega;
- izrazi svoje utiske, osećanja i argumentovano mišljenje i stavove u vezi sa programom i predviđenim temama;
- vodi rutinske dijaloge bez većeg napora, pod uslovom da sagovornik sarađuje, postavlja pitanja, odgovara, razmenjuje mišljenje o temama vezanim za svakodnevnicu i interesovanja;
- opiše događaje, saopšti sadržaj neke knjige ili filma prenoseći svoje utiske i mišljenja;
- izloži unapred pripremljenu kraću prezentaciju na određenu temu (iz domena ličnog interesovanja ili struke), istakne značaj određenih iskaza prigodnom gestikom i mimikom ili naglašavanjem i intonacijom.

PISANJE

Osposobljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja

Učenik treba da:

- na razložan i jednostavan način piše o raznovrsnim temama iz svog područja interesovanja;
- u jednostavnom i vezanom tekstu opiše osećanja i reakcije;
- opiše detaljno neku osobu ili neki stvarni ili izmišljeni događaj;
- vodi beleške i piše lična pisma da bi tražio ili preneo informacije od trenutne važnosti;
- napravi kraći rezime na osnovu pročitanih/ preslušanih tekstova o bliskim temama, o tome napiše izveštaj i iznese sopstveno mišljenje;
- primi i napiše jednostavnu poruku saopštavajući na pregledan način ono što smatra bitnim;
- piše kraća formalna pisma (pisma čitalaca, prijave za prakse, stipendije ili omladinske poslove, osnovna poslovna korespodencija) i popunjava formulare i upitnike;
- piše elektronske poruke, SMS poruke, učestvuje u diskusijama na blogu.

SOCIOKULTURNA KOMPETENCIJA

Sticanje i ovladavanje sociokulturnim kompetencijama neophodnim za pisanu i usmenu upotrebu jezika

Učenik treba da:

- u okviru polja svog interesovanja, znanja i iskustva, prepoznaje i razume sličnosti i razlike u pogledu kulturnih i svakodnevnih navika (verbalna i neverbalna komunikacija), običaja, mentaliteta i institucija koje postoje između naše zemlje i zemalja čiji jezik uči;
- prepoznaje i razume najčešće prisutne kulturne modele svakodnevnog života zemlje i zemalja čiji jezik uči;

- prepoznaje i adekvatno reaguje na formalnost govorne situacije;
- prepoznaje i adekvatno koristi najfrekventnije stilove i registre u vezi sa znanjima iz stranog jezika, ali i iz ostalih oblasti školskih znanja i životnih iskustava;
- prepoznaje i adekvatno reaguje na pragmatičke funkcije govornih činova u ciljnom jeziku različite od onih u L1 (stepen formalnosti, ljubaznosti, kao i paralingvistička sredstva: gest, mimika, prostorni odnosi među govornicima, itd.);
- učestvuje u svim vidovima moderne komunikacije (elektronske poruke, sms poruke, diskusije na blogu ili forumu, društvene mreže);
- koristi sve dosad navedene strategije razvoja komunikativnih kompetencija primenjujući jezik struke u skladu sa nivoom znanja jezika i potrebama.

MEDIJACIJA

Osposobljavanje učenika za posredovanje između osoba radi sporazumevanja

Učenik treba da u situaciji kada posreduje između osoba (vršnjaka i odraslih) koji ne mogu da se sporazumevaju, u neformalnim situacijama, sažimajući i delom prevodeći:

- usmeno prenosi suštinu poruke sa maternjeg na strani jezik i obrnuto;
- pismeno prenosi poruke dodajući, po potrebi, objašnjenja i obaveštenja;
- prepričava sadržaj kraćeg teksta audio ili vizuelnog zapisa i kraće interakcije;
- prepričava sadržaj pisanog ili usmenog teksta, prilagođavajući ga sagovorniku;
- koristi odgovarajući kompenzacione strategije radi prevazilaženja teškoća koje se javljaju, na primer, prevodi ili prenosi sadržaj uz upotrebu perifraza, parafraza i sl.
- koristi rečnike, posebno jednojezične, za pismeno prenošenje poruka uz konsultacije sa nastavnikom.

* Na društvenom smeru:

- u formalnim, ali bliskim situacijama (npr. poseta školi u inostranstvu, ili dolazak gostiju iz inostranstva i slično), konsekutivno usmeno prevodi kraće tekstove (pozdravni govor, upoznavanja itd), pod uslovom da se za to pripremao, da se osobe čije reči prevodi izražavaju sporije, da koriste jednostavnije iskaze i prave česte pauze.

TEMATSKJE OBLASTI

Napomena: Tematske oblasti se prožimaju i iste su u sva četiri razreda gimnazije. Autori udžbenika i nastavnici obrađuju ih u skladu sa interesovanjima učenika i aktuelnim zbivanjima u svetu.

- Svakodnevni život (organizacija vremena, poslova, slobodno vreme);
- Svet rada (perspektive i obrazovni sistemi);
- Generacijske razlike, vršnjačke i druge socijalne grupe; rodna ravnopravnost;
- Interesantne životne priče i događaji;
- Živi svet i zaštita čovekove okoline;
- Naučna dostignuća, moderne tehnologije i svet kompjutera (rasprostranjenost, primena, korist i negativne strane);

- Mediji i komunikacija;
- Hrana i zdravlje (navike u ishrani, karakteristična jela i pića u zemljama sveta);
- Potrošačko društvo;
- Sportovi i sportske manifestacije;
- Poznati gradovi i njihove znamenitosti, regioni i zemlje u kojima se govori ciljni jezik;
- Evropa i zajednički život naroda;
- Regionalne specifičnosti jezika (dijalekti, narečja);
- Život i dela slavnih ljudi (iz sveta nauke, kulture, sporta, muzike i drugo).

KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE

1. Predstavljanje sebe i drugih
2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima)
3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.)
4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi
5. Izražavanje molbi i zahvalnosti
6. Izražavanje izvinjenja
7. Izražavanje potvrde i negiranje
8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja
9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba
10. Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa
11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja
12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta
13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu
14. Izražavanje pripadanja i posedovanja
15. Skretanje pažnje
16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja
17. Traženje i davanje dozvole
18. Iskazivanje čestitki
19. Iskazivanje preporuke
20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti
21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti

GRAMATIČKI SADRŽAJI

U prvom razredu srednje škole uvodi se malo novih gramatičkih sadržaja imajući u vidu potrebu da se znanja i veštine učenika, stečeni u osnovnoj školi:

- osveste i sistematizuju, tako da predstavljaju čvrstu osnovu za dalje učenje;
- utvrde i automatizuju, tako da ih učenici spontano, i bez većih grešaka (koje bi dovele do zabune ili onemogućile sporazumevanje), receptivno i produktivno koriste u komunikaciji.

ENGLESKI JEZIK

Imenička grupa

- Brojive i nebrojive imenice:
- friends, parties; food (beans, cereals, coffee, cheese, etc.), abstract (happiness, time, money)
- Složenice: acid rain, solar energy, video conferencing
- Kvantifikatori: much, many, a lot of, few, a few, little, a little, some, too much, too many
- Neodređeni i određeni član; nulti član

Glagolska grupa

- Glagoli stanja: agree, hate, understand, want, like
- Modali: should, must, have to; needn't; can
- Upotreba gerunda i infinitiva:
I hate getting up early; I want to go out;
I remember posting his birthday card;
I remember to post his birthday card.

- Frazalni glagoli; cut down, cut off, cut out; get ahead, get about, get away with; come across, come back, come up
- Sadašnja vremena (Present Simple, Present Continuous, Present Perfect)
- Prošla vremena (Past Simple, Past Continuous, Past Perfect); konstrukcija used to
- Načini izražavanja budućnosti (going to, will – predictions, Present continuous, going to for plans and intentions)
- Pasiv osnovnih glagolskih vremena (Present Simple, Present Perfect, Past Simple, Future Simple)
- Nulti, prvi i drugi kondicional
- Indirektni govor: iskazne rečenice; molbe i naredbe

Pridevi

- Razlika između boring, bored; interested, interesting
- Građenje prideva od imenica: arrogance–arrogant, romance–romantic, culture–cultural
- Konstrukcije too good /expensive; not good enough

Predlozi

- Posle prideva: fond of, good at, disgusted with
- Posle glagola: train for, speak to, work for
- U izrazima: go for a ride/swim, on the contrary, in my opinion, in connection with

Kompleksne rečenice

- Relativne klauze: who, that, which
- Vremenske klauze: when, while, until, before, after, as soon as where
- Uzročne: because, since, as, for
- Posledične: so that, (in order)to
- Namerne: so, so... that, such... that
- Kondicionalne: if, unless
- Dopusne: although, while, whereas

ITALIJANSKI JEZIK

Imenice

Vlastite i zajedničke imenice, odgovarajući rod i broj sa determinativom

Sistemska prikaz morfoloških karakteristika

Član

Sistematizacija upotrebe određenog i neodređenog člana

Partitivni član

Zamenice

Lične zamenice

Naglašene lične zamenice

Naglašene lične zamenice u službi direktnog objekta complemento oggetto i indirektnog objekta complemento di termine

Nenaglašene lične zamenice u paru: Compro il libro a Luigi. Glielo compro.

Prisvojne zamenice. Pokazne zamenice (questo, quello)

Povratne zamenice.

Upitne zamenice chi? che?/che cosa?

Neodređene zamenice pridevi (niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni)

Relativne zamenice (che, cui, il quale/la quale)

Pridevi

Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju

Komparacija prideva

Apsolutni superlativ Maria è bellissima.

Prisvojni pridevi. Upotreba člana uz prisvojne prideve

Pokazni pridevi: questo, quello

Naziv boja, morfološke osobenosti prideva viola, rosa, blu, arancione

Brojevi

Glavni brojevi. Redni brojevi.

Predlozi

Prosti predlozi di, a, da, in, con, su, per, tra, fra i njihova osnovna upotreba

Predlozi dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro

Glagoli

Sadašnje vreme (Presente Indicativo)

Imperativ (Imperativo), zapovedni način. Zapovedni način za sva lica

Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore

Povratni glagoli

Upotreba glagola piacere

Perfekat (Passato Prossimo) pravilnih i nepravilnih glagola

Ho comprato un chilo di pesche.

Sono andata alla stazione.

Perfekt modalnih glagola volere, dovere, potere, sapere

Sono dovuto andare dal dentista.

Ho potuto leggere i titoli in italiano.

Kondicional sadašnji, pravilnih i nepravilnih glagola (Condizionale Presente)

Vorrei un chilo di mele, per favore! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?

Futur pravilnih i nepravilnih glagola

Noi torneremo a casa alle cinque.

Imperfekat (Imperfetto)

C'era una volta un re e viveva in un castello.

Pluskvamperfekat (Trapassato prossimo)

Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.

Prezent konjunktiva (Congiuntivo presente)

Penso che Maria debba studiare di più.

Prosti perfekat (Passato Remoto), tvorba i osnovna upotreba

Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.(samo receptivno)

Prilozi

Osnovni prilozi bene, male, molto, poco, troppo, meno, più i priloški izrazi za određivanje vremena (prima, durante, dopo) i prostora a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù

Upitni prilozi quando?, come?, perché? dove?

Građenje priloga od prideva pomoću sufiksa mente

Rečce

ci, ne

Veznici

Rečenica

Prosta i proširena rečenica u potvrdnom i u odričnom obliku

Upitna rečenica

Red reči u rečenici

Složena rečenica: upotreba veznika koji uvode zavisnu rečenicu (vremensku, uzročnu, relativnu, hipotetički period)

Hipotetički period: Realna pogodbena rečenica

Irealna pogodbena rečenica, sa imperfektom u protazi i apodozi

NEMAČKI JEZIK

Imenice

Vlastite i zajedničke (u oblicima jednine i množine: Bild – Bilder, Kopf – Köpfe, Frau – Frauen), sa odgovarajućim rodnom. Izvedene sufiksacijom: Faulheit, Bildung. Izvedene prefiksacijom: Ausbildung. Složenice: Sommerferien, Jugendliebe, Tomatensuppe

Pridevi

Izvedeni sufiksacijom od glagola i imenica: fehlerfrei, liebevoll, sprachlos, trinkbar. Složeni: reich

Pridevska promena – jaka, slaba, mešovita (receptivno i produktivno)

Komparativ i superlativ (pravilna tvorba i glavni izuzeci: groß – größer, teuer – teurer)

Pridevi sa predlozima: zufrieden mit, reich an

Član

Određeni (der, die, das), neodređeni (ein, eine), nulti, prisvojni (mein, dein), pokazni (dieser, jener), negacioni (kein, keine), neodređeni (mancher, solcher, einige). Upotreba člana u nominativu (subjekt), akuzativu i dativu (direktni i indirektni objekat), partitivnom genitivu (die Hälfte des Lebens), posesivnom genitivu (die Mutter meiner Mutter)

Brojevi

Osnovni i redni (der siebte erste; am siebten ersten)

Predlozi

Predlozi sa genitivom (Er liest während der Pause), akuzativom (Ich bin gegen dich), dativom (Sie arbeitet bei einem Zahnarzt). Predlozi sa dativom ili akuzativom (Er ist in der Schule. Sie kommt in die Schule)

Partikule

Upotreba osnovnih partikula (receptivno i produktivno) Was machst du denn da? Das kann ich aber nicht. Sag mal! Wenn ich ihn doch gefragt hätte.

Glagoli

Glagolska vremena: prezent, preterit, perfekt i futur slabih i jakih glagola. Glagoli sa predlozima (warten auf, sich interessieren für). Pasiv prezenta i preterita (receptivno i produktivno). Konjunktiv u funkciji izražavanja želje, učtive molbe i uslovljenosti (Ich hätte gern... Ich möchte...Ich würde gern ...Könnte ich..... Wenn ich wäre) Modalni i osnovni modaliteti glagola, infinitivske konstrukcije (Ich hoffe, dich wiederzusehen./Er hat Gelegenheit, viele Sportler kennen zu lernen.)

Veznici i veznički izrazi: und, oder, aber; denn, deshalb, trotzdem; weil, wenn, als, während, bis, obwohl; dvojni veznici:weder ... noch, sowohl ... als auch, zwar ... aber, nicht nur sondern auch

Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu

Prilozi za vreme (gestern), mesto (nebenan), način (allein), količinu (viel, wenig)

Rečenice

Izjavne rečenice, upitne rečenice; nezavisne i zavisno-složene rečenice

RUSKI JEZIK

Rečenica

Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno složene i zavisno složene rečenice (sastavne, rastavne; subjekatske, predikatske, objekatske, vremenske itd.).

Upravni i neupravni govor.

Fonetsko-fonološki sadržaji i prozodija

Obnavljanje i sistematizacija pravila izgovora i beleženja akcentovanih i redukovanih samoglasnika o, a, e, я.

Obeležja suglasničkog i samoglasničkog sistema ruskog jezika: izgovor glasova koji se beleže slovima ž, š, č, ш, л; izgovor i beleženje parnih tvrdih i mekih, zvučnih i bezzvučnih suglasnika.

Izgovor glasova u grupama čt, sč, zč, sš, zš, vstv, stn, lnc, zdn; izgovor i beleženje suglasničkih grupa – asimilacija suglasnika po zvučnosti

Osnovni tipovi intonacionih konstrukcija (IK1, IK2, IK3) u okviru proste i složene rečenice.

Intonacija izjavne i upitne rečenice sa upitnom rečju i bez nje.

Imenice

Varijante različitih nastavaka: lokativ na – **у**:о береге/на берегу, о lese/v lesu, о крае/на краю; nominativ množine na – **а, –я, –ья, –е**: goroda, učitelя, dereвья, graždane.

Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost.

Promena imenica na **–ia, –ie, –мя**: история, здание, время.

Osnovno značenje i funkcija pojedinih padeža.

Imenice pluralia tantum: каниклы, сумерки, очки, Балканы (receptivno).

Nepromenljive imenice: kino, kofe, metro, kafe (receptivno).

Ruska prezimena na **–ov, –ev**: Petrov, Fadeev i sl.

Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena.

Zamenice

Odrične zamenice: никто, ничто, ничей, никакой.

Neodređene zamenice: кто–to, что–to, кто–нибудь, что–нибудь, некто, нечто, некоторый.

Pridevi

Poređenje prideva: komparativ prideva tipa: старший, младший; prost oblik superlativa: ближайший, ростейший, худший.

Prisvojni pridevi na **–ov, –ev, –in,**

–ский: братов, Игорев, мамин, пушкинский.

Pridevi za označavanje prostora i vremena: сегодняшний, здешний.

Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika: больной чем, готовый к чему, способный к чему i sl.

Brojevi

Principi promene osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 i 30, 40, 90, 100, 500–900, 1000 i njihova upotreba u najčešćim strukturama za iskazivanje količine i vremena s predlozima: с – до, с – по, от – до, к itd.

Redni brojevi: первый, второй, пятый, десятый.

Iskazivanje vremena na satu u razgovornom i službenom stilu.

Slaganje broja i imenice: один дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна часть, две (три, четыре) части, пять частей; один год, два (три, четыре) года, пять лет.

Spojevi sa imenicom **год** u konstrukcijama: два, три... года тому назад, пять, шесть... лет тому назад, за десять лет i sl.

Četiri računске radnje (receptivno).

Glagoli

Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom budućem vremenu. Tvorba vida pomoću prefiksa, sufiksa i osnove.

Osnovni pojmovi o značenju i upotrebi glagolskog vida i sistema glagolskih vremena: Анна (Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (я прочитал)... я прочитаю...ты прочитаешь.

Potencijal – građenje i upotreba.

Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje u oba pravca; obnavljanje i aktiviranje glagola kretanja obrađenih u osnovnoj školi: idti – hoditʹ, ehatʹ – ezditʹ, bežatʹ – begatʹ, plytʹ – plavatʹ, letetʹ – letatʹ, nesti – nositʹ, vesti – voditʹ, vezti – vozitʹ; receptivno usvajanje novih (manje frekventnih) glagola kretanja: gnatʹ – gonjatʹ, polzti – polzatʹ, katitʹ – katatʹ, taščitʹ – taskatʹ.

Upotreba glagola kretanja idti, hoditʹ u prenesenim značenjima: снег idēt; doždʹ idēt; časʹy idut; kostrom tebe idēt; idēt interesnyj film; časʹy horošo hodjat i sl.

Iskazivanje zapovesti: Читай (читайте) вслух! Дай мне игу! Давайте повторим! Подумайте об этом! Сядьте! Пошли! Smotri ne opozдай! По газонам не ходитʹ! К večeru вы это напишите!

Glagolski prilozi (receptivno)

Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika: pozdravitʹ kogo s čem, poblagodaritʹ kogo za čto, požertvovatʹ kem–čem, napominatʹ o kom–čem, interesovatʹsja kem–čem, privyknutʹ k čemu, sleditʹ za kem–čem itd.

Prilozi

Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način, cilj i količinu. Poređenje priloga – građenje i upotreba.

Predlozi

Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik: dlya genitivom, iz–za s genitivom, u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, iz–pods genitivom u odredbi odvajanja od mesta, k s dativom u vremenskoj odredbi, po s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i sl; predlog ssa genitivom i instrumentalom.

Veznici

Najfrekventniji prosti veznici u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama: a, da, i, no, ili, esli, пока, čto, počemu, potomu, čto, tak kak, перед тем как, несмотря на то čto itd.

Rečenični modeli

Rečenične modele koji su programom predviđeni i obrađeni u osnovnoj školi neophodno je sistematično obnavljati i dalje primenjivati u srednjoj školi u različitim varijacijama i kombinacijama. Pri tome težiti da se uočavaju sličnosti i razlike u izražavanju istih odnosa u ruskom i maternjem jeziku. U ovom razredu posebnu pažnju treba posvetiti različitim vrstama i tipovima vežbi, pre svega, rečeničnim modelima u potvrdnom, odričnom i upitnom obliku za iskazivanje sledećih odnosa:

– subjekatsko-predikatski odnosi

Rečenice sa imenskim predikatom – kopule: быть, statʹ, являться

Ego otec byl vračom, a on **stanet** inženерom.

Это утверждение **является** спорным.

– odsustvo kopule

Ego brat toкарь по металлу./ Она сегодня веселая./ Он сильнее всех.

– objekatski odnosi

– sa direktnim objektom

Мы купили новый учебник./ Я не получил ответа./ Ученик не решил задаči.

– indirektnim objektom

Он их поблагодарил за помощь./ Я взял эту книгу у товарища./ Ученики писали о зиме.

– zavisnom rečenicom

Брат в письме сообщает, что он летом приедет к нам. / Олег написал, что в Москве стоит хорошая погода.

– **prostorni odnosi**

Rečenice sa odredbom

– izraženom prilogom

Я иду туда (вниз, наверх, внутрь, домой)/ Он остался там (внизу, наверху, внутри).

– izraženom zavisnim padežom

Машина появилась из-за угла. / Саša сидит за первой партой./ Мы долго гуляли по городу.

– **vremenski odnosi**

Rečenice sa odredbom

– izražene prilogom

Saša šel vperedі./ Книга стоит на полке./ Я пришел раньше тебя.

– izraženom zavisnim padežom

Они вернулись к вечеру (к шести часам)/ Я сегодня работал с пяти до семи часов./ Мы дружим с детства.

– **načinski odnosi**

Rečenice sa odredbom izražene prilogom

Миша странно ведёт себя. / Он хорошо говорит по-русски./ Он пишет более красиво, чем ты./ Она поёт красивее всех.

– **uzročni odnosi**

Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom

Он не приехал в срок по болезни./ Я опоздал на урок из-за тебя./ Несмотря на плохую погоду мы пошли гулять.

– **atributivni odnosi**

Rečenice sa atributom

– u superlativu

A.S.Puškin являється величайшим русским поэтом.

– u zavisnom padežu

Я забыл тетрадь по русскому языку./ Это мой товарищ по школе.

Ortografija

Podela reči na slogove

Pisanje velikih i malih slova

Pisanje prefiksa

Interpunkcija ruske rečenice u poređenju s maternjim jezikom

Tvorba reči

Najčešći ruski prefiksi i sufiksi: bez–, bes–, вы–, из–, so–, pri–, pere–, pro–; –acia, –enie, –ik, –ist, –ka, –onok, –telʹ, –ščik.

Leksikografija

Struktura dvojezičnih, pre svega, školskih (didaktičkih) rečnika i ovladavanje tehnikom služenja njima. Vežbe za korišćenje rečnika. Nalaženje opštestručne leksike u rečniku povezane sa opštestručnom tematikom predviđenom za nastavu ruskog jezika u srednjim stručnim školama

FRANCUSKI JEZIK

Imenička grupa

– upotreba determinanata: određenih, neodređenih i partitivnih članova; prisvojnih i pokaznih prideva; osnovnih, rednih i aproksimativnih brojeva; neodređenih reči; odsustvo determinanata (na primer: kod etiketiranja proizvoda –fromage de brebis, natpisa na prodavnicama i ustanovama – boulangerie, banque, naziva rubrika u štampanim medijima – faits divers, na znakovima upozorenja – entrée interdite; ispred imenice u poziciji atributa: il est boulanger i slično);

– rod i broj imenica i prideva; mesto prideva petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais; promena značenja nekih prideva u zavisnosti od mesta: un grand homme/un homme grand; un brave homme/un homme brave; poređenje prideva;

– zamenice: lične nenaglašene (uključujući i zamenicu on) i naglašene; zamenice za direktni i za indirektni objekat; pokazne i prisvojne; upitne i neodređene.

Glagolska grupa

– glagolski načini i vremena: prezent, složeni perfekt, imperfekt, pluskvamperfekt, futur prvi indikativa, kao i perifrastične konstrukcije: bliski futur, bliska prošlost, radnja u toku être en train de ...; il faut que, je veux que, j'aimerais que praćeni prezentom subjunktiva glagola prve grupe (Il faut que tu racontes ça à ton frère), kao i receptivno: Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives; prezent i perfekt kondicionala: Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !Si j'avais su, je serais venue plus tôt; imperativ (receptivno): aie un peu de patience, n'ayez pas peur; sois sage!

– particip prezenta i gerundiv;

– frekventni unipersonalni glagoli i konstrukcije.

Predlozi

– najčešći predlozi; predložni izrazi par rapport à, à côté de, au lieu de, à l'occasion de, à l'aide de; malgré;

– kontrahovanje člana i predloga.

Prilozi

– za mesto, za vreme, za način, za količinu;

– alors – za iskazivanje posledice;

– priloški izraz quand même – za iskazivanje koncesije;

- mesto priloga;
- priloške zamenice en i y.

Modaliteti i forme rečenice

- deklarativni, interogativni, eksklamativni i imperativni modalitet;
- afirmacija i negacija; aktiv i pasiv;
- rečenice sa prezentativima;
- naglašavanje rečeničnih delova pomoću formule c'est... qui i c'est ... que.

Osnovni tipovi složenih rečenica

- koordinirane rečenice sa veznicima et, ou, mais, car, ni i priložima/priloškim izrazima c'est pourquoi, donc, puis, pourtant, par contre, par conséquent, au contraire;
- zavisne rečenice: relativne sa zamenicama qui, que, où i dont; komparativne sa veznicima/vezničkim izrazima comme, autant que, le même ... que, plus ... que, moins ... que; vremenske sa veznicima/vezničkim izrazima quand, avant que/avant de+infinitiv, chaque fois que, pendant que, après que, depuis que; uzročne sa veznicima parce que i puisque; (receptivno) koncesivne i opozitivne sa veznicima bien que i alors que; finalne sa veznicima pour que/pour+infinitiv i afin que/afin de+infinitiv; hipotetične sa veznikom si (verovatni, mogući i irealni potencijal); rečenice sa que u funkciji objekta (npr. Nous espérons que tu réussiras ton examen); slaganje vremena u objekatskim rečenicama.

ŠPANSKI JEZIK

Imenička grupa

Slaganje determinativa i imenice u rodu i broju, apokopiranje prideva uz imenicu, neodređeni determinativi

(alguno, ninguno, todo, cualquiera) u različitim značenjima

Tráeme algún libro de García Márquez.

Todas las mañanas, todo el mundo...

Un muchacho cualquiera...

Morfeme tipične za muški i ženski rod imenica i prideva

muchacho/muchacha

actor/actriz

trabajador/trabajadora

generoso/generosa

kao i imenice i pridevi koji nemaju morfološku oznaku roda

violinista, cantante, interesante, verde...

Glagolska grupa

Oblici indikativa: sva glagolska vremena savladana u osnovnoj školi primenjivati i prepoznavati u tekstu.

Oblici subjunktiva: prezent

(izražavanje želja, osećanja, mišljenja, verovatnoće)

Slaganje participa sa subjektom i pasivnim konstrukcijama.

Pitanja saupitnim rečima

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Indirektna pitanja

¿ Sabes si ha llegado ?

Pregúntale si ha cogido la tarjeta.

Yo te pregundo que has comprado.

Negacija

Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.

¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.

No me gusta esta película. – A mí también.

Hipotetične rečenice (prvi tip)

Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa.

Kazivanje želje, volje, namere

– infinitivom

– subjunktivom

Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermana mayor. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿ Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor

Promena značenja prideva u zavisnosti od pozicije uz imenicu

Un hombre grande/Un gran hombre.

Kazivanje vremena i odredbe za vreme

Dani u nedelji, mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...

Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.

¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje.

El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos... regresa dentro de una hora...

Poređenje

Más que, menos que, el/la más, tan...como,

Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.

Odredbe za način

Prilozi na – mente i priloške konstrukcije

Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Izrazi za meru i količinu

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...

¿ Cuántos estudiantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.

Složene rečenice:

a) Zavisna rečenica u indikativu

Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen.

b) zavisna rečenica u subjunktivu

Upotreba subjunktiva presenta
(vremenske i finalne rečenice).

Pasivne konstrukcije

a) ser + participio pasado

La casa fue construida en 1984.

b) pasiva refleja

Se venden libros aquí.

Ortografija

Interpunkcija – osnovna pravila (sa akcentom na oblike koji ne postoje u srpskom jeziku).

Pisanje velikog slova.

Leksikografija

Služenje dvojezičnim rečnicima.

I RAZRED

Peta godina učenja
za sva područja rada u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju
(2 časa nedeljno, 70 časova godišnje)

Operativni zadaci na nivou jezičkih veština

SLUŠANJE

Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora

Učenik treba da:

– uz eventualnu pomoć nastavnika adekvatno reaguje na usmene poruke u vezi sa aktivnostima na času (govor nastavnika i drugova, audio i audio-vizuelni materijali u nastavi);

- razume jednostavne fraze i rečenice nastale u spontanoj interakciji uz otežavajuće okolnosti prirodne komunikacije i specifičnosti govorne situacije (šum u komunikaciji, nejasna artikulacija, odsustvo vizuelnog kontakta itd.);
- oslanjajući se na opšta znanja i iskustva, rekonstruiše nepoznato na osnovu konteksta i pamti, reprodukuje i kontekstualizuje ključne elemente poruke;
- posle prvog slušanja određenog nepoznatog usmenog teksta (približnog trajanja do 3 minuta), u zavisnosti od stepena poznavanja teme i konteksta, iznosi pretpostavke u vezi sa:
 - 1) vrstom usmenog teksta koji sluša, npr. objava preko razglasa, intervju, reklame i drugo;
 - 2) brojem sagovornika, njihovim međusobnim odnosom i namerama;
 - 3) opštim sadržajem datog usmenog teksta usmeravajući pažnju na relevantne jezičke i nejezičke elemente (ključne reči, intonaciju i dr.);
- posle drugog i po potrebi dodatnih slušanja (u zavisnosti od težine teksta i naloga za slušanje):
 - 1) proveru prvobitno iznesene pretpostavke koje se odnose na vrstu i sadržaj usmenog teksta;
 - 2) razume ključne elemente sadržaja usmenog teksta u zavisnosti od cilja slušanja;
 - 3) uviđa elemente koje nije u potpunosti razumeo i u vezi sa njima traži dodatna objašnjenja;
 - 4) razume opšti sadržaj kratkih i prilagođenih tekstova, razume temu i jednostavnije delove popularnih i aktuelnih muzičkih kompozicija.

ČITANJE

Osposobljavanje učenika za funkcionalno čitanje i razumevanje različitih, uzrasno i sadržajno primerenih vrsta tekstova radi informisanja, izvršavanja uputstava i ostvarenja estetskog doživljaja (čitanje radi ličnog zadovoljstva).

Učenik treba da:

- razume kraće tekstove (dužine do 120 reči) o konkretnim, bliskim i svakodnevним temama, oslanjajući se na prepoznavanje imena, frekventnih internacionalizama, pozajmljenica i poznatih reči i fraza iz drugih stranih jezika;
- razume opšti sadržaj kratkih autentičnih, adaptiranih i udžbeničkih tekstova u kojima preovlađuju poznate reči i izrazi;
- razume obaveštenja i upozorenja na javnim mestima (znaci, natpisi za orijentaciju, plakati, digitalni i drugi natpisi);
- razume kraću ličnu poruku upućenu u svrhu krespon–dencije – razglednicu, pismo, SMS ili neku drugu elektronsku poruku, elektronsko pismo;
- razume opšti sadržaj i osnovnu poruku i obaveštenje iz kraćeg informativnog teksta: novinske vesti, reportaže, intervju, grafikona, statistike u cilju globalnog razumevanja;
- pronađe, izdvoji i razume određenu relevantnu ili traženu informaciju unutar prepoznatljive i specifične vrste teksta koji sadrži veći broj različitih informacija – npr. vremensku prognozu za određeno područje, podatke u malim oglasima, prospektima, brošurama, jelovniku, redu vožnje, planu grada, TV programu i sl. u cilju selektivnog razumevanja;
- razume kratka i jednostavna uputstva i savete o načinu ponašanja, upotrebi određenih predmeta i aparata ukoliko su pisana jednostavnim jezikom i/ili praćena određenim vizuelnim elementima u cilju detaljnog razumevanja;
- razume kratke literarne forme ukoliko sadrže svakodnevne i većim delom poznate reči, fraze i izraze – konkretnu poeziju, anegdote, stripove u cilju estetskog čitanja.

GOVOR

Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku

Učenik treba da:

- usklađuje intonaciju, ritam i visinu glasa sa sopstvenom komunikativnom namerom i sa stepenom formalnosti govorne situacije;
- uz eventualnu pomoć nastavnika koristi ciljni jezik kao jezik komunikacije u učionici kako sa nastavnikom tako i sa ostalim učenicima i učenicama (radeći u paru, grupi ili plenumu);
- pored informacija o sebi i svom okruženju opisuje u nekoliko rečenica poznatu radnju, mesto, doživljaj ili situaciju u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, koristeći poznate jezičke (leksiku i morfosintaksičke strukture) i nejezičke (mimika, gestika, prozodija) elemente;
- saopštava i interpretira u nekoliko rečenica sadržaj pisanih, ilustrovanih i usmenih tekstova na teme predviđene nastavnim programom, koristeći poznate jezičke elemente (leksiku i morfosintaksičke strukture);
- u nekoliko rečenica daje svoje mišljenje i izražava stavove (dopadanje/nedopadanje itd.), koristeći poznate jezičke elemente;
- stupa u kratke razgovore, pod uslovom da sagovornik sarađuje;
- vodi rutinske dijaloge bez napora, razmenjuje misli i informacije u vezi sa svojim okruženjem i porodicom u svakodnevnim situacijama;
- sa pripremom ili bez nje ukratko predstavlja rezultate samostalnog istraživanja rada na određenu temu u paru ili grupi;
- interpretira tematski prilagođene pesme, recitacije i skečeve.

PISANJE

Osposobljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja

Učenik treba da:

- piše povezane rečenice o nekim temama iz učenikove svakodnevnice i okruženja;
- piše kraći izveštaj, opis nekog događaja ili rezime prethodnih dešavanja ili aktivnosti iz ličnog iskustva koristeći frekventne reči i fraze prilagođene komunikativnoj situaciji;
- piše jednostavne povezane rečenice o porodici, svom okruženju i interesovanjima;
- piše veoma kratke formalne i neformalne tekstove (do 80 reči) koristeći standardne i konvencionalne formule pisanog izražavanja (pismo, obaveštenje, poruka);
- piše kratke i jednostavne beleške u vezi sa trenutnim potrebama i planovima (spisak za kupovinu, poruke, spisak obaveza, zapisnik);
- piše elektronske poruke, SMS poruke, učestvuje u razmeni na društvenim mrežama.

SOCIOKULTURNA KOMPETENCIJA

Sticanje i ovladavanje sociokulturnim kompetencijama neophodnim za pisanu i usmenu upotrebu jezika

Učenik treba da:

- u okviru svog interesovanja, znanja i iskustva, prepoznaje i razume sličnosti i razlike u pogledu kulturnih i svakodnevnih navika, običaja, mentaliteta i institucija koje postoje između naše zemlje i zemalja čiji jezik uči;
- prepoznaje i razume kulturološki specifikovana svojstva verbalne i neverbalne komunikacije;

- prepoznaje i razume najčešće prisutne kulturne modele svakodnevnog života zemlje i zemalja čiji jezik uči;
- prepoznaje i adekvatno koristi najfrekventnije stilove i registre u vezi sa znanjima iz stranog jezika, ali i iz ostalih oblasti školskih znanja i životnih iskustava;
- prepoznaje i adekvatno reaguje na pragmatičke funkcije govornih činova u ciljnom jeziku različite od onih u L1 (stepen formalnosti, ljubaznosti, kao i paralingvistička sredstva: gest, mimika, prostorni odnosi među govornicima, itd.);
- učestvuje u različitim vidovima moderne komunikacije (elektronske poruke, SMS poruke, diskusije na blogu ili forumu, društvene mreže);
- koristi sve dosad navedene strategije razvoja komunikativnih kompetencija u skladu sa nivoom znanja jezika i potrebama.

MEDIJACIJA

Osposobljavanje učenika za posredovanje između osoba radi sporazumevanja

Učenik treba da u situaciji kada posreduje između osoba (vršnjaka i odraslih) koji ne mogu da se sporazumevaju:

- usmeno prenosi suštinu poruke sa maternjeg na strani jezik i obrnuto;
- pismeno prenosi poruke i objašnjenja;
- prepričava sadržaj kraćeg teksta, audio ili vizuelnog zapisa i kraće interakcije.

TEMATSKJE OBLASTI

Napomena: Tematski oblasti se prožimaju i iste su u sva četiri razreda gimnazije. Autori udžbenika i nastavnici obrađuju ih u skladu sa interesovanjima učenika i aktuelnim zbivanjima u svetu.

- Svakodnevni život (organizacija vremena, poslova, slobodno vreme);
- Svet rada (perspektive i obrazovni sistemi);
- Generacijske razlike, vršnjačke i druge socijalne grupe; rodna ravnopravnost;
- Interesantne životne priče i događaji;
- Živi svet i zaštita čovekove okoline;
- Naučna dostignuća, moderne tehnologije i svet kompjutera (rasprostranjenost, primena, korist i negativne strane);
- Mediji i komunikacija;
- Hrana i zdravlje (navike u ishrani, karakteristična jela i pića u zemljama sveta);
- Potrošačko društvo;
- Sportovi i sportske manifestacije;
- Poznati gradovi i njihove znamenitosti, regioni i zemlje u kojima se govori ciljni jezik;
- Evropa i zajednički život naroda;
- Regionalne specifičnosti jezika (dijalekti, narečja);
- Život i dela slavnih ljudi (iz sveta nauke, kulture, sporta, muzike i drugo).

KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE

1. Predstavljanje sebe i drugih
2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima)
3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.)
4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi
5. Izražavanje molbi i zahvalnosti
6. Izražavanje izvinjenja
7. Izražavanje potvrde i negiranje
8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja
9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba
10. Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa
11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja
12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta
13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu
14. Izražavanje pripadanja i posedovanja
15. Skretanje pažnje
16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja
17. Traženje i davanje dozvole
18. Iskazivanje čestitki
19. Iskazivanje preporuke
20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti
21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti

GRAMATIČKI SADRŽAJI

U prvom razredu gimnazije/srednje škole uvodi se malo novih gramatičkih sadržaja imajući u vidu potrebu da se znanja i veštine učenika, stečena u osnovnoj školi:

- sistematizuju, tako da predstavljaju čvrstu osnovu za dalje učenje;
- utvrde i automatizuju, tako da ih učenici spontano, i bez većih grešaka (koje bi dovele do zabune ili onemogućile sporazumevanje), receptivno i produktivno koriste u komunikaciji.

ENGLESKI JEZIK

Imenička grupa

- Brojive i nebrojive imenice: friends, parties; food (beans, cereals, coffee, cheese, etc.), abstract (happiness, time, money);
- Složenice: downtown, waterfall, network, masterpiece, footprint, firework;

- Kvantifikatori: much, many, a lot of, few, a few, little, a little, some, too much, too many.

Član

- Razlika u upotrebi određenog i neodređenog člana u širem kontekstu:
- My brother is a football player and he is the captain of the school football team.
- Prvopomenuti, drugi put pomenut
- He lives in a big house. The house is new.
- Poznat iz konteksta
- This is a nice house – the garden is big.
- Nulti član u izrazima: in hospital, in bed, at home, at school, by plane, by taxi, have breakfast, after lunch

Glagolska grupa

- Modalni glagoli: can, can't, have to, don't have to; will (ponuda – I'll do that for you).
- Upotreba gerunda i infinitiva: I like playing football, I want to play football.
- Razlika između The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense
- The Simple Past Tense pravilnih glagola i najčešćih nepravilnih glagola
- The Present Perfect, razlika između The Present Perfect i The Simple Past Tense
- Imperativi
- The Future Simple – predviđanje
- Iskazivanje namere i planova pomoću be going to

Pridevi

- Razlika između prideva kao što su boring, bored; interested, interesting
- Građenje prideva od imenica: arrogance–arrogant, romance–romantic, culture–cultural
- Konstrukcije too good/expensive; not good enough

Predlozi

- posle prideva: afraid of, keen on, allergic to
- posle glagola: apologize for, pay for, agree with, argue with, complain about, use as, arrive at, belong to, agree on, believe in, consist of, suffer from
- u izrazima: by chance, for ages, for a moment, in trouble, off the coast, on the radio, face to face, on the move

Upitne rečenice

- How + pridev; How much – how many
- Građenje pitanja sa prepozicionim glagolima (Who did you go with?)

Veznici

because, so, too, for example, like

– Veznici i veznički izrazi u prošlom narativu: one day, suddenly, in the end, then, after, before, during, later, when

ITALIJANSKI JEZIK

Imenice

Vlastite imenice i zajedničke, odgovarajući rod i broj sa determinativom: Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa, itd.

Sistemski prikaz morfoloških karakteristika

Član

Upotreba člana. Sistematizacija

Oblici određenog i neodređenog člana Osnovna upotreba

Slaganje određenog i neodređenog člana sa imenicom ili pridevom

Član spojen s predlozima di, a, da, in, su i con

Određeni član ispred datuma: Oggi è il 25 novembre. Ispred imena dana u nedelji Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì

Upotreba člana uz vlastita imena, geografske pojmove, imena gradova i država, prezimena

Partitivni član kao supletivni oblik množine neodređenog člana (Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.)

Upotreba člana uz prisvojni pridev i imenice koje iskazuju blisko srodstvo (Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni)

Položaj člana i predloga uz neodređeni pridev tutto

Partitivni član. Mangio delle mele. Izostavljanje u negaciji. Non mangio pane. Upotreba predloga di uz izraze koji izražavaju određenu količinu.

Prendo un bicchiere d'acqua minerale.

Zamenice

Lične zamenice u službi subjekta

Naglašene lične zamenice u službi objekta

Naglašene lične zamenice u službi direktnog i indirektnog objekta.

Nenaglašene lične zamenice u paru: Comprò il libro a Luigi. Glielo compro.

Prisvojne zamenice. Pokazne zamenice (questo, quello)

Upitne zamenice chi? che?/ che cosa?

Neodređene zamenice pridevi (niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni)

Relativne zamenice (che, cui, il quale/la quale)

Pridevi

Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju. Opisni pridevi buono i bello; neodređeni pridev tutto. Posebne karakteristike prideva santo i grande

Komparacija prideva: Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.

Apsolutni superlativ: Maria è bellissima.

Prisvojni pridevi. Upotreba člana uz prisvojne prideve

Pokazni pridevi: questo, quello

Naziv boja, morfološke osobenosti prideva: viola, rosa, blu, arancione

Glavni brojevi (preko 1000) i redni (do 20). Redni brojevi.

Predlozi

Prosti predlozi: di, a, da, in, con, su, per, tra, fra i njihova osnovna upotreba

Predlozi: dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro

Upotreba predloga: di (Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi), a (Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.), da Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni, in (vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa)

Glagoli

Sadašnje vreme (Presente Indicativo)

Imperativ (Imperativo), zapovedni način. Zapovedni način, za sva lica: Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore

Povratni glagoli

Upotreba glagola piacere.

Perfekt (Passato Prossimo) pravilnih i nepravilnih glagola: Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione. Perfekt modalnih glagola volere, dovere, potere, sapere. Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.

Kondicional prezenta (Condizionale Presente): Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?

Futur pravilnih i nepravilnih glagola. Noi torneremo a casa alle cinque.

Imperfekat (Imperfetto): C'era una volta un re e viveva in un castello.

Pluskvamperfekat (Trapassato prossimo): Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.

Prezent konjunktiva (Congiuntivo presente): Penso che Maria debba studiare di più.

Samo receptivno

Prosti perfekt (Passato Remoto) tvorba i osnovna upotreba: Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno. Samo receptivno

Prilozi

Potvrđni, određni (sì, no). Osnovni prilozi bene, male, molto, poco, troppo, meno, più i priloški izrazi za određivanje vremena (prima, durante, dopo) i prostora. a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù

Upitni prilozi: quando?, come?, perché? dove?

Građenje priloga od prideva pomoću sufiksa mente

Rečca ci (s priloškom vrednošću), ne.

Veznici e, o, ma, se.

Rečenica

Prosta i proširena rečenica u potvrdnom i u odričnom obliku

Upitna rečenica s konstrukcijom izjavne rečenice potvrdnog oblika i upitnom intonacijom s konstrukcijom izjavne rečenice u odričnom obliku i upitnom intonacijom

Red reči u rečenici

Složena rečenica: upotreba veznika koji uvode zavisnu rečenicu (vremensku, uzročnu, relativnu, hipotetički period)

Hipotetički period: Realna pogodbena rečenica: Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.

Irealna pogodbena rečenica, sa imperfektom u protazi i apodozi: Se avevi tempo, andavamoin gita.

NEMAČKI JEZIK

Morfologija

Imenice

– vlastite i zajedničke (u oblicima jednine i množine: Bild – Bilder, Kopf – Köpfe, Frau – Frauen), sa odgovarajućim rodom

– izvedene sufiksacijom: Faulheit, Bildung

– izvedene prefiksacijom: Ausbildung

– složenice: Sommerferien, Jugendliebe, Tomatensuppe

Pridevi

– izvedeni sufiksacijom od glagola i imenica: fehlerfrei, liebevoll, sprachlos, trinkbar

– složeni: steinreich

– Pridevska promena – jaka, slaba, mešovita (receptivno)

– Komparativ i superlativ (pravilna tvorba i glavni izuzeci: groß – größer, teuer – teurer)

Član

– određeni (der, die, das), neodređeni (ein, eine), nulti, prisvojni (mein, dein), pokazni (dieser, jener), negacioni (kein, keine), neodređeni (mancher, solcher, einige);

– Upotreba člana u nominativu (subjekt), akuzativu i dativu (direktni i indirektni objekat), partitivnom genitivu (die Hälfte des Lebens), posesivnom genitivu (die Mutter meiner Mutter).

Brojevi:

– osnovni i redni (der siebte erste; am siebten ersten).

Predlozi

- sa akuzativom (Ich bin gegen dich);
- sa dativom (Sie arbeitet bei einem Zahnarzt);
- sa dativom ili akuzativom (Er ist in der Schule. Sie kommt in die Schule).

Glagoli

- glagolska vremena: prezent, preterit modalnih, pomoćnih, slabih i nafrekventnijih jakih glagola, perfekt slabih i jakih glagola, futur;
- glagoli sa predlozima (warten auf, sich interessieren für);
- Konjunktiv u funkciji izražavanja želje (Ich hätte gern... Ich möchte...Ich würde gern ...).

Veznici i veznički izrazi:

- und, oder, aber; weil, wenn, als, während, bis, obwohl, dass, ob.

Lične zamenice

- u nominativu, dativu i akuzativu

Prilozi

za vreme (gestern), mesto (nebenan), način (allein), količinu (viel, wenig)

Sintaksa**Rečenice**

Izjavne rečenice, upitne rečenice; nezavisne i zavisno–složene rečenice, indirektne upitne rečenice.

Red reči u rečenici

RUSKI JEZIK**Rečenica**

Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno složene i zavisno složene rečenice (sastavne, rastavne; subjekatske, predikatske, objekatske, vremenske itd.)

Upravni i neupravni govor.

Fonetsko-fonološki sadržaji i prozodija

Obnavljanje i sistematizacija pravila izgovora i beleženja akcentovanih i redukovanih samoglasnika o, a, e, я.

Obeležja suglasničkog i samoglasničkog sistema ruskog jezika: izgovor glasova koji se beleže slovima ž, š, č, ш, л; izgovor i beleženje parnih tvrdih i mekih, zvučnih i bezzvučnih suglasnika.

Izgovor glasova u grupama čt, sč, zč, sš, zš, vstv, stn, lnc, zdn; izgovor i beleženje suglasničkih grupa – asimilacija suglasnika po zvučnosti
Osnovni tipovi intonacionih konstrukcija (IK1, IK2, IK3) u okviru proste i složene rečenice.

Intonacija izjavne i upitne rečenice sa upitnom rečju i bez nje.

Imenice

Varijante različitih nastavaka: lokativ na – **у**: о береге/на берегу, о lese/v lesu, о крае/на краю; nominativ množine na – **а, –я, –ья, –е**: города, учителя, деревья, граждане.

Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost.

Promena imenica na –**ия, –ие, –мя**: история, здание, время.

Osnovno značenje i funkcija pojedinih padeža.

Imenice pluralia tantum: каникулы, сумерки, очки, Балканы (receptivno).

Nepromenljive imenice: кино, кофе, метро, кафе (receptivno).

Ruska prezimena na –**ов, –ев**: Петров, Fadeev i sl.

Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena.

Zamenice

Odrične zamenice: никто, ничто, ничей, никакой.

Neodređene zamenice: кто–то, что–то, кто–нибудь, что–нибудь, некто, нечто, некоторый.

Pridevi

Poređenje prideva: komparativ prideva tipa: старший, младший; prost oblik superlativa: ближайший, ростейший, худший.

Prisvojni pridevi na –**ов, –ев, –ин,**

–**ский**: братов, Игорев, мамин, пушкинский.

Pridevi za označavanje prostora i vremena: сегодняшний, здесьний.

Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika: больной чем, готовый к чему, способный к чему i sl.

Brojevi

Principi promene osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4, 5–20 i 30, 40, 90, 100, 500–900, 1000 i njihova upotreba u najčešćim strukturama za iskazivanje količine i vremena s predlozima: с – до, с – по, от – до, к itd.

Redni brojevi: первый, второй, пятый, десять.

Iskazivanje vremena na satu u razgovornom i službenom stilu.

Slaganje broja i imenice: один дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна парта, две (три, четыре) парты, пять парт; один год, два (три, четыре) года, пять лет.

Spojevi sa imenicom **год** u konstrukcijama: два, три... года тому назад, пять, шесть... лет тому назад, за десять лет i sl.

Četiri računske radnje (receptivno).

Glagoli

Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom budućem vremenu. Tvorba vida pomoću prefiksa, sufiksa i osnove

Osnovni pojmovi o značenju i upotrebi glagolskog vida i sistema glagolskih vremena: Анна (Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)... я прочитала (я прочитал)... я прочитаю...ты прочитаешь.

Potencijal – građenje i upotreba.

Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje u oba pravca; obnavljanje i aktiviranje glagola kretanja obrađenih u osnovnoj školi: idti – hoditʹ, ehatʹ – ezditʹ, bežatʹ – begatʹ, plytʹ – plavatʹ, letetʹ – letatʹ, nesti – nositʹ, vesti – voditʹ, vezti – vozitʹ; receptivno usvajanje novih (manje frekventnih) glagola kretanja: gnatʹ – gonjatʹ, polztʹ – polzatʹ, katitʹ – katatʹ, taščitʹ – taskatʹ.

Upotreba glagola kretanja idti, hoditʹ u prenesenim značenjima: sneg idët; doždʹ idët; časʹy idut; kostrom tebe idët; idët interesnyj filʹm; časʹy horošo hodʹat i sl.

Iskazivanje zapovesti: Čitaj (čitajte) vsluh! Daj mne igu! Davajte povtorim! Podumajte ob etom! Sjadʹte! Pošli! Smotri ne opozdaʹ! Po gazonam ne hoditʹ! K večeru vy eto napišite!

Glagolski prilozi (receptivno).

Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika: pozdravitʹ kogo s čem, poblagodaritʹ kogo za čto, požertvovatʹ kem–čem, napominatʹ o kom–čem, interesovatʹsja kem–čem, privyknutʹ k čemu, sleditʹ za kem–čem itd.

Prilozi

Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način, cilj i količinu. Poređenje priloga – građenje i upotreba.

Predlozi

Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik: dlja s genitivom, iz–za s genitivom, u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, iz–pods genitivom u odredbi odvajanja od mesta, k s dativom u vremenskoj odredbi, po s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i sl; predlog ssa genitivom i instrumentalom.

Veznici

Najfrekventniji prosti veznici u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama: a, da, i, no, ili, esli, poka, čto, počemu, potomu, čto, tak kak, pered tem kak, nesmotra na to čto itd.

Rečenični modeli

Rečenične modele koji su programom redviđeni i obrađeni u osnovnoj školi neophodno je sistematično obnavljati i dalje primenjivati u srednjoj školi u različitim varijacijama i kombinacijama. Pri tome težiti da se uočavaju sličnosti i razlike u izražavanju istih odnosa u ruskom i maternjem jeziku. U ovom razredu posebnu pažnju treba posvetiti različitim vrstama i tipovima vežbi, pre svega, rečeničnim modelima u potvrdnom, odričnom i upitnom obliku za iskazivanje sledećih odnosa:

– subjekatsko-predikatski odnosi

Rečenice sa imenskim predikatom – kopule: bytʹ, statʹ, javljatʹsja

Ego otec byl vračom, a on stanet inženerom./ Etot utverždenie javljaetsja spornym.

– odsustvo kopule

Ego brat tokarʹ po metalu./ Ona segodnja vesělaja./ On silʹnee vseh.

– objekatski odnosi

– sa direktnim objektom

My kupili novyj učebnik./ Ja ne polučil otveta / .Učenik ne rešil zadači.

– indirektnim objektom

Он их поблагодарил за помощь. / Я взял эту книгу у товарища./ Ученики писали о зиме.

– zavisnom rečenicom

Брат в письме сообщает, что он летом приедет к нам./ Олег написал, что в Москве стоит хорошая погода.

– **prostorni odnosi**

Rečenice sa odredbom

– izraženom prilogom

Я иду туда (вниз, наверх, внутрь, домой)/ Он остался там (внизу, наверху, внутри).

– izraženom zavisnim padežom

Машина появилась из-за угла./ Саša сидит за первой партией./ Мы долго гуляли по городу.

– **vremenski odnosi**

Rečenice sa odredbom

– izražene prilogom

Saša šel vperedі./ Книга стоит на полке./ Я пришел раньше тебя.

– izraženom zavisnim padežom

Они вернулись к вечеру (к шести часам)/ Я сегодня работал с пяти до семи часов./ Мы дружим с детства.

– **načinski odnosi**

Rečenice sa odredbom izražene prilogom

Миша странно ведёт себя./ Он хорошо говорит по-русски./ Он пишет более красиво, чем ты./ Она поёт красивее всех.

– **uzročni odnosi**

Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom

Он не приехал в срок по болезни./ Я опоздал на урок из-за тебя./ Несмотря на плохую погоду мы пошли гулять.

– **atributivni odnosi**

Rečenice sa atributom

– u superlativu

A.S.Puškin являється величайшим русским поэтом.

– u zavisnom padežu

Я забыл тетрадь по русскому языку./ Это мой товарищ по школе.

Ortografija

Podela reči na slogove

Pisanje velikih i malih slova

Pisanje prefiksa

Interpunkcija ruske rečenice u poređenju s maternjim jezikom

Tvorba reči

Najčešći ruski prefiksi i sufiksi: bez–, bes–, вы–, iz–, so–, pri–, pere–, pro–; –acia, –enie, –ik, –ist, –ka, –onok, –telʹ, –nik

Leksikografija

Struktura dvojezičnih, pre svega, školskih (didaktičkih) rečnika i ovladavanje tehnikom služenja njima. Vežbe za korišćenje rečnika. Nalaženje opštestručne leksike u rečniku povezane sa opštestručnom tematikom predviđenom za nastavu ruskog jezika u srednjim stručnim školama

FRANCUSKI JEZIK

Imenička grupa

– upotreba determinanata: određenih, neodređenih i partitivnih članova; prisvojnih i pokaznih prideva; osnovnih i rednih brojeva; neodređenih reči; odsustvo determinanata (na primer: kod etiketiranja proizvoda – fromage de brebis, natpisa na prodavnicama i ustanovama – boulangerie, banque, naziva rubrika u štampanim medijima – faits divers, na znakovima upozorenja – entrée interdite; ispred imenici u poziciji atributa: il est boulanger i slično);

– rod i broj imenica i prideva; mesto prideva petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais; promena značenja nekih prideva u zavisnosti od mesta: un grand homme/un homme grand ; un brave homme/un homme brave; poređenje prideva;

– zamenice: lične nenaglašene (uključujući i zamenicu on) i naglašene; zamenice za direktni i za indirektni objekat.

Glagolska grupa

– glagolski načini i vremena: prezent, složeni perfekt, imperfekt, futur prvi indikativa, kao i perifrastične konstrukcije: bliski futur, progresivni prezent, bliska prošlost; il faut que, je veux que, j'aimerais que praćeni prezentom subjunktiva glagola prve grupe (Il faut que tu racontes ça à ton frère), kao i receptivno: Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives; prezent kondicionala: Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi ! imperativ (receptivno): aie un peu de patience, n'ayez pas peur

– najfrekventniji unipersonalni glagoli

Predlozi

– najčešći predlozi

– kontrahovanje člana i predloga

Prilozi

– za mesto, za vreme, za način, za količinu

– mesto priloga

– priloške zamenice en i y

Modaliteti i forme rečenice

– deklarativni, interrogativni, eksklamativni i imperativni modalitet

- afirmacija i negacija
- rečenice sa prezentativima.

ŠPANSKI JEZIK

Imenička grupa

Slaganje determinativa i imenice u rodu i broju, apokopiranje prideva uz imenicu, neodređeni determinativi (alguno, ninguno, todo, cualquiera) u različitim značenjima

Tráeme algún libro de García Márquez.

Todas las mañanas, todo el mundo...

Un muchacho cualquiera...

Morfeme tipične za muški i ženski rod imenica i prideva

muchacho/muchacha

actor/actriz

trabajador/trabajadora

generoso/generosa

kao i imenice i pridevi koji nemaju morfološku oznaku roda

violinista, cantante, interesante, verde...

Glagolska grupa

Oblici indikativa: sva glagolska vremena savladana u osnovnoj školi primenjivati i prepoznavati u tekstu/govoru

Pitanja saupitnim rečima

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Indirektna pitanja

¿Sabes si ha llegado?

Pregúntale si ha cogido la tarjeta.

Yo te pregundo que has comprado.

Negacija

Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.

¿Ha venido alguien? – No, no ha venido nadie./Nadie ha venido.

No me gusta esta película. – A mí tampoco.

Promena značenja prideva u zavisnosti od pozicije uz imenicu

Un hombre grande/Un gran hombre

Kazivanje vremena i odredbe za vreme

Dani u nedelji;

mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...

Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.

¿Cuándo lo viste? Lo vi cuando regresé de viaje.

El lunes que viene, el domingo pasado. Salió hace treinta minutos... regresa dentro de una hora...

Poređenje

Más que, menos que, el/la más, tan...com.

Este libro es el más interesante que he leído.

Su última película no es tan interesante como la del año pasado.

Odredbe za način

Prilozi na –mente i priloške konstrukcije

Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Izrazi za meru i količinu

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...

¿Cuántos estudiantes han visto este programa? – Más o menos, treinta.

Složene rečenice sa infinitivom

(sa modalnim glagolima i finalne rečenice)

Quiero viajar.

Lo hago para satisfacerte.

Ortografija

Interpunkcija – osnovna pravila (sa akcentom na oblike koji ne postoje u srpskom jeziku)

Pisanje velikog slova

Leksikografija

Služenje dvojezičnim rečnicima

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

Oblici nastave

Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: komunikativna nastava stranih jezika uz primenu tehnika rada u grupama i parovima, dodatnih sredstava u nastavi (AV materijali, IT, igre, autentični materijali, itd.), kao i uz primenu principa nastave zasnovane na složenim zadacima koji ne moraju biti isključivo jezičke prirode (task-based language teaching; enseñanza por tareas, handlungsorientierter FSU).

Mesto realizacije nastave

Nastava se realizuje u učionici ili odgovarajućem kabinetu.

Preporuke za realizaciju nastave

- Slušanje i reagovanje na naloge i/ili zadatke u vezi sa tekstom namenjenim razvoju i proveru razumevanja govora;
- Rad u parovima, malim i velikim grupama (mini–dijalozi, igra po ulogama, simulacije itd.);
- Manualne aktivnosti (izrada panoa, zidnih novina, postera za učionicu ili roditelje, prezentacije i sl.);
- Debate i diskusije primerene uzrastu (N.B. debate predstavljaju unapred pripremljene argumentovane monologe sa ograničenim trajanjem, dok su diskusije spontanije i nepripremljene interakcije na određenu temu);
- Rešavanje „tekućih problema” u razredu, tj. dogovori i mini-projekti;
- Obimniji projekti koji se rade u učionici i van nje u trajanju od nekoliko nedelja do čitavog polugodišta uz konkretno vidljive i merljive proizvode i rezultate;
- U prvom razredu zastupljeni su gramatički sadržaji koji su već obrađivani u osnovnoj školi, posebno oni predviđeni u materijalima koji opisuju nivoe A1 i A2 na osnovu deskriptora Zajedničkog evropskog okvira za žive jezike;
- Gramatička građa predviđena Programom za prvi razred srednje škole dobija svoj smisao tek kada se dovede u vezu sa datim komunikativnim funkcijama i temama, i to u sklopu jezičkih aktivnosti razumevanja (usmenog govora i pisanog teksta, usmenog i pismenog izražavanja i medijacije;
- Polazište za posmatranje i uvežbavanje jezičkih zakonitosti jesu usmeni i pisani tekstovi različitih vrsta, dužine i stepena težine; koriste se, takođe, izolovani iskazi, pod uslovom da su kontekstualizovani i da imaju komunikativnu vrednost;
- U I razredu planira se izrada dva pismena zadatka.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- maternji jezik, istorija, istorija umetnosti, sociologija, filozofija, muzičko i likovno obrazovanje, informatika.

PRVI STRANI JEZIK

IV stepen

(peta godina učenja)

Cilj i zadaci

Cilj nastave stranih jezika je sticanje, proširivanje i produbljivanje znanja i umjenja u svim jezičkim aktivnostima, upoznavanje kulturnog nasleđa stvorenog na datom stranom jeziku i osposobljavanje za dalje obrazovanje i samoobrazovanje.

Zadaci nastave stranih jezika su da učenici:

- usvoje govorni jezik u okviru novih 1000 reči i izraza uključujući i terminologiju značajnu za datu struku, što u toku osam godina učenja jezika čini ukupan fond od oko 2400 reči i izraza produktivno, a receptivno i više;
- neguju pravilan izgovor i intonaciju uz obraćanje posebne pažnje na one ritmičke i prozodijske sheme koje su bitne u usmenom izražavanju;
- razumeju govor (neposredno i putem medija) i spontano se izražavaju u okviru teme iz svakodnevnog života i opštih tema struke, uz iskazivanje ličnog stava i raspoloženja;
- ovladaju tehnikom informativnog čitanja, razumeju složenije jezičke strukture u tekstu i upoznaju osobenosti jezika struke čitanjem tekstova vezanih za teme iz oblasti date struke;
- dalje savlađuju osnove ortografije radi korektnog pismenog izražavanja u okviru usvojene leksike i jezičkih;
- razvijaju razumevanje pisanog stručnog teksta, pisanje rezimea, nalaza, izveštaja i osposobljavaju se za njihovu usmenu interpretaciju; stiču nova saznanja o karakteristikama zemalja i naroda čiji jezik uče, njihovog načina života i običaja;
- osposobljavaju se za vođenje razgovora o našoj zemlji, njenim prirodnim lepotama, kulturnim i istorijskim tekovinama;
- šire svoju opštu kulturu, razvijaju međukulturnu saradnju i toleranciju i svoje intelektualne sposobnosti;
- osposobljavaju se za dalje obrazovanje i samoobrazovanje u oblasti jezika i struke korišćenjem rečnika, leksikona i druge priručne literature.

Komunikativne funkcije: obnavljanje, utvrđivanje i proširivanje onih komunikativnih jedinica sa kojima se učenik upoznao u osnovnoj školi: oslovljavanje poznate i nepoznate osobe; iskazivanje sviđanja i nesviđanja, slaganja i neslaganja sa mišljenjem sagovornika; traženje i davanje dozvole; čestitanje i iskazivanje lepih želja; pozivanje u goste; prihvatanje i neprihvatanje poziva; obaveštenje i upozorenje; predlaganje da se nešto uradi; odobravanje ili neodobravanje nečijih postupaka; prigovori, žalbe; izražavanje čuđenja, iznenađenja, uverenosti, pretpostavke ili sumnje; davanje saveta; iskazivanje simpatija, preferencije, saučešća; izražavanje fizičkih tegoba, raspoloženja.

ZAJEDNIČKI DEO PROGRAMA

I razred

SADRŽAJ PROGRAMA

Opšta tematika

Iz života mladih: nova sredina i drugovi; sportska takmičenja.

Porodica i društvo: spoljni izgled i osobine članova porodice; članovi porodice u kući i van nje; situacije iz svakodnevnog života i na radnom mestu; odnosi u porodici i društvu.

Iz savremenog života i tekovina kulture i nauke naroda čiji se jezik uči i naših naroda: prirodne lepote i zaštita čovekove sredine; putovanje i korišćenje saobraćajnih sredstava; iz istorijske i kulturne prošlosti; kulturne i privredne manifestacije koje su postale tradicionalne; iz života i rada poznatih ljudi; aktuelne teme od vaspitnog značaja. Stručna tematika (do 10% od ukupnog godišnjeg fonda časova). Uvod u osnovnu terminologiju vezanu za struku. (Sa uvođenjem stručne tematike počinje se u drugom polugodištu).

Školski pismeni zadaci: po jedan pismeni zadatak u svakom polugodištu.

Objašnjenje programa

Predloženi program prvog stranog jezika predviđen je za fond od dva časa nedeljno. Kod fonda većeg od dva časa nedeljno za stručnu terminologiju predviđa se do 15% od ukupnog godišnjeg fonda časova, a kod školskih pismenih zadataka po dva pismena zadatka u svakom polugodištu.

ENGLESKI JEZIK

I razred

(2 časa nedeljno, 70 časova godišnje)

SADRŽAJ PROGRAMA

I REČENICA

Obnoviti rečenične modele obuhvaćene programom za osnovnu školu. Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi.

- Pitanja

a) "WH" questions

"Where are you going?" "How can we get there?"

b) Alternativna pitanja

"Did you take a bus or did you walk?"

v) Učtiva pitanja

"Would you open the window, please?"

g) Pitanja sa predlogom na kraju (R)

"What are you looking for?"

- Indirektni govor

a) izjave - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena)

"I'll come as soon as I can". He says that he will come as soon as he can.

b) molbe, zahtevi, naredbe

"Come back!" He told me to come back.

"Pass me the bread, please." He asked me to pass him the bread.

v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena)

- Yes/No questions

"Have you seen Mary?" He wants to know if I have seen Mary.

- "WH" questions

"Where are you going?" He asks where I am going.

II IMENIČKA GRUPA

1. Član

- Obnoviti i utvrditi upotrebu određenog i neodređenog člana.

- Određeni član uz imena godišnjih doba, obroka, naziva država.

The spring of 1957 was very warm. The breakfast we had yesterday was very good. He lives in the USA.

- Neodređeni član u izrazima za vreme, količinu, meru i u uzvičnim rečenicama

50 miles an hour, 16 dinars a kilo, two pounds a yard;

What a mess!

- Nulta član uz imena sportova i igara

He plays volleyball.

2. Imenice

- Množina imenica - obnoviti

- Kongruencija imenica sa glagolom u jednini

news, information, furniture, mathematics, i dr.

The news is on at ten o'clock. Mathematics is a difficult subject.

- Zbirne imenice sa glagolom u množini

people, cattle, police i dr.

There were a lot of people in the street. The cattle are sold.

- Sinkretizam jednine i množine

sheep, deers, trout i dr.

- Drugi nominali - gerund

a) u funkciji subjekta

Swimming is my favourite sport.

b) u funkciji objekta (posle glagola like, hate, start, sopt i dr.)

She likes cooking.

3. Zamenički oblici

a) Zamenice

- Obnoviti one lične, pokazne, prisvojne, relativne i odrične zamenice predviđene programom za osnovnu školu.

- Uzajamno-povratne zamenice - each other, one another

Mary and Peter see each other almost every day. People from different countries can hardly understand one another.

- IT uz kopulativne glagole

It is raining. It is cold.

- Neodređeno ONE

I lost a friend but you gained one.

b) Determinatori

- Neodređeni determinatori - some, any

They want some paper. I don't have any bread left.

- Odrični determinator no

There are no eggs in the fridge. There's no water in the glass.

4. Pridevi

Obnoviti poređenje prideva

5. Brojevi

Decimali, razlomci; četiri računske radnje

6. Kvantifikatori

Obnoviti many/much, a lot of/lots of; few/little

III GLAGOLSKA GRUPA

1. Glagoli

- Vreme i aspekt glagola

- Obnoviti glagolske oblike predviđene programom za osnovnu školu

- The Simple present Tense za izražavanje buduće radnje

What time does your plane take off?

- The Present Perfect Tense - proširiti upotrebu priloškim odredbama **lately, recently**

The Present Perfect Continuous Tense (R)

She has been living in London for two years now.

- The Past Perfect Tense

When we came the train had already left.

- Modalni glagoli

a) can (be able to, be allowed to), could

Sorry, but I can't come tomorrow. Can I smoke in here?

Could I smoke in here?

b) must (have/got/to, be obliged to)

I've got to go now.

- Pasivne konstrukcije - za isticanje bezličnosti i za navođenje naučnih činjenica

The new motorway has been opened to traffic. Oxygen is found in the air.

- Dvočlani glagoli (frazalni i predložki)

apply for, shout for, bring up i dr.

2. Prilozi

Poređenje priloga

3. Predlozi

Obnavljanje

IV TVORBA REČI

Najčešći prefiksi i sufixi za tvorbu prideva

il-, im-, ir-, un-; -able, -ful, -less, i dr.

V ORTOGRAFIJA

Osnovna pravila interpunkcije. Pisanje velikih slova.

VI LEKSIKOLOGIJA

Idiomi i frazeologizmi

VII LEKSIKOGRAFIJA

Struktura i korišćenje dvojezičnih rečnika

NEMAČKI JEZIK

I razred

(2 časa nedeljno, 70 časova godišnje)

SADRŽAJ PROGRAMA

Sadržaji programa obrađeni u osnovnoj školi integrišu se s novim elementima u sistematizovane šire celine na višem nivou.

Postavljanje pitanja i davanje odgovora

Novi modeli

Disjunktivna pitanja

Wirst du hier bleiben oder kommst du mit?

Negativno pitanje

Hast du dieses Buch noch nicht gelesen? Doch, ich habe es gelesen.

Izrične rečenice kao pitanje

Du bleibst zu Hause? Er hat etwas gesagt?

Pitanja u nepravnom govoru

Ich frage dich, ob er kommt. Er fragte mich (warum, wo, wann, wie, wer, wohin, was, usw...)

Odgovori puni ili eliptični (uvek u dijalogu)

Kazivanje radnji i stanja u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti

- radnja izražena pluskvamperfektom

Er hatte das schon Längst gesehen.

- radnja zavisne rečenice dešava se istovremeno sa radnjom glavne rečenice

Veznici: während, solange, seit (dem)

Während ich in Belgrad studierte, ging ich oft ins Theater. Solange ich ihn kenne, sammelt er Briefmarken.

- radnja zavisne rečenice dešava se pre radnje glavne rečenice

Veznici - nachdem, als (pluskvamperfekt u sporednoj, preterit u glavnoj rečenici)

Nachdem er das Haus verlassen hatte, begann es zu regnen. Sie kam zum Bahnhof, als der Zug schon abgefahren war.

- radnja zavisne rečenice dešava se posle radnje glavne rečenice.

Veznici: bis, bevor, als (isto vreme u obe rečenice)

Sie blieb bei uns, bis der Regen vorbei war. Ich komme zu dir, be (ehe) ich ins Kino gehe.

Kazivanje zapovesti

Er soll lesen! Du kommst nicht mit! Zurück! Du wirst jetzt gehen! Rauchen verboten!

Odredbe kvaliteta i kvantiteta

Izražavanje jednakosti - nejednakosti

Er ist genau so alt wie du.

Er ist älter als ich.

Upotreba komparativa i superlativa u predikativnoj i atributivnoj funkciji.

Mein jüngerer Bruder ist acht Jahre alt. Der Monat Juli ist am heißesten. Der heißeste Monat Juli...

Sistematizacija kategorija kojih u maternjem jeziku nema ili su bitno različite

Član

Određeni, neodređeni

Određeni član uz geografske pojmove: nazive planina, mora, jezera, reka, zemalja muškog i ženskog roda, zatim uz imena dana u nedelji, meseci u godini, godišnjih doba

Das ist ein Haus. Das Haus ist neu. Ich habe die Alpen gesehen. Die Save mündet in die Donau. Die Sowjetunion liegt im Osten. Der Balkan ist eine Halbinsel. Der Montag ist der erste Arbeitstag in der Woche. Der Frühling ist die schönste Jahreszeit.

Bez člana

- lična imena, imena zemalja srednjeg roda, imena gradova, kontinenta; predikativno upotrebljeni nazivi poziva; gradivne imenice; uzvici i izrazi

Hans ist Student. Jugoslawien ist eine Sozialistische föderative Republik. Bonn ist die Hauptstadt der Bundesrepublik Deutschland. Kaufst du Brot? Hilfe! Feuer! Tag um Tag; weder Mensch noch Tier; zu Bett gehen; zu Wort kommen.

Infinitiv sa "zu" uz neke glagole i izraze (receptivno)

Du brauchst nicht zu kommen. Ich habe viel zu tun. Sie hat keine Zeit (Lust, kein Wunsch) tanzen zu gehen.

Orientacija u vremenu i prostoru

Proširiti moguće odgovore na ranije obrađena pitanja u vezi s orijentacijom u vremenu i prostoru.

Wann...

Heute abend, morgen früh, voriges Jahr, um acht Uhr, in zehn Minuten, diesen Sommer, am 1. September 1976, den 1. juni 1976.

Wie lange...?

Seit wann...?

eine Woche, einen Monat, eine Zeitlang, seit gestern, seit 5 Uhr, seit zwei Wochen, seit unserer Begegnung.

Wo...?

drau Ben, drinnen, Überal, irgendwo, anderswo, nirgendwo, nirgends.

Wohin...?

dorthin, aufwärts, heimwärts fort, bergauf, bergab, überallhin, nirgendwohin

Woher...?

Prepozicije koje u sintagmi sa imenicom daju oznake za mesto

hierher, daher, dorthier; aus der Schule, bis zur Ecke, auf dem Lade, am Fenster, vor der Tür, usw.

Kazivanje pretpostavki, uzroka, namere (receptivno)

Modalni glagoli u službi izražavanja pretpostavki ili namere.

Er dürfte zu Hause sein. Das müsste wahr sein. Ich möchte hier bleiben.

Konjunktiv prezenta i pretvorite pomoćnih i modelnih glagola

- u rečenicama i frazama za izražavanje želje i mogućnosti, sumnje, nestvarnosti

So wäre es vielleicht besser.

- pluskvamperfekt u pomenutim slučajevima (receptivno)

Hätte ich ihn nie gesehen!

Tvorba reči

Složenica (imenica i pridev), prefiksiranje glagola, izvedene imenice i pridevi

Schule, Schulzimmer, Schulhof, Hochhaus; aufstehen, beantworten einziehen, Einheit Schönheit, Mannschaft, medizinisch, europäisch, chemisch.

Sinonimi, homonimi i antonimi, fraze i leksikolizovani spojevi reči (receptivno)

lieb, warm, kalt, frisch, auf Schritt und Tritt, in Anspruch nehmen; in Bewegung setzen.

Izgovor

Odnos glasova i slova.

Podela glasova. Dubina i kvalitet vokala. Liftonzi.

Akcenat reči. Melodija osnovnih tipova rečenica.

Ortografija

Interpunktacija - osnovna pravila.

Podela reči na slogove.

Pisanje velikog slova.

Leksikografija

Struktura dvojezičnih rečnika i služenje njima.

RUSKI JEZIK

I razred

(2 časa nedeljno, 70 časova godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Rečenica

Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno-složene i zavisno-složene rečenice. Upravni i neupravni govor.

Imenice

Varijante padeških nastavaka: lokativ jednine na -y: о береге/на берегу, о лесе/в лесу, о крае/на краю; nominativ množine na -а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost. Promena imenica na - ия, -ие, - мя.

Imenice pluralija tantum (receptivno).

Nepromenljive imenice (receptivno).

Prezimena na -ов, -ев (Петров, Фадеев i sl.).

Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena.

Zamenice

Odrične zamenice: никто, ничто, никакой, ничей. Neodređene zamenice: кто-то, кто-нибудь, некоторый, несколько.

Obnavljanje i sistematizacija obrađenih zamenica u osnovnoj školi.

Pridevi

Poređenje prideva: komparativ prideva tipa: старший, младший; prost oblik superlativa: ближайший, простейший, худший. Prisvojni pridevi na -ов, -ев, -ский. Pridevi za označavanje prostora i vremena: сегодняшний, здешний.

Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (больной чем, готовый к чему, способный к чему i sl.)

Brojevi

Principi promene osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4; 5-20 i 30; 40, 90, 100; 500-900; 1000 i njihova upotreba u najčešćim strukturama za iskazivanje količine (broja) i vremena s predlozima: с - до, с - по, от - до, к i dr. Iskazivanje vremena po satu u razgovornom i službenom stilu.

Četiri osnovne računske radnje (receptivno).

Glagoli

Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom budućem vremenu. Tvorba vida pomoću prefiksa, sufiksa, osnove.

Potencijal - građenje i upotreba.

Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje jednom u oba pravca; aktiviranje do sada obrađenih glagola kretanja /идти - ходить, ехать - ездить, бегать - бежать, плыть - плавать, лететь - летать, нести - носить, вести - водить, везти - возить; receptivno usvajanje novi glagola kretanja: гнать - гонять, ползти - ползать.

Glagolski prilozi (receptivno).

Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (поблагодарить кого за что, пожертвовать кем-чем, напоминать о ком-чем i sl.).

Prilozi

Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način i količinu.

Poređenje priloga.

Predlozi

Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik (**для** s genitivom, **из-за** s genitivom u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, **из-под** s genitivom u odredbi odvajanja od mesta, **к** s dativom u vremenskoj odredbi **по** s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i sl.).

Veznici

Najfrekventniji prosti i složeni veznici u nezavisno-složenim i zavisno-složenim rečenicama (а, да, и, но, или, если, пока, потому что, так как, перед тем как i sl.).

Rečenični modeli

Rečenične modele predviđene programom za osnovnu školu i dalje primenjivati u različitim varijacijama i kombinacijama. Pri tom težiti da se uoče sličnosti i razlike u izražavanju istih odnosa u ruskom i maternjem jeziku. U ovom razredu posebnu pažnju posvetiti modelima u potvrdnom, odričnom i upitnom obliku za iskazivanje sledećih odnosa:

Subjekatsko-predikatski odnosi

Rečenice sa imenskim predikatom

a) kopule: **быть, стать, являться**

Его отец был врачом, а он станет инженером.

Это утверждение является спорным.

b) odsustvo kopule

Его брат токарь по металлу.

Она сегодня веселая.

Он сильнее всех.

Objekatski odnosi

Rečenice sa:

a) direktnim objektom

Мы купили новый учебник.

Я не получил ответа.

b) indirektnim objektom

Он их поблагодарил за помощь.

Эта фотография напоминает о прошлом.

v) zavisnom rečenicom

Брат в письме сообщает, **что он летом приедет к нам.**

Prostorni odnosi

Rečenice s odredbom

a) izraženom prilogom

Я иду туда (вниз, наверх, внутрь, домой).

Он остался там (внизу, наверху, внутри).

b) izraženom zavisnim padežom

Машина появилась из-за угла.

Кошка вылезла из - под дивана.

Мы долго гуляли по городу.

Vremenski odnosi

Rečenice sa odredbom

a) izraženom prilogom

Я пришёл раньше тебя.

b) izraženom zavisnim padežom.

Они вернулись к вечеру (к трем часам).

Я сегодня работал с пяти до семи часов.

Načinski odnosi

Rečenice sa odredbom izraženom prilogom

Он хорошо говорит по-русски.

Он пишет более красиво, чем ты.

Она поёт красивее всех.

Uzročni odnosi

Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom

Он не приехал в срок по болезни.

Atributivni odnosi

Rečenice s atributom

a) u superlativu

А. С. Пушкин является величайшим русским поэтом.

b) u zavisnom padežu

Я забыл тетрадь по русскому языку.

Ortografija

Interpunkcija - osnovna pravila. Podela reči na slogove. Pisanje velikih slova.

Leksikologija

Najčešći prefiksi i sufiksi.

Leksikografija

Struktura dvojezičnih rečnika i služenje njima.

FRANCUSKI JEZIK

I razred

(2 časa nedeljno, 70 časova godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Jezička građa savladana u osnovnoj školi integriše se sa novom građom i neprestano primenjuje, proširuje i usavršava.

Pasivne konstrukcije

est + particip perfekta

La Bastille est prise en 1789.

La Tour Eiffel est construite en 1889.

- ukazati na princip tvorbe ostalih oblika pasiva

Il a été (était) élu président.

Elle sera (serait) récompensée...

Finalne rečenice sa upotrebom pour + inf.

Infinitivne rečenice - tipa

Je le vois venir.

Pitanja:

Qui est-ce qui / que

Qu'est-ce qui / que

Que;

Qui est-ce qui ira au musée? Qu'est-ce qui vous intéresse au musée? Qui est-ce que vous y avez rencontré? Qu'est-ce que vous avez vu? / Qui avez-vous vu? A qui vas-tu téléphoner? - A mon... A quoi pensez-vous? De quoi s'agit-il?

Odgovori

C'est... qui /que, A qui/ quoi; Avec qui; Pour qui i druge ranije naučene konstrukcije

Indirektno pitanje

Dis-moi á quoi tu penses. Je te demande ce que tu penses. Savez-vous qui a inventé ce remède?

Negacija

pas du tout, non plus, personne, quelqu'un rien, quelque chose

Ce film ne me plaît pas du tout!

Á moi non plus.

Quelqu'un est venu? - Non, personne n'est venu.

Kazivanje pretpostavke

si + imperfekt (kondicional)

Si nous étudions, nous réussirions.

Kazivanje vremena

avant de...

quand

Avant de partir il lui a donné son adresse.

Quand l'as - tu rencontré?

Je l'ai rencontré, quand je suis rentré.

Kazivanje želje, volje, namere

infinitivom

J'aimerais (je voudrais) voir les chefs-d' oeuvre du Louvre.

Il faut lutter contre la pollution de l'air et de l'eau.

Il travaille beaucoup pour gagner sa vie.

Odredbe kvaliteta i kvantiteta - značenje prideva zavisno od mesta

un homme pauvre - le pauvre homme; un soldat brave - un brave soldat; un homme d'âge moyen - le Moyen âge i sl.

Odredbe za vreme

- dani u nedelji, prochain / dernier;

il y a / dans;

pendant / depuis;

dimanche prochain, jeudi dernier; la semaine dernière;

l'année prochaine. Le lundi et le jeudi il travaille jusqu'à cinq heures. Elle est sortie il y a vingt minutes; elle revient dans une heure. Ce congrès aura lieu dans dix mois ou dans un an...

Odredbe za način

Il conduit prudemment (de manière prudente) avec prudence.

Elle parle français couramment, sans difficulté...

Izrazi za meru i količinu

une douzaine, une centaine, une livre, une foule de, un tas de, pas mal de, environ... i sl.

Combien d'élèves ont vu cette émission? Une trentaine. (Environ 30. Il y a pas mal de livres à ce sujet; j'en ai lu plusieurs...

Slaganje vremena - samo sa indikativom, i to:

Présent - présent (istovremena radnja)

Présent - Passé composé (pre)

Présent - Futur (posle);

Il me dit qu'elle part,

Il me dit qu'elle est partie.

Il me dit qu'elle partira.

Imenička grupa

Slaganje determinanata i imenica u rodu i broju; razlike u izgovoru (gde postoje) i razlikovanje nastavaka u tekstu.

les déterminants interrogatifs - exclamatifs - relatifs

Quel film avez-vous vu? Quel beau film! C'est un artiste pour qui les jeunes ont beaucoup de sympathie.

les déterminants indéfinis: quelques, plusieurs, certains, autre, tout - u različitim značenjima

tous les pays; tous les soirs, toute la journée; tout le monde...

Nastavci imenica i prideva

teur / trice

acteur - actrice

al/aux, ail /aux i neki izuzeci na -s), ou - s / X

genoux, trous

Tvorba reči

Najčešći prefiksi i sufiksi.

Glagolska grupa

Subjunktiv prezenta - objasniti princip tvorbe, a primenjivati samo u datim rečeničnim modelima. (R)

Kazivanje svršene i nesvršene radnje u govoru (passé composé - imparfait) - naučeno u osnovnoj školi primenjivati i usavršavati,

Slaganje participa perfekta sa subjektom

Ortografija

Interpunkcija - osnovna pravila.

Pisanje velikog slova.

Podela reči na slogove.

Leksikologija

Derivacija: sufiksi i prefiksi

Leksikografija

Struktura dvojezičnih rečnika

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

II разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

РЕЧЕНИЦА

Ред речи у реченици. Место директног и индиректног објекта

- Питања:

а) Упитно-одрична питања

Why hasn't he arrived yet?

б) Идиоматска питања (Р)

Do you feel like (having) a cup of coffee?

в) Tag questions

She's pretty, isn't she?

г) Кратка питања

When? Where? Who with? What about?

-Функционални типови реченица

а) Облици који имају функцију изјава

I feel very tired today.

б) Облици који имају функцију питања

You are coming?

в) Облици који имају функцију заповести
Go away! Will you open the window, please?

- Слагање времена

I know that he likes/liked/will like you.

- Погодбене реченице

а) реалне

I'll come if I can.

б) потенцијалне

I would write to you if I knew your address.

в) иреалне (P)

If I had seen him, I would have told him to come.

-

- Неуправни говор

а) изјаве са променом глаголског времена (глагол главне реченице у једном од прошлих времена)

"I have been ill for a long time." She said that she had been ill for a long time.

б) питања са променом реда речи и променом глаголског времена (глагол главне реченице у једном од прошлих времена)

- Yes/No questions

"Are you coming with us?" She asked me if I was coming with them.

- "WH" questions

"When did you see him?" She wanted to know when I had seen him."

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

- Генерички члан

A horse is an animal. The telephone is an animal. The telephone is a useful invention.

- Члан уз називе новина и часописа.

Vogue, The National Geographic Magazine, The New York Times

- Неодређени члан у изразима

be in a hurry, be at a loss, all of a sudden, in a short time и др.

- Нулти члан уз називе празника
- Christmas, May Day

2. Именице

- Збирне именице са глаголом у једнини и множини (family, team и др.)
My family is a large one. My family is living in different parts of the country.
- Адјективална употреба именица
- love poems, a five pound note и др.
- Генитив мере
a mile's distance, a day's walk

3. Заменички облици

а)Заменице

- Показне заменице the former, the latter
Mary and Peter are the best pupils in class. The former is good at languages and the latter is good at biology.
- Присвојне заменице
- The book isn't mine.
- Повратне заменице - емфатична употреба
- I did it myself.

б) Детерминатори

- Обновити научене детерминаторе

4. Придеви

- Придеви у номиналној функцији
the rich, the poor, the blind и др.

5. Бројеви

- Временски период са одређеним чланом
- the forties, the fifties
- Прости бројеви у функцији редних бројева
page three, act one и др.

6. Партитивни квантификатори

- a loaf of bread, a slice of lemon, a bottle of wine и др.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

Време и аспект глагола - обнављање

Пасивне конструкције - са директним и индиректним објектом

The book was given to her. She was given a nice present.

а) Савезни начин (P)

I wish I were there. I wish I could help.

- Непотпуни глаголи (са инфинитивом презента)

а) may, might

He may come today. We might go to the concert tonight.

б) should, would

You should do as he says. That would be his mother.

в) ought to

You ought to go now. Ought he to work so hard?

- Герунд

а после придева busy, worth

She is busy cleaning her flat. The book is worth reading,

б) после предлога

She is fond of reading. She left without saying anything,

Causative have/get (P)

Двочлани глаголи (фразални и предлошки)

take off, give up, look after, take after, take after и др.

2. Прилози

Место прилога у реченици.

He went to the station by taxi.

- Прилози за учесталост

usually, occasionally, sometimes и др.

IV. ТВОРБА РЕЧИ

Најчешћи префикси и суфикси за творбу глагола
dis-, mis-, -un-, -en-, -ize-, -fy

V. ЛЕКСИКОЛОГИЈА Најчешћи идиоми и фразе

VI. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење једнојезичних речника

III разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

Сложена реченица

а) номиналне клаузе

They all knew that she wouldn't come.

б) релативне клаузе

-рестриктивне

The lady who/that was here yesterday has gone to London.

I've lost the book which/that I bought this morning.

Обратити пажњу на контактне реченице (изостављање релативне заменице у акузативу).

- нерестриктивне

My brother Bob, whom you met yesterday, is coming with us. He got lost on Snowdon, which was enveloped in fog.

в) адвербијалне клаузе

-за начин и поређење (P)

She treats me as if I were a child.

-за место

Tell me where to go.

-за време

Come as soon as you can.

-Инверзија - иза neither, nor, so

She's a real beauty and so is her sister.

I can't swim. Neither can Mary.
I like reading. So does my brother.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

-Одређени члан у прилошким фразама, са компаративом пропорције, испред имена зграда, институција.

The book is on the table. The more I know him the less I like him. The Empire State Building is in the USA.

-Одређени генерички члан испред придева (етника) да означи нацију

The Germans wanted to defeat the British but they failed.

-Нулти члан уз географска имена, испред именица bed, prison, school, у паралелним структурама hand in hand, arm in arm и др.

Africa, England, Ben Nevis, Greenland, go to bed, go to school

2. Именице

-Плуралиа тантум

scissors, trousers и др.

-Релативни плуралиа тантум облици

-jeans, glasses и др.

-Синкретизам једине и множине

means, series, species

There has been an interesting series of concerts yesterday. There were several series of lectures at the university last year.

-Небројиве именице у функцији бројивих именица

Two coffees, please.

3. Заменички облици

Заменице

-Безлична употреба личних заменица множине (we, you, they)

They say she left for London a week ago.

-Општа лична заменица ONE

One never knows what may happen next.

-Неодређене заменице some, somebody, someone, something any, anybody, anyone, anything)

Someone is knocking at the door. There was something very pleasing in her eyes. Some like it hot. Did you see anyone there?

4. Придеви/адјективали

-Компаратив једнакости и компаратив неједнакости (P)

-as + adjective + as; not so/as + adjective + as

She is as tall as her sister. He isn't so/as bad as you may think.

-Партиципи

а) као адјективали

the stolen money, the wounded soldier и др.

б) у номиналној функцији

The accused stood up.

5. Бројеви

Означавање нуле у различитим контекстима

-у аритметици: nought / naught, zero

-у спорту: nil/nothing; love у тенису

-О (у бројевима телефона, соба и др.)

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

-Време и аспект глагола - обнављање

-The Present Perfect Tense Са значењем будућности

I'll come as soon as I have finished reading the book.

-The Future Perfect Tense (P)

I shall have written the letter by the time you come.

-Непотпуни глаголи

а) са инфинитивом перфекта

He ought to have done it by now.

It must have been nine o'clock when I came back home.

б) WOULD/USED TO за изражавање радње која се понављала у прошлости

When we were children we would/used to go swimming every summer.

-Герунд

а) после израза (P)

It's no use (crying). I can't help (laughing).

б) после глагола continue, go on, keep on, avoid, prefer и др. She kept on talking for hours. She prefers reading to playing tennis.

-Објекат са инфинитивом (P)

They want her to be a dentist.

-Двочлани глаголи (фразални и предлошки)

-drink up, give in, bring over, call on и др.

2. Прилози

-Обнављање и утврђивање

- Конверзија прилога и придева - daily, early, fast, pretty...

It is a daily newspaper. It appears daily.

- Прилози изведени са -ly, уз промену значења.

He works hard. He hardly works at all.

3. Везници

either...or, neither...nor

IV. ТВОРБА РЕЧИ

Префикси и суфикси за творбу именица са: co -dis-, in-,mis-, over-; -dom, -ness, -ful,-ment, -tion, -th

V. ФОНОЛОГИЈА

Померање акцента при промени врете речи (PERmit, perMIT)

VI. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Идиоми и фразе

VII. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура и коришћење стручног речника, речника синонима

IV разред

(2 часа недељно, 60 часова годишње)

I. РЕЧЕНИЦА

Адвербијалне клаузе

а) узрочна

Since we live by the river we can swim every day.

б) намерна

He left early in order to catch the 5 o' clock bus.

- Скраћивање клауза (P)

а)временских клауза

(As I was) coming home I met an old friend of mine.

After I had done my homework I went out for a walk.

Having done my homework I went out for a walk.

б)релативних клауза

-

The man (who is) sitting next to her is my best friend.

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

-Преглед употребе члана

Члан испред властитих имена

A Mr. Smith is waiting for you. Is this the Mary we met last night?

-Одређени члан уз делове тела (у пасиву и после предлога)

She was red in the face. He was wounded in the leg.

2. Именице

- Обнављање, утврђивање и систематизација множине именица и слагања именице са глаголом

- Множина именица страног порекла (P)

analysis /analyses, datum /data и др.

3. Заменички облици

а) Заменице

-Неодређена лична заменица ONE - PROP ONE

There are expensive shoes and there are cheap ones.

б) Детерминатори

Обнављање и утврђивање

4. Придеви

Обнављање и утврђивање употребе и поређења придева

Латински компаратив (P)

prior to, inferior to, superior to
Silk is superior in quality to nylon.

5. Бројеви

Употреба редних бројева
Бројеви у функцији именице
Hundreds of people were hurt in the earthquake.

III. ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

Време и аспект - обнављање

- Инфинитив

а) после упитних речи

I don't know how to solve the problem. I've no idea which bus to take.

б) после придева (P)

I am glad to have met you. This bag is too heavy to carry.

в) BE + infinitive

The train is to leave at 9.15. The two leaders are to meet in Moscow.

г) BE ABOUT + infinitive The plane is about to take off.

- Пасивне конструкције

- Обнављање и утврђивање

- IT + passive verb + clause

It is said that... It was decided to...

2. Двочлани глаголи (фразални и предлошки)

look up, live down, call up и др.

3. Прилози

Обнављање и систематизација врсте прилога и места прилога у реченици.

4. Предлози

Систематизација предлога за време, правац кретања, место и начин.

IV. ТВОРБА РЕЧИ

Творба сложеница и деминутива

breakdown, ironing-board, humming-bird, и др.; leaflet, gosling и др.

V. ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Идиоми и фразе

VI. ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Енциклопедијски речници (општи и посебни)

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

II разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Негација

Проширење листе одричних речи: nirgends, nirgendwo, niemals, gar nicht, nirgendwohin

Er läuft niemals (nirgends, nirgendwo, nirgendwohin)

Das habe ich niemals gehört. Das ist gar nicht schwer.

keinesfalls, keineswegs

Das war keinesfalls die richtige Antwort. Er wird keineswegs heute ankommen.

Казивање радње и стања у садашњости, прошлости и будућности (рецептивно)

Стање остварено у прошлости

4. перфект пасива радње

Das Haus ist vor Jahren gebaut worden.

Стање које ће се остварити у будућности

5. футур пасива радње

Darüber wird noch gesprochen werden.

Одредбе квантитета

6. Основни, редни, децимални бројеви. Основне мере. Рачунске радње. Монете.

Tausend, Million, eine Hälfte, ein Viertel, eine halbe Stunde, zwei Liter Milch, 2,40 - zwei Meter vierzig, 2,40 E - zwei Euro vierzig.

Систематизација категорија којих у матерњем језику нема или се битно разликују

Инфинитивне конструкције: zu, um... zu, ohne... zu, statt... zu .

Er beschloss gleich nach Hause zu gehen. Ich kam früher, mit dir zu reden. Sie verließen das Zimmer, ohne uns zu begrüßen. Statt zu regnen, begann es zu schneien.

Казивање претпоставки, начина, жеље, поређења (рецептивно)

Конјунктив у простој (не сложеној) реченици за изражавање, жеље, могућности, сумње, претпоставки, нестварности

Ewig lebe unsere Freiheit! Möge er kommen! Beinahe wärest du zu spät gekommen. Hätte er das gewusst!

Кондиционалне реченице

Потенцијалне

Er wäre zufrieden, wenn du kämest. Ich würde dich besuchen, wenn ich Zeit hätte.

Иреалне (рецептивне)

Везник:wenn

Er wäre gekommen, wenn er die Einladung bekommen hätte.

Намерне реченице Везници: damit, da

Wir gehen so früh in die Schule, damit wir alles vorbereiten. Gib acht, dass du nicht zu spät kommst.

Начинске реченице

Везници: indem, ohne dass, statt dass

Er betrat den Saal, indem er alle herzlichst begrüßte. Sie ging an mir vorbei, ohne dass sie mich bemerkte. Statt dass ich auf den Autobus warte, gehe ich lieber zu Fuß.

Поредбене/компаративне реченице (рецептивно)

Везници: wie, als, als ob

Die ist so schön, wie man mir erzählte. Alles endete viel besser, als ich erwarten konnte. Er sieht aus, als ob er krank sei.

Творба речи (рецептивно)

Заменички прилози - грађење и употреба Wozu, womit, woran...; dazu, damit, daran...) Woran denkst du? Ich denke immer daran.

Грађење сложеница

именица + именица; придев + именица; префиксација .

Atomphysik, Wandtafel, Hochschule, Schnellzug, beantworten, begrüßen, unmöglich Изведене именице

Wohnung, Besichtigung, Heizung usw.
Лексикографија
Структура једнојезичних речника и служењима.

III разред (2 часа недељно, 70 часова годишње)

Поред утврђивања градива које је обрађено и систематизовано у претходним годинама, у овом разреду се обрађује:

Одредбе квалитетаи квантитета

Описна компарација помоћу партикула: ganz, besonders, höchst, überaus (алсолутни суперлатив).

Sie ist eine sehr fleißige Studentin. Das war eine besonders/höchst/angenehme Reise.

Потенцирање суперлатива

Seine Arbeit war bei weitem die beste. Seine Arbeit war bei weitem die beste. Sie ist das äußerstschönste Mädchen in der Schule.

Неуправни говор (рецептивно)

За истовременост конјуктив презента или претерита.

Sie sagt: "Ich schreibe einen Brief an meinen Freund."

Sie sagt, sie schreibe/schriebe/ einen Brief an ihren Freund. Siesagt, dasssie...

За радњу која се десила пре момента говора; перфект или плусквамперфектконјунктива.

Sie sagt: "Ich habe einen Roman von T. Mann gelesen."

Sie sagt, sie habe/hätte/ einen Roman von T. Mann gelesen.

Sie sagt, dass sie...

За радњу која се дешава после момента говора: футур конјунктива или облик "würde".

Sie sagt: "Ich werde/würde/ einen Roman von T. Mann lesen."

Sie sagt, dass sie...

Инфинитивне конструкције

Изражавање модалитета

а) sein + zu + Infinitiv

Dieses Problem ist zu lösen. Da ist dieser Vorgang am besten zu beobachten.

б) Lassen + sich + Infinitiv

Das lässt sich leicht erklären. Diese Bruchspalte lässt sich bis nach Berlin verfolgen.

Пасив радње и пасив стања (рецептивно)

7. У функцији истицања неког процеса и резултата или циља неке радње, док се вршилац или узрочник радње може и не мора навести: Im Wasser wird verschiedenes Material abgelagert. Das Auto wurde sehr billig verkauft.

Модални глаголи + инфинитив презента пасива (рецептивно)

Dabei muss die Temperatur der Luft beachtet werden. Dabei sollte die Meinung der Gegner in Betracht genommen werden.

Лексикологија (рецептивно)

- сложенице, префиксација и суфиксација

- стране речи и интернационализми, термини и терминологизирани речи из општег језика.

Лексикографија

Стручни речници и њихово коришћење.

IV разред

(2 часа недељно, 60 часова годишње)

Обнављати и утврђивати градиво обрађено у претходним разредима, са циљем да рецептивна употреба језика све више постаје репродуктивна.

Партицип I и II у:

а) атрибутивној употреби

das spielende Kind; die streikenden Arbeiter; der entstehende Strom; der ausgefüllte Antrag; die gestellten Fragen;

б) адвербијалној употреби (рецептивно)

Sie gingen erzählend durch den Garten. Sie saß lesend am Tuch. Sie kam informiert an. Herzlich lächelnd begrüßte er seine Gäste.

ц) предикативној употреби

Die Reise war anstrengend. Die Fragen sind vorbereitet.

Инфинитив са zu, ohne zu, um zu, anstatt zu у функцији еквивалентних зависних реченица (рецептивно)

Es ist wichtig pünktlich zu sein, (es ist wichtig, dass man pünktlich ist.)

Er braucht nur einige Minuten um die Aufgabe zu lösen. (Er braucht nur einige Minuten, damit er die Aufgabe löst.)

Ред речи у реченици са тежиштем наположају глагола.

8. Систематизација

9. Лексикографија

Енциклопедијски речници и служење њима

РУСКИ ЈЕЗИК

II разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Реченица

Реченице са глаголским прилозима. Употреба нет и не у реченици.

Именице

Варијанте падешких наставака /на лексичком нивоу/: генитив једине на- у, генитив множине без наставака. :
Изведене и сложене именице. Скраћенице /вуз, Комсомол, МГУ/
Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними и пароними.

Заменице

Опште именице: сам, самый, любой.

Одричне заменице: некого, нечего.

Придеви

Дужи и краћи облици придева. Обавезна употреба краћег облика /у предикату са допуном/.

Бројеви

Редни и збирни бројеви.

Глаголи

Императив за 3. л. једн. и 3. л. мн. Најчешћи префикси код грађења глагола и њихова улога у промени глаголског вида.

Прошло време глагола од инфинитива са сугласничком ОСНОВОМ.

Глаголски прилози /обнављање, активирање и систематизација.

Радни глаголски придеви и Трпни придев прошлог времена/рецептивно/

Прилози

Најфреквентнији модели за грађење прилога: придевска основа + О /тихо, скромно и сл./; придевска основа + И /по-руски, практички и сл./.

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик /у, около, вокруг с генитивом у одредби места, по с дативом и локативом у временској одредби; в и на у одредби места: работать на заводе, учиться в университете и сл

Везници

Најфреквентнији везници и везничке речи /хотя, прежде, чем, чтобы; что, который, где, когда и сл./.

Реченични модели

Реченичне моделе предвиђене програмом за први разред и даље примењивати у различитим варијацијама и комбинацијама. У II разреду посебну пажњу посветити моделима у потврдном, одричном и упитном облику за исказивање следећих односа:

Субјекатско-предикатски односи

Реченице са кратким придевским обликом у предикату

Я был болен гриппом.

Он способен к математике.

Објекатски односи

Реченице са објектом у инфинитиву

Врач советовал мне отдохнуть.

Я уговорил товарища молчать.

Сложена реченица

Врач советовал мне, чтобы я отдохнул.

Просторни односи

а/ Реченице са одредбом израженом зависним падежом

Я тебя буду ждать у /около, возле/ памятника.

Она живёт у своих родителей.

Мой брат работает на заводе, а сестра учится в университете,

б/ Сложена реченица

Мы пошли туда, куда вела узкая тропинка.

Временски односи

а/ Реченице са одредбом израженом зависним падежом

Они собираются по вечерам.

Это случилось по окончании войны.

б/ Реченице са глаголским прилогом

Возвращаясь домой, я встретил товарища.

Кончив работу, он поехал домой.

в/ Сложена реченица

Как только скрылось солнце, стало холодно.

Начински односи

а/ Реченице са глаголским прилогом

Друзья возвращались домой весело разговаривая.

Он поздоровался кивнув головой.

б/ Сложена реченица Мы все сделали так, как сказал учитель.

Он оказался способнее, чем я предполагал.

Узрочни односи

а/ Реченице с глаголским прилогом

Не находя нужного слова, он замолчал.

Почувствовав голод, брат решил пообедать без меня,

б/ Сложена реченица

Так как брат почувствовал голод, он решил победать без меня. ,

Цильни односи

а/ Реченице са одредбом у инфинитиву

Мать отпустила дочку гулять

Мы пришли проститься/чтобы проститься,

б/ Сложена реченица

Чтобы правильно говорить, нужно хорошо усвоить грамматику.

Лексикологија

Најчешћи деминутиви именица и придева.

Лексикографија

Структура једнојезичних речника и служење њиме.

III разред (2 часа недељно, 70 часова годишње)

Реченица

Једночлане реченице: неодређено-личне и уопштено-личне. Претварање неодређено-личних реченица у личне и обрнуто /В киоске продают газеты продаются в киоске/. Претварање пасивних конструкција у активне и обрнуто /План вы полнен заводом,- Завод выполнил план/.

Именице

Род абривијатура /скраћеница/. Познатији наши и страни географски називи са специфичностима у роду, броју и промени.

Заменице

Неодређене заменице са: - то, - нибудь, - либо; кое

Придеви

Посебни случајеви образована краћег облика: большой - велик; маленький - мал; злой - зол. Посебни случајеви образовања суперлатива: величайший, малейший. Елатив.

Бројеви

Читање децимала и разломка: 0,1 - ноль целых одна десятая; 0, 01 - ноль целых одна сотая; 0, 001 - ноль целых одна тысячная; 1,1 - одна целая /одно целое/ одна десятая; 2,4 - 'две целых четыре десятых; 1/2 - одна вторая /половина/; 3/4 - три четвёртых /три четверти/.

Глаголи

Глаголски придеви - активни и пасивни /грађење и употреба/.

Глаголи са значењем оба вида /рецептивно/. Глаголи кретања са префиксима -активно коришћење.

Прилози

Систематизација прилога. Исказивање опозиције место: правац паровима прилога просторног значења као нпр.: там - туда, здесь - сюда, где - куда и сл.

Предлози

Предлози карактеристични за функционалне стилове /научни, пословни, публицистички и сл./: в виде, в зависимости от, в качестве, в процессе, в результате, вследствие, по мере, по причине, при условии и сл. /рецептивно/.

Везници

Везници карактеристични за функционалне стилове: подобно тому, как; по мере того, как; в зависимости от того, как; в результате того, что; в связи с тем, что; не смотря на то, что и сл. /рецептивно/.

Реченични модели

Реченичне модели предвиђене за претходне разреде и даље примењивати у различитим комбинацијама. У III разреду посебну пажњу посвећивати Моделима за исказивање следећих односа и значења:

Субјекатско-предикатски односи

а/ Реченице са субјектом израженим конструкцијом: номинатив + с + инструментал: Мы с вами опять в школе.

б/ Реченице с копулама: являться, называться, служить и сл.

Металлы являются хорошими проводниками электричества.

Глина служит сырьем для керамических изделий.

в) Реченице са копулом есть

Организм есть живое существо

г) Реченице за это у предикату

Золото -это драгоценный металл.

д/ Реченице с трпним глаголским придевом у предикату

Лес посажен недавно.

Проект здания создан архитектором.

Просторни односи

Реченице с прилошким одредбама за место, правац и трасу

Я там никогда не был, но очень хочу поехать туда.

Северная его часть лежит за полярным кругом.

Авала расположена в двадцати километрах от Белграда.

Поезд приближается к территории Дальнего Востока

Он прошёл через всю Сибирь.

Квантитативни односи

- а/ Реченице са одредбом за меру и количину
Был мороз в тридцать градусов.
Предмет весом л пять килограммоа
Предмет размером /в/ единицу.
- б/ Реченице са одредбом за приближну количину
Я приду минут через десять
В классе было учеников тридцать.

Атрибутивни односи

- а/ Реченице са атрибутом израженим придевом и могућности замене придева именицом:
Мы длго гуляли по московским улицам
Мы долго гуляли по улицам Москвы.
- б/ Реченице са атрибутом израженим предлошко-падежном конструкцијом или падежом без предлога.
Мы купили брошку из золота.
На этой улице много памятников архитектуры.

Лексикологија

- Најчешћи идиоми и фразеологизми.
- Полисемија
- Терминологија. Усвајање основне терминологије дате струке.

Лексикографија

- Структура стручног речника и његово коришћење.

IV разред

(2 часа недељно, 60 часова годишње)

Реченица

- Упитна реченица- специфичности изражавања питања у руском језику.
- Одрична реченица - специфичности изражавања одрицања у руском језику.
- Претварање партиципских конструкција у сложене реченице и обрнуто.

Именице

Скраћенице и називи мерних јединица из Међународног система јединица. Род непроменљивих именица. Именице придевског и партиципског порекла. Преглед најтипичнијих суфикса за грађење именица

Заменице

Преглед и систематизација заменица.

Придеви

Придеви партиципског порекла. Преглед најтипичнијих суфикса за грађење придева.

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи: $I \frac{2}{7}$ - одна целая две седьмых; $5 \frac{9}{10}$ - пять целых девять десятых; 2 « два в квадрате равно четырём; 2 - два в кубе; 2 - два в восьмой степени; 2^m - два в степени е; 9 - корень квадратный из девяти $\sqrt[3]{64}$ корень кубический из шестидесяти четырех.

Глаголи

Глаголски придеви - систематизација и промена Преглед најтипичнијих суфикса и префикса за грађење глагола Систематизација усвојених глагола који се рекцијски разликују од еквивалентних глагола у матерњем језику.

Предлози

Систематизација предлошко-падешких конструкција по семантичком принципу за исказивање објекатских, просторних, временских, узрочних, циљних, начинских и атрибутивних односа /у обиму датих реченичних модела/.

Везници

Сложени везници.

Реченични модели

Реченични модели уведени у наставу током претходних разреда обнављати тако да ученици постану свесни:

а/ да се један исти смисао /значење, однос/ у руском језику може исказати средствима различитог нивоа;

б/ да се једна те исти смисао често на различите начине исказује у руском језику и матерњем језику ученика У IV разреду посебну пажњу посветити следећим моделима и њиховом стилском диференцирању;

Субјекатско-предикатски односи

- а/ Реченице с глаголом представлять собой у предикату
Геометрическая фигура представляет собой часть плоскости,
- б/ Реченице с глаголима иметь, иметься у предикату
Мы имеем фотографии нашей планеты, сделанные из космоса
- в/ Реченице са аналитичким глаголским предикатом
Данные подвергаются обработке в ЭВМ.

Објекатски односи

- Објекта уз негиране глаголе
Он не имеет права так говорить.
- Разве ты не знаешь эту девушку?

Просторни односи

- Реченице с прилошким одредбама за место, правац, одвајање од места и трасу /систематизација/
Идите вниз. Мы были внизу. Они пришли снизу.
- Много таких памятников вокруг нас. Я тебя буду ждать около памятника
- Мы повесили зеркало над умывальником.
- Зеркало висит над умывальником.
- Солнечные лучи проходят сквозь/через стекло.
- Они долго жили за границей. Они приехали из-за границы.
- К реке нужно было идти по лесу/лесом.

Временски односи

- а/ Реченице с прилошком одредбом за време /систематизација/
Он родился 15 мая 1971 года. Он родился в 1971 году.
- За несколько дней до начала войны он приехал домой,
- б/ Сложена реченица
Прежде чем ты будешь отвечать, хорошо подумай.

Цильни одлоси

- а/ Реченице с прилошком одредбом за циль и намену /систематизација

Я иду в аптеку за лекарством.
Я иду в аптеку купить лекарство.
С целью измерения силы применяют динамометр,
б/ Сложена реченица
Чтобы определить направление, нужен компас.

Узрочни односи

а/Реченице с прилошком одредбом за узрок /систематизација/
Товарищи почему-то не пришли. Благодаря помощи Друга, я выполнил задание
б/ Сложена реченица
'Так как было шумно, мы ничего не могли понять.

Условни односи

Сложена реченица
Если нагревать тела, то они расширяются.
реченице са конгруираним и нехонгруираним атрибутом
Учитель проверял ученические тетради. Учитель проверял тетради учеников. Это чемпион мира по шахматам.

Правопис и интерпункција

писање–н- и -нн, - У потреба зареза код издвојених обрта, уводних и уметнутих речи и реченица, зависно-сложених реченица, сложених везничких израза. Транслитерација руских речи латиницом/ прителеграфском општењу/.

Лексикологија

Међујезички хомоними и пароними. Стручни термини. Идиоми и фразеологизми.

Лексикографија

Коришћење енциклопедијских **речника** и **енциклопедија**.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

II разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Сложене реченице

а. Зависна реченица у индикативу:

Dès que l'avion a atterri, les passagers sont descendus.

Pendant que nous volions au-dessus des Alpes, il y avait une tempête...

Vous pensez (croyez, dites, vous êtes sûr) que vous passerez l'examen?

Изразити и помоћу инфинитива:

Vous êtes sûr de passer l'examen? Vous pensez **réussir? J'espère partir**

(J'espère que je partirai demain.)

Остале врсте реченица не обрађују се посебно; али треба указати на изражавање узрока (parce que..., puisque, à cause de...) и на смисао реченице

са другим чешћим везницима када се појаве у тексту,

б. Зависна реченица у субјунктиву:

Употреба субјунктива презента (изражавање футура).

Изражавање:

- **жеље**: Je souhaite qu'elle vienne. Elle voudrait que vous l'attendiez;

- заповести, воље: Je veux que tu dises la vérité. Il faut que vous appreniez ces vers.

Указати на могућности изражавања помоћу инфинитива: Il faut apprendre ces vers. Je lui conseille de finir ses études -
уместо: qu'elle finisse...

Прости перфект (passé simple) - принцип творбе, препознавање у тексту (P)

Кондиционал (будуће време у прошлости); плусквамперфект

Хипотетичне реченице (преглед све три могућности)

Si nos amis Français venaient, ils visiteraient Belgrade.

Si nos amis Français étaient venus (l'année dernière), ils auraient visité Novi Sad.

Прве две познате могућности ове године повезати са трећом и разликовати значења.

Управни и неуправни говор

Savez-vous...

Dites /Dis... Je vous demande

Qui... où... -

Qui a gagné le prix? Dites-moi qui a gagné **le grand prix**. **Où se trouve la** poste? Savez-vous où se trouve la poste? Qu'est-ce que/ce que... Qu'est-ce qu'on produit dans cette usine? Je vous demande ce qu'on y produit. **Est-ce que/si...** :

Est-ce que le congrès international aura lieu **dans un mois?**

Savez-vous si le congrès aura lieu?

Императив- инфинитив

Michel, venez (viens) chez nous demain.

Dites à Michel de venir demain chez nous.

Il m'a dit: "Invite Michel". Il m'a dit d'inviter Michel.

Ce film est très amusant.

Elle me dit que ce film est très amusant.

Слагање времена

Уз примену градива из претходне године, обрадити и примере за истовремену, претходну и будућу радњу у прошлости:

Je pensais (j'ai pensé) qu' il était /avait été/ serait/ là.

Слагање партиципаперфекта са објектом

La lettre que j'ai reçue m'a fait un grand plaisir.

ЛЕКСИКОЛОГИЈА

Грађење сложеница

Значење речи (основно и пренесено)

ЛЕКСИКОГРАФИЈА

Структура стручних речника

III разред

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

Пасивне конструкције

par+ agens (L'énergie solaire est captée par les végétaux.)

de + agens

Dans la guerre, le peuple fut saisi d'un élan inoui.

без агенса

La lune s'est formée, il y a au moins 4,5 milliards d'années.

être nommé + им.

Il est nommé secrétaire.

Инверзија - будући да јеинверзија уупитним реченицама обрађена раније, овде сеуказује на:

- сложену инверзију (P)

Votre ami n'est-il pas venu?

Lequel de (p)

Lequel de ces peintres préférez-vous?

Комбинацију са quel (p)

Dans quelle mesure le journal peut être utile comme source historique.

Упитна реч + инф.

Pourquoi répondre? Comment réagir?

субјекат + заменице

Depuis quand m'attendez-vous?

субјекат + именица

Qui est cet homme?

Инфинитив - активизирати инфинитив у функцији објекта и иза глагола перцепције напоменутих у I и II разреду:

Il croit partir demain.

On les voit s'intéresser au développement de la biologie.

Партицип презент

Le l'ai écouté jouant du piano.

Герундив

Je l'ai écouté en jouant du piano.

On n'invente qu'en travaillant.

Безличне конструкције

Униперсонали глаголи

il fait —il pleut - il faut

Etre + придев

il est possible, il est probable (указати на субјунктив)

Субјунктив -утврдити штојеречено уIи IIразреду, активно усвојити субјунктив презент и указати на јављање овог начина у тзв. безличним конструкцијама и иза извесних глагола.

Субјунктив перфекта - облици и употреба (P)

Кондиционалне реченице -изражавање хипотетичности

-иреалности у садашњости

S'il était ici maintenant, je serais heureux.

- иреалности у прошлости

S'il avait travaillé, il aurait réussi à l'examen.

Номинализација -активирати коришћење именице уместо зависне реченице

Dès que l'exposition fut ouverte, il partit.

Après l'ouverture de l'exposition, il partit.

глагол - именица са истим кореном:

construire - la construction

réaliser - la réalisation

succéder - la succession

Бројеви

Читање разломака, математичких знакова и радњи, квадрат и куб у мерама

Фонетика

Основне самогласничке опозиције (lit / lu / loup) и сл.

Везивање условљено "haspiré" и "hmuet".

Интонација реченице

Лексикографија

Структура стручног речника и његово коришћење

IV разред

(2 часа недељно, 60 часова годишње)

Сложена реченица

- препознавање односа главне и зависне реченице у тексту; уочавање субјунктивних конструкција

каузални однос

- узрочна реченица: parce que

Je suis fatigué parce que j'ai travaillé toute la nuit.

car

Il n'est pas venu car il est malade.

узрочна конструкција

pour +им

Ces matières sont choisies pour la commodité du travail.

à cause de

Elle n'est pas venue à cause des raisons connues.

Изражавање циља, намере

финална реченица

pour + инф.

pour que + субјунктив; afin de, afin que

Изражавање супротности

tandis que

Le tableau est plain, tandis que la nature est profonde.

malgré + им

Malgré l'universalité de son oeuvre, son intérieur reste inconnu,

au lieu de + инф.

Au lieu de s'occuper de ses trouvailles, il les a emportées dans le laboratoire, sans que + subj. (p)

Il fut prêt à nous le dire sans attendre que les autres l'acceptent.

суперлатив- указатина неке специфичне конструкције које се јављају у тексту:

Une plante des plus rares.

C'est le plus important

Le meilleur peintre de notre temps.

Venez le plus vite possible.

le seul, l'unique + субј.

Il est le seul qui soit venu.

Именице са два рода- Плуралиа тантум

Бројеви

- Читање разломака, математичких знакова и радњи.

- Творба речи

сложенице

le chef d'oeuvre; l'avant-garde; la main d'oeuvre...

деривација речи

а) помоћу префикса:

ultra, infra, sous, sur...

б) помоћу суфикса:

able, ible, ais, ain...

Номинилизација

супстантивирање неких граматичких категорија

инфинитив:

le devoir, le pouvoir

партицип презента:

le passant, le combattant

партицип перфекта:

le passé, le blessé, la découverte

придев:

l'inconscient, le beau, l'essentiel

адверб:

le bien, le mal, le mieux

Лексикологија

Најчешћи идиоми и фразеологизми. Обогаћивање фонда стручне терминологије.

Лексикографија

Употреба енциклопедијских речника

САДРЖАЈ

1.	Наставни план и програм за образовни профил Електротехничар телекомуникација.....	2
2.	План рада астрономске секције.....	249
3.	Правилник о измени правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама.....	250